

7 Plani me synime të mëdha

14 Të burgosurit kërkojnë ligjin...

22 Roli i medieve në Maqedoni

29 Mes besimit dhe supersticionit

39 Ëndërr apo utopi, Shqipëria beson...

Numërim maratonik i votave	2
Milazim Krasniqi: Serbia teston skenarë të rinj të trazirave në Ballkan	3-4
Osman D. Gashi: Evropa me sfidën e saj, Ballkanin.	5-6
Lulzim Ahmeti: Plani me synime të mëdha	7-8
Isa Mehmeti: Mes kënaqësisë dhe pakënaqësisë qytetare	9-10
Fatos Shala: 35 mijë familje me asistencë sociale..	10-11
Bela Morina: A është Kosova vend i mundësive të barabarta për punësim?	12-13
Abdurrahim Maxhuni: Puna dhe partia	13
Qëndresa Mustafa: Të burgosurit kërkojnë ligjin për amnisti në Kushtetutën e Kosovës	14-15
Fatos Rushiti: Prishtina akuzohet për gjenocid ndaj qenve	15-16
Iliriana Alloqi & Bernard Tahirbegolli: Dita ndërkom-bëtare e infermierëve	16
Ndriçim Hoxhaj: Tirona e paradoksit	17
Intervistë me Göran Wassenius (Jëran Vasenius).	18-21
Milazim Mustafa: Roli i medieve në Maqedoni	22-23
Muhamed J. Kajolli: Futuhatet – Çlirimi.....	24-26
Arsim Jonuzi: Pajtimi që nuk u mirëprit	27
John L. Esposito dhe Dalia Mogahed: Kush flet për Islamin?.....	28
Naser Ramadani: Mes besimit dhe supersticionit	29-30
Dr. Ali F. Iljazi: Meditim bashkëkohor për Titanikun.	30-32
Agim Avdiu: Ndikimet e tanishme të klimës..	32-33
Artan Bejta & Jehona Sahiti: Pluhuri + Poleni = Alergjia	34-35
Flamur Maloku: Shkrimtari dhe gjuha	36
Valon Gërbeshi: Diaspora ruan me nostalgji traditat shqiptare	37-38
Imer Topanica: Libra të të gjitha zhanreve	38
Alban Bilalli: Ëndërr apo utopi, Shqipëria beson tek EURO 2012	39
Alban Bilalli: 'Flej Shqipëri flej'	40

REVISTË MUJORE PËR AKTUALITET,
KULTURË, ARSIM, ETIKË
Viti VI / Nr. 54
19 maj - 19 qershor 2011
Botues
Zëri Ynë
O.J.Q. "Zëri Ynë"

Drejtor
Muhamed Jusufi - KAJOLLI
kajolli5@hotmail.com

Redaktor përgjegjës
Avni AVDIU
avni.avdiu@gmail.com

Redaktor i kulturës
Flamur MALOKU
flamurmalku@hotmail.com

Redaktor teknik/Grafika
Osman D. GASHI
osmangashi@msn.com

Redaktore gjuhësore
Mimoza SINANI

e-mail:
revistapaqja@gmail.com
revistapaqja@hotmail.com
http://www.zeri-yne.org

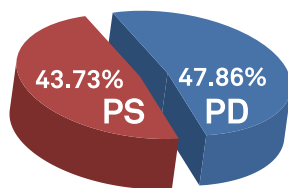
Adresa:
Rr. Xhavit Mitrovica, nr. 14,
përballë teatrit Dodona,
Prishtinë, Kosovë

Njoftojmë bashkëpunëtorët se do të merren në konsiderim për botim vetëm ato shkrime që arrijnë në redaksi deri me datën 8 të muajit!

NUMËRIM MARATONIK I VOTAVE

2007

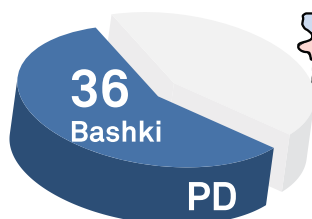
2011

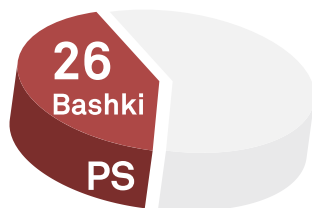
Vota
575068

Vota
629229

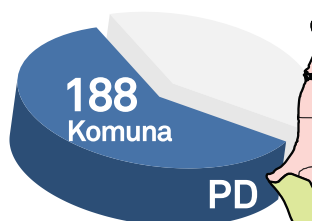
Numri i përgjithshëm i votave të marra nga dy koalicionet në zgjedhjet lokale të vitit 2007

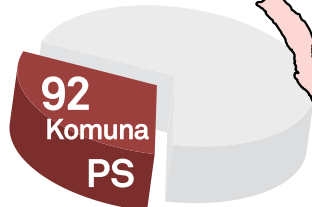
Numri i bashkive që ka fituar PD në rang vendi (votimet 2007)

Numri i bashkive që ka fituar PS në rang vendi (votimet 2007)

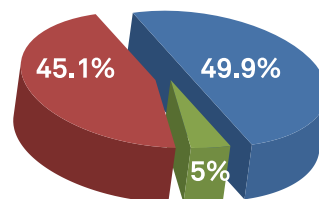
Numri i komunave që ka fituar PD në rang vendi (votimet 2007)

Numri i komunave që ka fituar PS në rang vendi (votimet 2007)

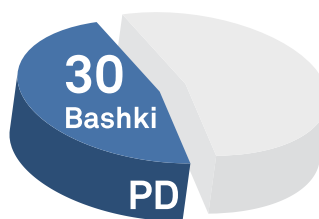
2
10

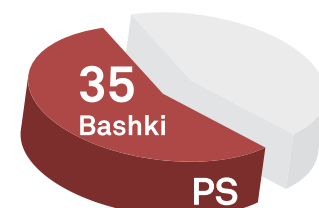
Aleanca për të ardhmen
Vota
662630

Të tjera
Vota
72079

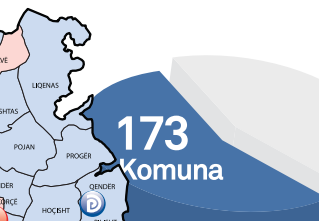
Aleanca për qytetarin
Vota
733520

Numri i bashkive që ka fituar PD në rang vendi (votimet 2011)

Numri i bashkive që ka fituar PS në rang vendi (votimet 2011)

Numri i komunave që ka fituar PD në rang vendi (votimet 2011)

Numri i komunave që ka fituar PS në rang vendi (votimet 2011)

LEGJENDA

- PS me aleatët
- PD me aleatët
- PBDNJ
- Të pavarur
- LZHK
- MEGA
- Nuk ka rezultate
- Nuk u zhvillua votim

- Bashki të fituara nga PS me aleatët
- Bashki të fituara nga PD me aleatët

Serbia teston skenarë të rinj të trazirave në Ballkan

Milazim KRASNIQI

Memorandumi 2 i Akademisë Serbe të Shkencave dhe të Arteve nuk ishte i publikuar në kohën kur filloi fushata histerike kundër ish-presidentit Fatmir Sejdiut, gjoja si “shkelës i Kushtetutës”, gjë që pas dorëheqjes së tij të imponuar, shkaktoi krizë zinxhirore institucionale e politike, duke e destabilizuar seriozisht shtetin tonë të ri. Ngritja e tonit në debate publike nga ana e jo pak njerëzve të përfshirë në denoncimin e “shkeljes” që kishte bërë Sejdiu, dukej si sharm i demokracisë, si përkushtim i tyre që të respektohej kushtetuta e vendit. (Po të njëjtat tone e përcollën edhe garën për kryetar të LDK-së, me një angazhim enorm në debate, të shumë personave, që kishin pasion respektimin “e rregullave demokratike” në atë proces zgjedhor partiak.) I gjithë ai aktivizëm i koncentruar për të goditur në një adresë të vetme, në një figurë të vetme, në figurën e presidentit të vendit, edhe mund të dukej naive, po të mos ishte e qartë se po shkaktonte destabilizim, çuarje të vendit në zgjedhje të jashtëzakonshme, duke ndërprerë ritmin e punëve të institucioneve. Prandaj, nuk mund të thuhet se ishte naive, po në fakt ishte e planifikuar. E planifikuar nuk do të thotë se të gjithë pjesëmarrësit në ato debate ishin pjesë e një komploti. Në fakt pjesë e tij ka mundur të jetë ndokush, që ka pasur kapacitetin për të aktivizuar pastaj ortekun politik, i cili mori me vete

ish-presidentin dhe ua shkurtoi mandatin për një vit Kuvendit dhe qeverisë, duke e futur vendin në një periudhë të rrezikshme jostabiliteti.

Vetëm pasi ai ortek i provokuar politik arriti fundin e humnerës së vet, pa arritur që të dëmtonte më seriozisht stabilitetin e shtetit, u bë i njohur dokumenti më i ri i Akademisë së Shkencave dhe të Arteve të Serbisë, i cili në pikën 8 thotë tekstualisht: “Të destabilizohen qeveritë e BeH, Kroacisë dhe të Kosovës”. Pra, destabilizimi edhe i qeverisë së Kosovës është njëra nga pikat e këtij dokumenti, në të cilin bashkautor, me Dobrica Qosiqin e Matija Beqkoviqin është edhe Luba Tadiqi, babai i presidentit aktual të Serbisë, Boris Tadiqit. Përpjekjet de-

stabilizuese të mbështetura në Memorandumin 2, në BeH janë shfaqur në formën e arrestimit, me kërkesë të interpolit serb, të ish- zëvendëspresidentit boshnjak, Ejup Ganiqit, të arrestimit të gjeneralit Divjak dhe së fundmi me organizimin e një referendumi në Republika Sërpska, me të cilin do të kontestohet në fushën e gjyqësisë, autoriteti i komunitetit ndërkombëtarë në Republikën Sërpska. Ndërsa, destabilizimi i Kroacisë muajt e fundit ka qenë nga kërkesa e Serbisë për ekstradimin e veteranit kroat të luftës, Tihomor Purdës dhe nga verdikti i Tribunalit të Hagës, ku u dënuan me vite të gjata burgu dy gjeneralët e famshëm kroatë Ante Gotovina dhe Ivan Čermaku. Protestat për

Luba Tadiqi

Matija Beqkoviq

Dobrica Qosiq

veteranin Purda ishin të dhunshme dhe u koncentruan në kërkesën për rrëzimin e qeverisë kroate. (Vetëm falë mosekstradimit të tij në Serbi, gjakrat në Kroaci u qetësuan disi.)

Kur është fjala për dënimin e dy gjeneralëve kroat nga Tribunali i Hagës, pavarësisht faktit se nuk ka ende fakte konkrete që të dyshohet në anësinë e atij institucioni, ky zhvillim i shkon në favor përmbushjes së një pike tjetër të Memorandumit 2.

Në pikën 1 të këtij dokumenti kërkohet: “Të zvogëlohet përgjegjësia e Serbisë për krimet e kryera”, ndërsa në pikën 5 kërkohet: “Serbia të sillet në pozitë të barabartë me republikat e tjera të dëmtuara të rajonit.” Këtyre pikave të dokumentit të Akademisë Serbe të Shkencave u përgjigjet jo vetëm dënimi i dy gjeneralëve kroat po edhe akuzat e Dik Martit ndaj Ushtrisë Çlirimtare të Kosovës dhe drejtuesve të saj, si dhe arrestimi i fundit i një grupi të ish-pjesëtarëve të UÇK-së.

Ideja themelore e raportit të Dik Martit, po edhe e arrestimeve të fundit, në fakt është pikërisht barazimi i viktimës me kriminelin, duke rrafshuar ashtu përgjegjësitë e shtetit serb për krimet e kryera në Kosovë. Sipas interpretimit serb, “të gjithë kanë kryer krime”, prandaj askush nuk mund të akuzohet në mënyrë të veçantë. Pikërisht këtë gjë e ka parasysh edhe pika 4 ku kërkohet që të dekurajohet Bosnja të mos e akuzojë Serbinë para Gjykatës së Drejtësisë

dhe pika 6 ku kërkohet edhe “mbyllja e Tribunalit të Hagës”.

Termat e Memorandumit 2 janë në frymën e nacionalizmit agresiv serbomadhi, ku krahas propozimeve se si të amnistohet Serbia për krimet e kryera në luftërat e viteve nëntëdhjetë kundër Kroacisë, kundër BeH dhe kundër Kosovës, nxjerr krye sheshit insistimi për vazhdimin e idesë së Serbisë së Madhe. Kësaj here kjo nuk është formuluar si në Memorandumin 1, “Të gjithë serbët në një shtet”, po në formën më elastike, “Të mundësohet tranzicioni i bashkësive serbe të rajonit, në një bashkësi unitare serbe”. Bashkësia unitare serbe nuk ka si të kuptohet ndryshe vetëm se si një shtet unitar serb, përkatësisht një “Serbi e Madhe.”

Kërkesat e akademikëve serbë në Memorandumin 2, do të dukeshin si projeksione irrealë të disa pleqve të frustruar, po të mos ekzistonte një lidhje direkte ndërmjet ideve të tyre dhe politikës shtetërore, të cilën e udhëheq Boris Tadiqi. Ashtu, sikundër shkruan Vlladimir Popoviq- Beba, ish-shëfi i Zyrës për Marrëdhënie me publikun i ish-kryeministrit të vranë serb, Zoran Gjingjiqit, “ky grup pleqsh ardhjen në krye të shtetit të Tadiqit e ka përjetuar si fitore personale dhe ardhjen në pushtet të grupimit të tyre, i cili do ta shfrytëzojë funksionin e kryetarit të Serbisë dhe partinë më të madhe në Serbi, Partinë Demokratike, si mjet për përmbushjen e ambicieve të veta, të cilat në 60 vitet e kaluara nuk kanë qenë në gjendje që t’i realizojnë.” Më qartë se kaq, nuk ka si flitet.

Prandaj, rreziku nga Memorandumit 2 nuk janë ai grup akademikësh nacionalistë, por është Tadiqi dhe qeveria e tij, e cila ka filluar ta realizojë në praktikë atë dokument.

Fakti që në Kosovë për tërë këto vite të qeverisë së Tadiqit ka një përkeqësim gradual të gjendjes në veri të Kosovës, edhe pse ai është i deklaruar si “evropeist i flaktë” dhe ithtar i zgjidhjes së problemeve “me dialog”, është brenda kësaj politike destabilizuese.

Në fakt, edhe dialogun e tashëm ndërmjet Prishtinës e Beogradit, Tadiqi po synon ta shfrytëzojë për të fituar poenë në sytë e Brukselit, për të fituar Serbia statusin e kandidatit për praninë në BE. (Ndërsa, në anën tjetër, ai krahas koncesioneve të mëdha ekonomike që i ka bërë tashmë Moskës, po planifikon edhe marrëveshje strategjike me Rusinë.)

Ndërsa, qëllimi parësor i qeverisë serbe është që dialogun me Kosovën të përpiqet ta përdorë për destabilizimin e qeverisë së Kosovës. Deklaratat provokuese të shefit të delegacionit serb në dialog me Prishtinën, Borko Stefanoviqit, tashmë janë të qarta në këtë aspekt. Qeveria e Kosovës duhet ta ketë parasysh këtë hile të politikës shtetërore serbe, edhe në kontekstin e objektivave të shpallura tashmë në Memorandumin 2.

Në të kundërtën, mund të ndodhë që të merret me pasojat e ndonjë skenari të ri, si ai me ish-presidentin Sejdiu dhe ai tjetri, më morbid deri tash, raporti i Dik Martit. ■

EVROPA ME SFIDËN E SAJ, BALLKANIN

Osman D. GASHI

Më 9 maj, në qytete të ndryshme të Evropës por edhe në Kosovë, u festua dita e Evropës si një ditë e cila shënon themelimin e një trupi të vetëm evropian, ide të cilën e kishte paraqitur burrështetasi francez Robert Schuman. Ballkani dhe Kosova, si pjesë e këtij bashkimi të trupit evropian, janë një sfidë për stabilitetin e Bashkimit Evropian (BE) që ky i fundit të jetë faktor në rendin global. Stabiliteti në Ballkan bën që BE-ja të jetë më e qetë përbrenda gjeografisë së saj dhe të ketë një problem më pak dhe duke qenë më e qetë do të jetë më unike dhe kështu do të luajë rolin e saj në politikën dhe ngjarjet që rrjedhin nëpër botë.

Sot në botë po pretendohet që nuk është vetëm një qendër e vendosjes, siç e thonë shumë ekspertë të marrëdhënieve ndërkombëtare dhe njohës të politikëbërjes, por po shkohet drejt asaj që të ketë shumë sosh. Dilema është se a mundet BE-ja të ketë një stabilitet të qëndrueshëm dhe të vazhdueshëm, i cili do të bëjë që BE-ja të jetë një zë i fuqishëm dhe unik dhe të luajë rol të rëndësishëm në trendin global dhe të llogaritet si një qendër e vendosjes.

Se Evropës i duhet një stabilitet, e sidomos në Ballkan, në mënyrë që të dëshmojë se mund të jetë një qendër e vendosjes në caktimin e agjendave të politikës botërore, nuk e demanton askush përpos atyre që janë të zhytur thellë në ekstremizmin e tyre ose janë të verbëruar nga ideologjia e nacionalizmit. Oli Rehn, ish-komisioner për zgjerim, ka theksuar se popujt në Ballkan përballen me një zgjedhje të qartë: ose rajoni i tyre do të zgjidhë përfundimisht problemet e tij nga luftërat e viteve '90, ose do të kthehet prapa te mungesa e stabilitetit dhe te nacionalizmat ekstremë. Opsioni i parë do t'i çojë ata drejt stabilitetit, përparimit dhe integritetit evropian.

Edhe kryetari i Komisionit Evropian, Jose Manuel Barroso, ka thënë se Ballkani duhet të bëhet pjesë e Bashkimit Evropian. Sipas tij, Mali i Zi e Serbia mund të përfshihen në fazën e ardhshme të negociatave për hyrje në BE. Kroacia ka hyrë në fazën finale të negociatave për anëtarësim në BE. Barroso ka theksuar gjithashtu se kanë mbetur sfida

të shumta të rëndësishme, që nga nevoja për ecje përpara të dialogut Beograd-Prishtinë, përballim të ngecjes politike në Bosnje e Hercegovinë dhe Shqipëri, e deri te çështja e emrit të Maqedonisë.

E çështje tjetër pastaj është edhe ajo e të qenit faktor në politikën e jashtme. Në një raport të përgatitur nga vetë BE-ja për politikën e saj të jashtme theksohet se intenca e krijimit të këtij trupi të përbashkët mes shteteve evropiane ishte të qenit një lojtar kyç në fushën e ekonomisë, politikës, sociale, të tregtisë në rendin global dhe ky bashkim përbën Evropën, forcën e tretë për nga popullsia, pas Kinës dhe Indisë.

Siç u cek edhe në fillim se trendi i marrëdhënieve ndërkombëtare po shkon drejt asaj që në botë po ndërtohen shumë qendra të vendosjes, edhe BE-ja ka kapacitetet dhe mundësitë për t'u bërë një e tillë.

Vetë orvatja e BE-së për të pasur stabilitet të brendshëm, duke tentuar që të rregullojë çdo çështje brenda territorit gjeografik të saj, pjesë e secilës jemi edhe ne si Kosovë me realitetin e ri tashmë, flet se ajo është e interesuar për një gjë të tillë. Edhe pse jo me një intensifikim të veprimeve dhe me një qasje paksa dyshuese, BE-ja në Kosovë nuk po luan rolin aq të duhur stabilizues, ngase siç ka thënë edhe ministrja e Integritetit Evropian, Vlora Çitaku, BE-ja po përdor standarde të dyfishta

sa i përket progresit të vendit tonë në krahasim me vendet e rajonit.

Nëse shikohet deri më tani, edhe pse BE-ja ka një mision të saj në Kosovë dhe monedha e saj përdoret te ne, në anën tjetër shtetin e Kosovës nuk e kanë pranuar pesë shtete të këtij trupi të përbashkët evropian, Kosova nuk ka asnjë marrëveshje kontraktuale me BE-në, qytetarët e Kosovës nuk mund të lëvizin pa viza në BE, bile Kosova ende nuk e ka marrë udhërrëfyesin e vizave përkundër premtimeve dhe deklarimeve që bëhen se Kosova ka perspektivën në Evropë. Nga sa u tha shihet që BE-ja ende nuk po arrin ta ndërtojë këtë stabilitet të brendshëm të saj që do ta unifikonte edhe më tepër, përkundër edhe disa problemeve të tjera ekonomiko-sociale që janë më të vogla se sa ato të stabilitetit politik.

Vetë komisioneri Oli Rehn kishte theksuar se dëshiron të shohë më shumë kontakte mes njerëzve të vendeve të Bashkimit Evropian dhe njerëzve të vendeve të rajonit. Kjo është mënyra më e mirë për të njohur njëri-tjetrin dhe për të rritur mirëkuptimin për kërkesat në rrugën drejt Bashkimit Evropian. Gjithashtu, ai kishte thënë se i mbështet lëvizjen pa viza të qytetarëve të vendeve të Ballkanit Perëndimor. Kjo nuk mund të bëhet në çast dhe pa asnjë kushtëzim, për shembull duhet ruajtur siguria e kufijve dhe e dokumenteve. Në këtë mënyrë, ne përcaktojmë rrugë të

qarta për secilin vend që ta bëjë realitet lëvizjen e lirë.

E tërë kjo amalgamë sfidash e problemesh që ka Bashkimi Evropian me Ballkanin, sidomos në pjesën perëndimore, e detyron BE-në që nëse do seriozisht të jetë faktor kyç në botë ta rregullojë njëherë e mirë Ballkanin. Pa 'rehatimin' e çështjes së Kosovës, Ballkani në tërësi nuk do të jetë stabil dhe për pasojë BE-ja nuk do ta ketë këtë rregullim të brendshëm që do të rezultonte në një zë jo të fuqishëm dhe unik në politikën e jashtme. Ka shumë arsye se përse Evropa ndjek një politikë të tillë ashtu siç e përjetojmë çdo ditë këtu në Kosovë dhe me një temp shumë të ngadalësuar. Një prej arsyeve mund të jetë fakti se Rusia bën presion mbi Evropën që të ndjekë një politikë jo edhe aq të favorshme për Kosovën. Serbia gjithmonë ka pasur aleat mbrojtës Rusinë dhe nëse i kthehemi historisë këtë mund ta shohim fare lehtë.

Duke ditur faktin se Rusia është eksportuesi më i madh i gazit për Evropën perëndimore, kjo e fundit mund të ndihet e kërcënuar nga Rusia për ndërprerjen e furnizimit të gazit. Dhe BE-ja në këtë mënyrë ndodhet përpara sfidës së zgjedhjes së stabilitetit të brendshëm politik, duke i vendosur në binarë vatrat e tensionit, siç është Gadishulli Ballkanik, ose të rrezikojë ta humbasë gazin rus. BE-ja mundohet që të zgjedhë të keqen më të vogël dhe kjo ka të bëjë me Ballkanin, duke mos i 'hidhëruar' rusët. Kjo zgjedhje evropiane në syrin ekonomik është në rregull, por moszgjidhja e duhur dhe e saktë e çështjes në Ballkan e sjell BE-në në pozitën që t'i përsëritet historia dhe prapë të ketë konflikte në Ballkan. Tek e fundit, është interes i Rusisë që t'i shesë Evropës gaz ngase me këtë gjë forcohet ekonomisht. Duke pasur parasysh këtë fakt, BE-ja mund ta mbajë peng Rusinë në çdo poli-

tikë të jashtme, madje edhe në politikën në Ballkan që mos të 'përzihet' shumë në punët e brendshme të Evropës.

Arsye tjetër që Evropa ndjek një politikë dhe një qëndrim të përmbytur kundrejt Ballkanit e sidomos ndaj boshnjakëve dhe shqiptarëve është për shkak të përkatësisë fetare. Evropa, si djep i civilizimit dhe kulturës së krishterë, ka pasur frikë gjithmonë nga jashtë edhe pse udhëheqësit kurrë nuk e deklarojnë ose nuk e pranojnë haptas këtë. Në këtë mes hyn edhe Islami që përbën shumicën e boshnjakëve dhe shqiptarëve. Situata në të cilën është lënë Bosnja e Hercegovina e ndarë në tri pjesë, e në anën tjetër Kosova me problemet e mëtejshme që ia bën Serbia, nuk duan koment shumë. Islamofobia që ka Evropa është e panevojshme, sidomos në Ballkan se mos ndërtohet një korridor Turqi – Trojet Shqiptare – Bosnje. Shqiptarët dhe boshnjakët asnjëherë nuk kanë bërë lufta në emër të fesë islame dhe elitat intelektuale të këtyre dy kombeve nuk kanë bërë thirrje kurrë për një gjë të tillë. Përkundrazi, kanë thirrur për tolerancë dhe njohje mes njerëzve e kombeve, ashtu siç edhe e parashohin dispozitat e Islamit se të gjithë njerëzit janë vëllezër mes vete dhe janë të ndarë në kombe e fise në mënyrë që të njihen mes vete.

Pastaj, Islami po lulëzon nëpër vendet evropiane dhe ata qytetarë që pranojnë Islamit nëpër Evropë janë të integruar në shoqërinë evropiane dhe deri më tani nuk dëshmojnë se kanë shkaktuar dëm ose dhunë. Për fat të keq, është vetëm frika e panevojshme dhe paragjykim i që i mundon njerëzit e rëndomtë, por edhe udhëheqësit për një 'pushtim islam' të Evropës. Edhe këtu te ne në Kosovë, disa njerëz që janë të përkatësisë islame mundohen të zhvishen nga kjo përkatësi dhe ju vjen keq që janë të tillë, ngase e shohin si pengesë që 'Evropa nuk po na do' pasi jemi muslimanë. Bombardimet e fun-

dit me të cilat Bashkësia Ndërkombëtare sulmoi Serbinë dëshmojnë të kundërtën.

Këtë propagandë e shfrytëzon së tepërmi edhe Serbia me akademinë e saj të shkencave, e cila deklaron se është muri mbrojtës i krishterimit nga kanosjet e jashtme. Serbia, në emër të ekstremizmit fetar, ka vrarë dhe ka prerë njerëz të pafajshëm dhe kur bota i pa mizoritë e saj ndërhyri nga ajri dhe e bombardoi. Politikanët serbë dilnin e deklaroronin "A e dini kënd po bombardoni? Të krishterët." Këtë element Serbia e ka përdorur gjithmonë për të arsyetuar krimet e saj. Besoj që politikëbërësit evropianë nuk duhet ta harrojnë këtë gjë nëse duan që ta stabilizojnë seriozisht Ballkanin.

E ardhmja e Ballkanit nuk ka se si të jetë e zymtë dhe duhet të jetë në BE. Bashkimin Evropian do të duhej të ndjekë interesin e vet që të jetë faktor në politikëbërjen botërore. Por, për të qenë i tillë, duhet të ketë stabilitet të brendshëm ekonomik e sidomos politik, pa vatra krizash e problemesh. Gadishulli Ballkanik është një sfidë e BE-së. Është edhe në interesin e BE-së, por edhe të të gjithë qytetarëve të këtij rajoni problematik, që ky rajon të stabilizohet njëherë e mirë dhe të jetë një problem më pak për Evropën. Duhet të rritet numri i bursave për studentët e rajonit që të studiojnë në Bashkimin Evropian. Duhet më shumë pjesëmarrje e qytetarëve ballkanas në programet dhe agjencitë e Bashkimit Evropian dhe më shumë bashkëpunim intensiv në fushat e shkencës, si dhe kërkimit, arsimit, kulturës dhe rinisë. Gjithashtu, duhet mbështetje financiare e BE-së më shumë drejt shoqërisë civile dhe, në këtë mënyrë, të ndihmohet zhvillimi i saj. Kështu do të arrihet deri te një emancipim dhe vetëdijësim më i madh i qytetarëve për domosdoshmërinë e një Evrope vërtet të bashkuar, që do të paraqiste një zë unik dhe të fuqishëm në botë. ■

PLANI ME SYNIME TË MËDHA

Ekspertët e ekonomisë në vend kanë thënë se plani i Qeverisë për zhvillimin ekonomik është hartuar me një dinamikë të shpejtë dhe ata janë skeptikë për realizimin e tij

Lulzim AHMETI

Plani ekonomik i Qeverisë së Kosovës 2011-2014 u hartua në Bullgari. Ai parasheh rritje ekonomike deri në 7 për qind dhe zbutje të papunësisë deri në 10 për qind, si dhe procese të tjera. Po ashtu, ky plan, përveç që se ka si synim uljen e papunësisë dhe zhvillimin ekonomik të

vendit, ai parasheh edhe privatizimin e Postë Telekomit të Kosovës (PTK) dhe të aseteve të tjera publike. Qeveria ka në plan që PTK-ja të privatizohet këtë vit, kur edhe është miratuar buxheti për këtë vit. Mirëpo privatizimi i kompanisë më fitimprurëse në vend është kundërshtuar fort nga Sindikata e PTK-së. Po ashtu, Qeveria deri në vitin 2014 do të përmirësojë ambientin biznesor, do t'i eliminojë barrierat, të cilat kanë qenë dekurajuese për biznesin vendor, si dhe pengesat për tërheqjen e investimeve të huaja të cilat janë tepër të rëndësishme, për zhvillimin ekonomik të vendit.

Rritja ekonomike dhe zvogëlimi i papunësisë deri në 10 % i vështirë

Ekspertët e ekonomisë në vend kanë thënë se plani i Qeverisë për zhvillimin ekonomik është hartuar me një dinamikë të shpejtë. Ata shprehen me skepticizëm për realizimin e tij. Për realizimin e të gjitha këtyre prioritetëve ekonomike, që janë caktuar në këtë program, sipas tyre, Qeveria duhet të bëjë ndryshime rrënjësore dhe të përmirësojë imazhin e vendit në sytë e investitorëve. Ekspertët kanë thënë se kjo ka

qenë koha e fundit që Kosova të ketë një plan për zhvillim, i cili do të shërbente si orientim për zhvillimin ekonomik të vendit. Rritja ekonomike prej 7 për qind, privatizimi i aseteve publike, ulja e papunësisë deri në 10 për qind, kalimi nga ekonomia informale në atë formale, zhvillimi i sektorit të arsimit dhe të tjera, janë caktuar si prioritetet e Qeverisë së Kosovës në planin e hartuar në Bullgari nga ministrat e sektorit të ekonomisë.

Kryetari i Odës Ekonomike të Kosovës (OEK), Safet Gërxhaliu, ka thënë se kjo ka qenë koha e fundit që Kosova të ketë një plan zhvillimor për zhvillim ekonomik. Por ai mendon se plani ka nevojë të kompletohet me ide të tjera. "Besoj se Kosova nuk mund të humbë asgjë nëse ka një plan të tillë. E vetmja që është skeptike është fakti që plani është dinamik, shumë i përshpejtuar dhe duke pasur parasysh sfidat në të cilat ka hyrë Kosova në këtë vit, është paksa utopike që vendi të ketë një rritje ekonomike 8 për qind, të ketë një zvogëlim të papunësisë 8 deri në 10 për qind, kur dihet se imazhi i Kosovës tani në botë nuk është aq i lakmueshëm sa ne mendojmë", - ka theksuar ai. Gërxhaliu

Synimet kryesore të planit

- Rritja vjetore ekonomike 7 deri në 8 për qind
- Ulja vjetore e papunësisë 8 deri në 10 për qind
- Privatizimi i aseteve publike
- Reduktimi i barrierave për bërje të biznesit
- Rivitalizimi i bujqësisë
- Zhvillimi i infrastrukturës përmes kapitalit privat
- Politika fiskale të favorshme
- Kalim nga ekonomia joformale në formale
- Zhvillimi i tregjeve financiare
- Ruajtja e stabilitetit makrofiskal.

Plani parasheh dhe veprime konkrete në përmirësimin e infrastrukturës si dhe fushave të tjera. Ai parasheh edhe në çfarë afate kohore duhet të përfundojnë proceset. "Privatizimi i PTK-së, shpallja e fituesit në tetor 2011, përmbyllja financiare në dhjetor 2011. KEDS, privatizimi i distribucionit dhe furnizimit, shpallja e fituesit fundi i shtatorit 2011, përmbyllja financiare dhjetor 2011. Kosova e Re – PPP, publikimi final i kërkesës për propozime gusht 2011, - shpallja e fituesit mars 2012, përmbyllja financiare tetor 2012 si dhe bartja e aseteve dhjetor 2012", - këto pika parasheh plani. Po ashtu, në të ceket edhe rehabilitimi i TC "Kosovës B" nga fundi i vitit 2017, lidhja me ngrohtoren e qytetit, si dhe mbyllja e TC "Kosova A" në fund të vitit 2017, si dhe linja e transmissioinit me Shqipërinë deri më 2014.

tha se OEK-u i përkrah idetë e tilla. "Ka qenë e nevojshme të përfshihet edhe sektori privat, përfaqësues të komunitetit të biznesit dhe shoqëria civile në përgatitjen e tij", - u shpreh Gërxhaliu.

Por ndryshe mendon Drejtori i Institutit "Riinvest" Lumir Abdixhiku. Ai ka thënë se ky dokument më tepër është një listë e dëshirave të qeverisë se ku ajo dëshiron të arrijë. Një plan i mirëfilltë zhvillimor duhet të përfshijë kryesisht hapat se si duhen arritur disa objektiva e jo vetëm nivelin e qëllimeve, por ky plan

në mungesë të hapave, masave, projekteve e politikave, është jashtëzakonisht i varfër. "Nuk e konsideroj dokumentin e prezantuar si plan. Është një punim amatorësh, pa parametrat më bazikë të një planifikimi, prandaj është një fyerje e thellë e inteligjencës kosovare nëse ju themi se ky është plani. Për më tepër, dokumenti i ofruar është vetëm një prezantim. Këtë unë nuk mund ta vlerësoj më tej sepse nga treguesit e prezantuar në këtë dokument shoh se është tërësisht joserioz", - ka thënë Abdixhiku. Ai ka shtuar se nuk është pritur diçka më tepër, por, sipas tij, po të ndërtohej një plan zhvillimor për katër ditë do të thyeshin rekorde botërore, pasi që një biznes-plan i një mikrobiznesi do të merrte javë të tëra e lëre më një dokument zhvillimor strategjik për një vend të tërë.

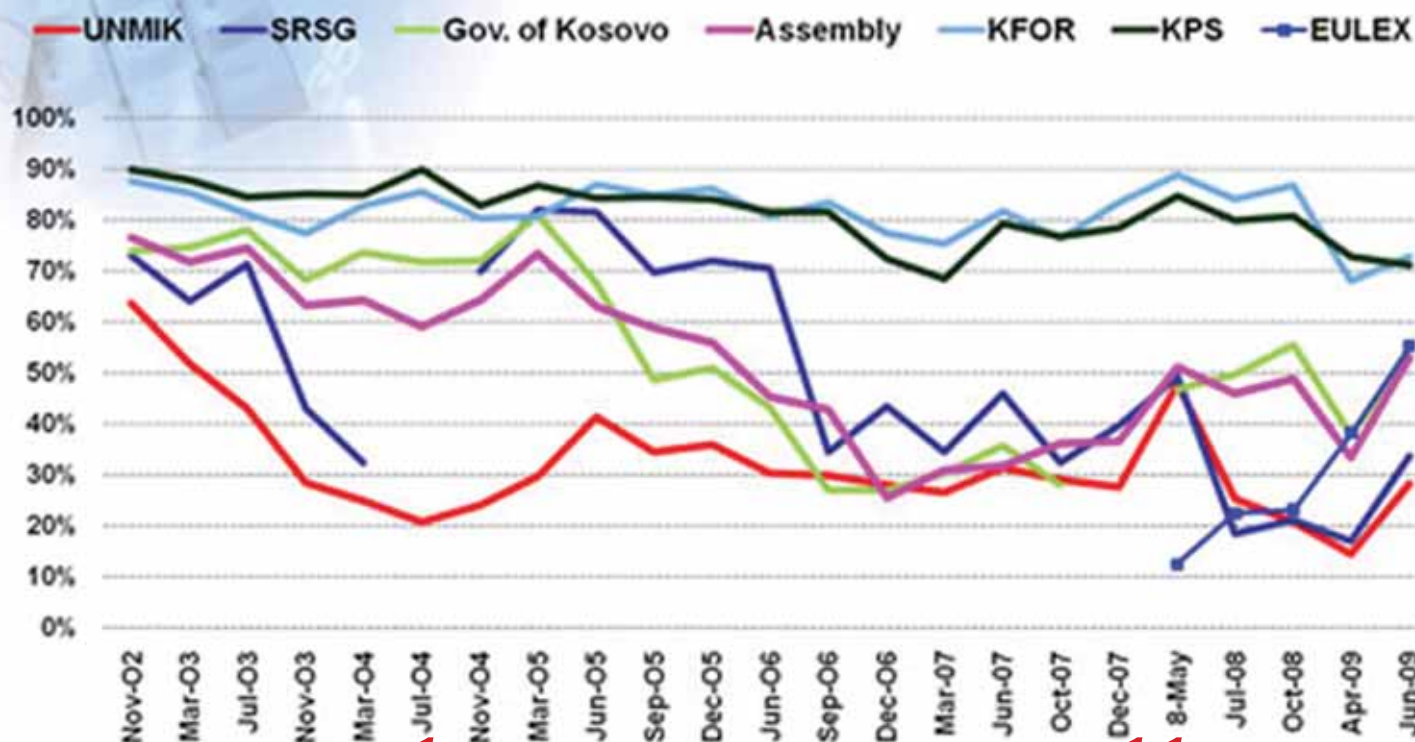
Plani duhet ripunuar

Në anën tjetër, Prof. Dr. Nagip Skenleri, ligjërues në Fakultetin Ekonomik të Universitetit të Prishtinës (UP), mendon se ky plan duhet ripërpunuar edhe më shumë, duke konsultuar edhe partitë opozitare, komunitetin e biznesit, komunitetin akademik, shoqërinë civile dhe të interesuarit e tjerë. Sipas tij, plani i veprimit duhet të përfshijë diskutimet publike dhe të jepen alternativa edhe më të begatshme dhe më reale të synimeve ekonomike e sociale dhe të mundësohet që shoqëria në tërësi të përfitojë nga ky program qeveritar. "Mendoj se plani duhet të ketë më tepër objektiva vepruese në aspektin e politikave sociale, të bëhen reforma të mirëfillta sociale që do ta çonin vendin drejt një politike aktive të punësimit, të shkohet në reduktimin ose eliminimin e tërësishëm të varfërisë së skajshme dhe asaj "normale". Pastaj, kujtoj se plani qeveritar

duhet t'i përkushtohet më tepër sektorit të bujqësisë dhe atij të blegtorisë", - tha profesor Skenderi. Përmes zhvillimit të këtyre sektorëve, sipas tij, jo vetëm që do të sigurohet në një përqindje të madhe buka për popullatën dhe artikujt elementarë të shportës konsumatore të qytetarit, por me këto reforma bujqësore e blegtorale do të ndikohet edhe zhvillimi ekonomik e social. Sipas tij, nëse përdorimi dhe manipulimi me instrumentet e politikave ekonomike do të jetë në nivelin e duhur, atëherë plani do të jetë i zbatueshëm. "Në të kundërtën, ky program, si dhe të tjerët paraprakë, do të jetë vetëm "synim dhe ëndërr për një jetë më të mirë, si fontanë dëshirash, objektivisht e perealizueshme", - ka thënë ai. Edhe Musa Limani, profesor në Fakultetin Ekonomik të Universitetit të Prishtinës, tha se rritja ekonomike vjetore prej 7 deri në 8 për qind dhe zvogëlimi i papunësisë deri në 10 për qind, vështirë se mund të realizohen.

"Nuk e di, ndoshta mund të jetë real, unë do të dëshiroja të jetë i tillë. Por, nga ajo që unë e njoh strukturën e ekonomisë së Kosovës dhe mundësitë materiale të bizneseve kosovare, është e perealizueshme që në këto kushte të ekonomisë të arrihet një dinamikë e tillë e zhvillimit në Kosovë", - u shpreh Limani. Në bazë të planit të Qeverisë për zhvillim ekonomik 2011-2014, zhvillimi i vendit është paraparë të arrihet nëpërmjet rritjes së konkurrencës, fuqizimit të sektorit privat, gjenerimit të punësimit, përmirësimit të imazhit të Kosovës për investime dhe krijimin e një mjedisi të sigurt dhe stabil për investime. Plan i Qeverisë për zhvillim ekonomik 2011-2014 është miratuar në Qeveri, e tani pritet të diskutohet me komisionet parlamentare, shoqërinë civile dhe faktorët e tjerë relevantë. ■

Mes kënaqësisë dhe pakënaqësisë qytetare

Isa MEHMETI

Në vorbullën e zhvillimeve të shumta që ndodhin në shoqërinë tonë, logjikisht pak njerëz mund të jenë të kënaqur. Kjo rrjedhë çon nga bindja logjike se shumica e njerëzve nuk janë të kënaqur. Megjithatë, nganjëherë të tradhton edhe 'logjika' për faktin se anormalja është kthyer në normalitet dhe anasjelltas. Pastaj i drejtohem shifrave, gjegjësisht anketave. Por, a t'u besojmë edhe atyre? Si mund të reduktohen shumë procese e dukuri shoqërore, politike, ekonomike, psikologjike etj. në numra?! Tekefundit jeta nuk është e përmbledhur vetëm në numra, edhe pse ndoshta këtu bie ndesh me pitagorianët modernë, për të cilët njerëzit s'janë gjë tjetër veçse numra dhe se klasifikimi i tyre vleror duhet të bëhet në bazë të tyre.

Kosova nuk është një Dizneland. Ajo synon të bëhet e tillë. Por rrugëve të saj ka plot lypsa, gjersa aty-këtu sheh ngritje ndërtesash. Kudo dëgjon psherëtimë

pakënaqësie, por për ironi të kësaj, lokalet e sefasë janë të mbushura përplot.

Kur ke parasysh këtë tablo nuk di se në çfarë parametrash ta kapësh problemin e kënaqësisë dhe pakënaqësisë në mesin e qytetarëve.

Mirëpo një përpjekje të tillë ka bërë vjet anketa e Pulsit Publik, vazhdimësi kjo e raporteve të paralajmërimit të hershëm të UNDP-së. Rezultatet e anketës bazohen në hulumtimin e opinionit me një mostër të përfaqësimit prej 1290 qytetarëve të Kosovës mbi moshën 18 vjeçare, të të dyja gjinive, të të gjitha grupmoshave dhe nga të gjitha komunat dhe rajonet e Kosovës, duke mbuluar si zonat urbane ashtu edhe ato rurale. Mostra përfshinte 830 shqiptarë, 230 serbë dhe 230 pjesëtarë të pakicave joserbe (turke, boshnjake, gorane, rome, ashkali dhe egjiptiane).

Rezultatet e anketës treguan se niveli i kënaqshmërisë me punën e Qeverisë së Kosovës dhe të kryeministrit ka rënë me rreth 4 dhe 6 pikë përqindje. Megjithëkëtë, si të kuptohet kjo kur

merret parasysh fakti se kjo anketë është zhvilluar ndërmjet prillit të vitit 2010 dhe nëntorit të atij viti, ndërsa anketa tjetër, e quajtur votë, tregon të kundërtën?! Nëse qytetarët na qenkan të pakënaqur me qeverinë e atëhershme, atëherë përse ia rikonfirmuan mandatin me verdiktin e votës?! Pra ndryshe flet anketa, e ndryshe vota.

Nga ana tjetër, për shkak të afërës së shkeljes së kushtetutës është e kuptueshme se rënia më e madhe që nga prilli i vitit 2010 është ajo me 24 pikë përqindje e nivelit të kënaqshmërisë me punën e Presidentit (Fatmir Sejdiut). Kjo shënon nivelin më të ulët të arritur ndonjëherë, me vetëm 31 % të njerëzve të kënaqur me punën e tij.

Nga ana tjetër afro 67 % e të anketuarve janë të pakënaqur ose shumë të pakënaqur me drejtimin politik të Kosovës. Më pak se 10 % janë shprehur të kënaqur dhe rreth 20 % nuk janë as të kënaqur e as të pakënaqur. Më tepër se gjysma e të anketuarve janë të mendimit se bartësi

kryesor i përgjegjësisë për situatën aktuale politike në Kosovë është Qeveria (54 për qind), e pasuar nga partitë politike (17 %) dhe EULEX-i (9 %).

Vetëm një e katërta e të anketuarve konsiderojnë se proceset demokratike të Kosovës janë duke shkuar në drejtimin e duhur dhe janë të institucionalizuara mirë, në krahasim me pothuajse gjysmën e tyre, të cilët nuk pajtohen.

Rreth 72 % e të anketuarve të gjitha etnive janë shprehur të pakënaqur me drejtimin ekonomik, në të cilin është duke shkuar Kosova, ndërsa 6 % janë shprehur të kënaqur.

Përgjegjësia kryesore për gjendjen ekonomike të Kosovës, i vishet me 71 % Qeverisë, më pak se 9 % bashkësinë ndërkombëtare (EULEX, ICO dhe UNMIK), afro 6 % pushtetit lokal dhe vetëm 2 % komunitetit të biznesit. Afro 72 % e të anketuarve shprehën gatishmërinë për të dalë në protesta për shkaqe ekonomike. Rreth 63 % e të anketuarve presin që gjendja ekonomike të përmirësohet gjatë dy viteve të ardhshme. Afro 17 % besojnë se situata do të mbetet e pandryshuar, kurse 6 % se ajo do të përqeshohet. Të anketuarit e identifikuan papunësinë (30 %) dhe varfërinë (29 %) si dy problemet kryesore me të cilat përballet Kosova. Problemi i tretë kryesor, sipas tyre, është korrupsioni (11 %). Për sa i përket punësimit në sektorin publik, 32 % e tyre besojnë se lidhjet familjare janë faktori më prioritar, kurse 24 % besojnë se mito është faktori më i rëndësishëm. Kur një person kërkon të punësohet në sektorin publik, vetëm 12 % e të anketuarve besojnë se arsimimi është i rëndësishëm, e 10 për % besojnë se besnikëria ndaj partisë është gjëja më e rëndësishme. Lidhur me mundësinë e marrëdhënieve ndëretnike në Kosovë, rreth 18 % besojnë se këto marrëdhënie do të normalizohen në të ardhmen e afërt, aq sa edhe besojnë se

këto marrëdhënie nuk do të normalizohen kurrë. Vetëm 3 % besojnë se marrëdhëniet ndëretnike në mes të shqiptarëve dhe serbëve të Kosovës tashmë janë normale. Rreth 46 % e serbëve të Kosovës (për dallim nga 6 %, sa ishte në prillin e vitit 2010) do të pajtoheshin të punonin me shqiptarët. 45 % (për dallim nga 6 % në prillin e vitit 2010) do të pajtoheshin të jetonin në të njëjtën rrugë me shqiptarët. Përkundër kësaj, të anketuarit shprehën kënaqësi lidhur me punën e institucioneve të sigurisë në Kosovë. Rezultatet e anketës së Pulsit Publik, në nëntor të vitit 2010, treguan se kënaqshmëria e tyre me KFOR-in është rritur për rreth 12 pikë të përqindjes nga prilli i vitit 2010, përderisa kënaqshmëria e tyre me Forcën e Sigurisë së Kosovës (FSK) dhe Policinë e Kosovës nuk është rritur aq shumë. Niveli i kënaqshmërisë me Policinë e EULEX-it ka pasur një rënie të vogël, prej rreth 4 pikë të përqindjes nga prilli i vitit 2010. Në mesin e serbëve të Kosovës, kënaqshmëria me institucionet e sigurisë në Kosovë ka pasur një rritje të konsiderueshme nga prilli i vitit 2010. Në të vërtetë, kënaqshmëria e tyre me KFOR-in, Policinë e Kosovës dhe Policinë e EULEX-it ka pasur një rritje 18, 14 dhe 13 %. Kënaqshmëria e tyre me FSK-në, po ashtu, është rritur për gjithsej 5.5 pikë të përqindjes. Duket se ka një rritje mjaft të madhe në përqindjen e të anketuarve që mendojnë se kanë qenë të diskriminuar në gjashtë muajt e fundit. Rreth 15 për qind e shqiptarëve, 22 % e serbëve dhe 32 % e të anketuarve nga pakicat e tjera thanë se kanë pasur situata kur ata janë ndier të diskriminuar.

Sado që kalkulimet numerike të kënaqësive e pakënaqësive, në raste të tilla na sjellin ndërmend edhe teorinë utilitariste të Xheremi Bentamit, anketa deri-diku mund të shërbejë për analiza të mëtejshme kritike ndaj të gjitha fenomeneve. ■

35 mijë fa

Kosova vazhdon të përballet me një gjendje të rëndë sociale ekonomike dhe me një nivel të lartë të varfërisë së skajshme. Zyrtarë të Ministrisë së Punës dhe Mirëqenies Sociale konfirmojnë se numri i familjeve që përfitojnë nga ndihma sociale është mbi 35 mijë

Fatos SHALA

Në Kosovë janë rreth 35 mijë familje, me 182 mijë anëtarë, që përfitojnë ndihmë sociale prej 40 deri në 80 euro në muaj. Zëdhënësi i Ministrisë së Punës dhe Mirëqenies Sociale, Behxhet Gagjiqi, thotë se viti 2011 ka shënuar ngritje shumë të vogël të familjeve që kanë nevojë për asistencë.

“Nuk kemi ndonjë rritje të madhe të shfrytëzuesve të asistencës sociale. Kemi mbi 35,245 familje, me 182 mijë anëtarë. Mjetet jepen nga Ministra e Punës dhe Mirëqenies Sociale”, - thotë Gagjiqi. Vështirësitë që ka kaluar Kosova gjatë luftës, shkatërrimi i ekonomive famil-

Familje me asistencë sociale

jare si dhe largimi i punëtorëve nga puna gjatë viteve '90, thuhet se kanë shkaktuar gjendjen e vështirë ekonomike, e cila është manifestuar me një shkallë të lartë të varfërisë në vend. Situata ekonomike e familjeve kosovare vlerësohet të jetë vështirësuar edhe më shumë gjatë viteve të fundit, kur në tregun e Kosovës janë shënuar ngritje të çmimeve të produkteve elementare, ndërsa vlera e asistencës sociale ka mbetur e njëjtë. Zëdhënësi i Ministrisë së Punës, Gagjiqi, tha se as gjatë këtij viti nuk pritet të ketë rritje të ndihmës sociale.

“Në bazë të programit që ne kemi, nuk është paraparë të ketë ngritje për këtë vit. Në vitin e kaluar ka pasur ngritje të këtyre skemave, por për këtë vit nuk do të ketë. Për këtë kategori pritet të ketë rritje në vitet vijuese”, - u shpreh Gagjiqi. Përfaqësues të Sindikatave të Kosovës thonë se përballë gjendjes së rëndë socio-ekonomike të këtyre familjeve, institucionet vendore duhet të fokusohen në krijimin e një infrastrukture më të mirë sociale. Alush Sejdiu, nga Konfederata e Sindikatave të Lira të Kosovës, tha se

“skemat ekzistuese për familjet e varfra nuk mund të ndikojnë në përmirësimin e gjendjes së rëndë ekonomike që kanë këto familje”. Kosova ka krijuar një bazë të politikave sociale, që përbëhet kryesisht nga skema e ndihmës sociale, skema e pensioneve, ku përfshihen pensionet e pleqërisë dhe kontributdhënies, pastaj pensionet e personave me aftësi të kufizuara dhe pensionet e Trepçës. Kryetari i Bashkimit të Sindikatave të Pavarura të Kosovës, Haxhi Arifaj, tha se institucionet e vendit duhet të krijojnë politika më të mirëfillta për familjet e varfra. “Ekziston mundësia që në rishikimin e buxhetit në gjashtëmuorin e parë të bëhet diçka më shumë për këto kategori, për ta përmirësuar gjendjen e tyre. Por, për të gjitha këto duhet të bëhet një dialog”, - tha Arifaj. Në hulumtimet e bëra nga organizata të ndryshme vendore thuhet se gjendja e vështirë ekonomike dhe sociale në Kosovë reflektohet edhe me nivelin në rritje të pakënaqësisë së popullsisë, me standardin e tyre jetësor dhe me shtimin e disponimit të tyre për të migruar. ■

A ËSHTË KOSOVA VEND I MUNDËSIVE TË BARABART

Bela MORINA

Vitin e kaluar i përfundova studimet për ekonomi dhe tani jam pjesë e komunitetit të njohur në vend, “i diplomuar dhe i pununë”. Në kohën kur i mbarova mësimet e shkollës së mesme si ëndërr të vetme kisha të regjistrohesh në Universitet dhe mendoja se me t’i përfunduar studimet do të mund të punësohesha dhe të kontribuoja në shumë drejtime, fillimisht te vetja, pastaj te familja dhe rrethi shoqëror. Por, fatkeqësisht nuk rrodhën gjërat ashtu si i mendoja. Studimet i mbarova në kohë të planifikuar, pra në afat rekord, por çuditërisht jo që i solla të mira dikujt me diplomën që fitova, por e keqja është se tani as vetes s’po mund t’i dal zot. Sa e dhimbshme Kaluan muaj e u bë viti prej kur diplomova dhe po kërkoj një vend pune, por fatkeqësisht si në sektorin publik ashtu edhe në atë privat, së bashku me mijëra të tjerë të diplomuar, çdo herë jam e diskriminuar. Në sektorin publik duhet fillimisht të plotësosh disa nga parakushtet për një vend pune dhe ato rrjedhimisht janë si p.sh., të

jesh i afërm i ndonjërit nga eprorët e atij vendi pune, të jesh servil/e ndaj atyre që i njeh se punojnë në atë institucion, organizatë, ta blesh vendin e punës me para, e parakushte të tjera të kësaj natyre.

Po qe se i plotëson ato, në rrugëtimin tënd për ndërtimin e karrierës ballafaqohesh me sfida vërtet të vështira dhe shpesh të pakapërcyeshme. Nëse dikush u tregua “i mirë”, pasi ti e ke plotësuar njërin nga kushtet e përmendura më lart, ushtroi ndikimin që ka dhe të punësoi, prapëseprapë në rrugë do të të dalin pengesa të tjera. Në punë do të përballesh me “shefat”, shumica prej të cilëve për nga arsimimi, intelektualiteti e kultura janë të një niveli “mozomakeq”, e të cilët shikuar hollë e hollë nuk meritojnë një vend pune as nëpër stafet që i udhëheqin, e lëre më të jenë prijës të tyre. Dhe kjo, për një njeri të arsimuar, është më shumë se diskriminim dhe se fyerje e inteligjencës....

Pastaj edhe sektori privat është ndikuar shumë nga ai publik. Derisa vite më parë në sektorin privat ishte më e lehtë të gjeje një vend pune, normalisht nëse do të tregoje aftësi për punë, tani edhe në këtë sektor është e njëjta gjë. Duhet të

kesh dikë brenda kompanisë ku kërkon punë nëse dëshiron të futesh aty. Kjo ka kaluar në shprehje. Njerëzit as që pretendojnë të hyjnë në një vend për punë, nëse nuk është dikush nga të afërmit i punësuar aty, ose nëse nuk e kanë ndonjë lidhje sado të vogël me bosin e kompanisë.

Kosova ende nuk e ka kaluar periudhën e tranzicionit dhe sigurisht që përballat me probleme të shumta, përfshirë këtu edhe ato të punësimit, trajtimit si i ka hije punëtorit dhe avancimit në punë në bazë të meritave të personave dhe në kushte të barabarta.

Nëse vërtet duam që të integrohem në familjen e shteteve të zhvilluara evropiane, ne duhet të jemi ata që me anë të një strategjie gjithëpërfshirëse të parandalojmë diskriminimin për punë dhe në punë. Jemi mësuar të themi se të gjitha fajet i ka qeveria, institucionet etj, e kritikim më të mëdha për këtë vijnë nga shoqëria civile, e cila së paku në Kosovë, nuk është se ka treguar ndonjë rezultat të dukshëm. Në këtë shoqëri, janë të rinjtë ata prej të cilëve pritjet të ndikojnë më së shumti në ndryshimin e gjendjes së tanishme. Duhet dikush të

dalë e t'i thotë "NDAL" kësaj pabarazie e këtij diskriminimi. Por, si për inat, ne të rinjtë jemi ata që më së paku e arsyetojmë vlerën dhe rëndësinë tonë. Një vend pune për një të sapodiplomuar, mjafton që jo t'i mbyllet atij/asaj goja, por ai i cili punësohet bën çmos që t'i bindë ata që i ka përreth se punësimi mbi "baza të pabaza" është i drejtë.

Ne meritojmë më shumë nga ky vend dhe po ashtu meritojmë që t'i japim vetes më shumë.

Ne jemi të gatshëm të dalim në protesta për shumë gjëra të pavlera dhe për hesape të politikave ditore të disa politikanëve, që me një "asht" po i manipulojnë disa të rinj. Por, ende nuk jemi mësuar të ulemi e të diskutojmë se cili do të ishte kontributi ynë në ngritjen e vetëdijes qytetare, për rëndësinë e një të riu të arsimuar dhe për vlerësimin e atyre që me të vërtetë përfaqësojnë vlerat e mirëfillta të këtij vendi dhe çdokush ta zërë vendin që e meriton në këtë shoqëri.

Ndërsa, sa i përket pyetjes që e kam shtruar në fillim të këtij shkrimi, besoj se tanimë edhe përgjigja e saj është më se e qartë. ■

Puna dhe partia

Abdurrahim MAXHUNI

Natyrisht, gjithmonë ka qenë kështu! Dallimi mes 'dikur' e 'sot' është se në atë kohë ishte një parti, ajo komuniste dhe nuk kishte tjetër. Duhej vendosur ose me parti e me punë, ose pa parti e bujk, pavarësisht kualifikimit. Tani, situata është ndryshe. Përballë teje, si në një ëndërr frikësuese, si një udhëkryq shumë rrugësh shfaqen shumë parti, të kamufluara me slogane që proklamojnë vlerave morale, shoqërore etj. Kësisoj, çdo individ, para se të jetë çfarëdo tjetër i duhet të jetë anticipues i mirë, njohës i mirë i çështjeve politike, për të planifikuar në bazë të rrethanave aktuale e afatshkurtra se cila parti do ta fitojë pushtetin, qendror a lokal, për t'u rreshtuar mbrapa saj, si një militant i etur, si një simpatizant i flaktë, si një shtirës i dashurisë së madhe për të, si një zbatues i mirë i programit të partisë, si një entuziast i vyer, i cili vrapon poshtë e lartë për interesat e partisë, për ta fituar simpatinë e liderit të saj. Qëllimi arsyeton mjetin. Synimi është gjetja e vendit të punës, dalja nga kriza ekonomike, sepse... ah, i shkreti duhet të mbajë veten, gruan, fëmijët... ka ëndrra për familjen e tij dhe s'ka mekanizëm tjetër për t'i realizuar ato, përveç përmes partisë.

Eh, i gjori! Akoma nuk ka arritur ta kuptojë mirë politikën. Sorollatet poshtë e lartë, duke u menduar dhe duke u përpjekur që ta gjejë partinë e ëndrrave të tij, ta gjejë shpëtuesin e tij për ta nxjerrë nga humnera, por fatkeqësisht akoma nuk po

arrin të vendosë se nga cila anë të rreshtohet, edhe koha dhe vitet po kalojnë.

Ndërsa, ti, unë e tjetri... mendojmë pasi kemi marrë nga një gradë shkencore dhe kemi përfunduar një fakultet e një master, në momentin e shpalljes së ndonjë konkursi, ne jemi të padiskutueshëm për atë vend pune, sepse fundit a nuk ka nevojë kjo shoqëri si çdo shoqëri tjetër për njerëz të kualifikuar? Në të njëjtën kohë, e kemi të vështirë ta pranojmë faktin që të bëhemi servilë të partive politike, të vrapojmë poshtë e lartë, mbi të gjitha për t'i realizuar synimet e tyre personale politike, se mos do të jemi pjesë e ndonjë institucioni, e kemi të vështirë të bëhemi ushtarë, militantë dhe pasues të së keqes politike, të programeve dhe njerëzve, të cilët thirren në patriotizëm dhe në vlera, ndërsa veprimet e tyre janë kryekëput antikombëtare dhe kundër vlerave të mirëfillta njerëzore, megjithëse nuk kemi zgjidhje tjetër.

Andaj, të gjithë ju të ndershëm dhe prosperues të këtij kombi, të gjithë ju të singertë dhe punëtorë të ndershëm rreshtohuni, por keni kujdes se ku po rreshtoheni, jo për t'u bërë militantë, por për të bërë përpjekje për ndryshimin e gjendjes, e nëse vërtet e shihni veten të ulur në ndonjë zyrë, punëtor të një institucioni ose kudo tjetër, bëhuni të singertë me atë vend pune, sepse ju është dhënë amanet, e mos u bëni pasues të interesave personale dhe partiake! Në të kundërtën, është tepër vështirë ta gjejmë veten në këtë shoqëri me vlera të përmbysura. ■

Këshilli Grevist së bashku me të burgosurit e Burgut të Dubravës kërkojnë hartimin e ligjit për amnisti dhe futjen e tij në Kushtetutën e Kosovës

TË BURGOSURIT KËRKOJNË LIGJIN PËR AMNISTI NË KUSHTETUTËN E KOSOVËS

“Nëse nuk do të futet ligji për amnisti në Kushtetutën e Republikës së Kosovës ne do të futemi në grevë urie dhe nuk do të lejojmë të mashtrohem siç na e ka bërë ish-ministrja e Drejtësisë së Kosovës, Nekibe Kelmendi. Ne e dimë që falja ekziston me ligj, por te ne kjo ndodh në mënyrë individuale sepse gjithçka shkon me njoftësi”, - ka thënë një i burgosur i Burgut të Dubravës

Qëndresë MUSTAFA

Të burgosurit e Burgut të Dubravës kanë kërkuar hartimin e ligjit për amnisti dhe futjen e tij në Kushtetutën e Republikës së Kosovës, pasi që nuk ekziston fare. Kjo kërkesë, e cila i është drejtuar Presidencës së Kosovës, është nënshkruar nga rreth 300 të burgosur të pavilionit 4 dhe 6 të këtij burgu.

“Pavilioni ‘4’ dhe ‘6’ i Burgut të Dubravës, i cili i ka rreth 300 të burgosur kanë bërë peticion, me të cilin kanë kërkuar hartimin e ligjit të amnistisë dhe futjen e tij në Kushtetutës së Republikës së Kosovës. Këtë peticion ia kemi drejtuar Presidencës së Kosovës dhe këshillave greviste të burgjeve të Kosovës”, - ka thënë për revistën “Paqja” njëri nga të burgosurit e Dubravës, i cili ka dashur të jetë në kushte të anonimitetit.

I burgosuri ka paralajmëruar grevë urie nga nënshkruesit e peticionit nëse nuk futet ligji për amnisti në Kushtetutën e Republikës së Kosovës.

“Nëse nuk do të futet ligji për amnisti në Kushtetutën e Republikës së Kosovës ne do të futemi në grevë urie dhe nuk do të lejojmë të mashtrohem siç na e ka bërë ish-ministrja e Drejtësisë së Kosovës, Nekibe Kelmendi. Ne e dimë që falja ekziston me ligj, por te ne kjo ndodh në mënyrë individuale sepse gjithçka shkon me njoftësi”, - ka thënë i burgosuri i Dubravës.

Selimi: Ligji për amnisti mund të bëhet kategori kushtetuese

Nënkryetari i Komisionit Parlamentar për Legjislacion dhe Gjyqësi, Behar Selimi, ka thënë se çështja e ligjit për amnisti mund të bëhet kategori kushtetuese në kuadër të kompetencave të rishikuara për presidentin dhe zgjedhjen e tij.

“Është iniciativë që duhet të përkrahët dhe duhet të thirret ligji përkatës

dhe me dy a tri fjalë ligji për amnisti të bëhet kategori kushtetuese, e cila mund të ndodhë që gjatë procesit të amendamentimit të kushtetutës. Amendamenti, para së gjithash, ka të bëjë me institucionin politik të presidentit ku është një mundësi e mirë që në kuadër të kompetencave të rishikuara të presidentit dhe të sistemit të zgjedhjes së tij, çështja e amnistisë të bëhet kategori kushtetuese”, - ka thënë Behari.

Shala: KMDLNJ do të mbështesë kërkesën e të burgosurve

Ndërkaq drejtori ekzekutiv i Këshillit për të Drejtat dhe Liritë e Njeriut (KMDLNJ), Behxhet Shala, ka thënë se çështja e amnistisë është bërë për shkak se të burgosurit dëshirojnë që kjo të rregullohet me ligj dhe kushtetutë.

“Kjo kërkesë është bërë pasi që në Kosovë nuk ka ligj për amnisti dhe të burgosurit po kërkojnë që kjo të futet në ndryshimin e Kushtetutës së Kosovës, në mënyrë që çështja e amnistisë të rregullohet me ligj dhe kushtetutë”, - ka thënë Shala.

Ndër të tjerash, Shala ka deklaruar se KMDLNJ-ja u ka sugjeruar të burgosurve që të kërkojnë hartimin e ligjit për

amnisti dhe futjen e tij në Kushtetutën e Kosovës.

“Ne u kemi sugjeruar të burgosurve që të fillojnë kërkesat për hartimin e ligjit për amnisti dhe futjen e tij në Kushtetutën e Kosovës andaj dhe do t'i mbështesim deri në fund”, - ka deklaruar Shala

Në Kosovë ekziston vetëm Ligji për Faljen, i cili nënkupton pushtetin e jashtëzakonshëm ekzekutiv të Presidentit për t'i falur personat e dënuar për vepër penale, duke i liruar nga dënimi i përcaktuar nga gjykata.

Novobërdaliu: Kuvendi ka pranuar kërkesën e të burgosurve

Këshilli Grevist i të Burgosurve të Burgut të Dubravës i ka drejtuar një letër të hapur Kuvendit të Republikës së Kosovës, përmes së cilës kanë kërkuar hartimin e ligjit për amnisti dhe futjen e tij në ndryshimin e Kushtetutës së Kosovës.

“Letër e hapur për Kuvendin e Republikës së Kosovës: Këshilli Grevist i të burgosurve të Burgut të Dubravës kërkoj hartimin e ligjit për amnisti dhe futjen e tij në ndryshimin e kushtetutës së vendit. Kërkesa jonë ndodh pasi që

në të gjitha vendet e rajonit ekziston një ligj i tillë, ndërsa te ne pati vetëm premtime, të cilat nuk u realizuan asnjëherë. Deri më tani në Kosovë ka pasur vetëm falje individuale dhe tanimë dihet si janë falur të dënuarit. Me ndryshimin e Kushtetutës së Republikës së Kosovës, Këshilli Grevist i të Burgosurve të Burgut të Dubravës kërkon që amnistia të jepet për të gjithë”, - thuhet në letrën e hapur të Këshillit Grevist të të Burgosurve të Burgut të Dubravës.

Në këtë letër, këshilli grevist ka paralajmëruar se nëse nuk do të ketë realizim të kërkesës së tyre, të burgosurit e Dubravës do të futen në grevë urie.

“Nëse nuk do të ndërmerret asnjë hap në këtë drejtim, të burgosurit e Dubravës do të hyjnë në grevë urie deri në hartimin e ligjit për amnisti dhe futjen e tij në Kushtetutën e Kosovës. Grevës do t’i bashkëngjiten edhe familjarët e të burgosurve duke dalë para portës së Qeverisë së Kosovës”, - është thënë në letrën e hapur të Këshillit Grevist të të Burgosurve të Burgut të Dubravës.

Mirëpo kryetarja e Komisionit për të Drejtat e Njeriut, Barazi Gjinore, Personave të Pagjetur dhe të Peticioneve, Suzana Novobërdaliu, ka thënë se Kuvendi i Kosovës e ka pranuar kërkesën e të burgosurve për hartimin e ligjit të amnistisë dhe futjen e tij në Kushtetutën e Kosovës.

“Ne e kemi pranuar një kërkesë të tillë nga të burgosurit e Burgut të Dubravës dhe, po ashtu, kemi pranuar edhe ankesa në lidhje me kushtet e të burgosurve në Dubravë. Këto jemi duke i shqyrtuar dhe së shpejti do ta vizitojmë burgun e Dubravës”, - ka thënë Novobërdaliu. ■

Prishtina akuzohet për gjenocid ndaj qenve

Fatos RUSHITI

Rrugët e Kosovës janë mbushur me qenë endacakë. Ata paraqesin rrezik për qytetarët, në veçanti për fëmijët të cilët shkojnë në shkollë në orët e hershme të mëngjesit ose kthehen prej shkollës orëve të mbrëmjes. Po ashtu, siç kanë konfirmuar shumë dëshmitarë, Serbia ka ndërsyer përmes rrugëve ilegale shumë qenë ta kalojnë kufirin e Kosovës në zonën kufitare në mes Bujanocit e Kamenicës. Fshatarët e zonave përreth thonë se nga territori i Serbisë po sillen qentë endacakë nëpërmjet tregtarëve ilegale, të cilëve u paguhet nga 5 euro, pasi atje, në Serbi, është i ndaluar eliminimi i qenve dhe ata po ballafaqohen me një shtim të madh të tyre. Të ndodhur përballë rrezikut të tufës së qenve, shumë komuna s’kanë gjetur zgjidhje tjetër përpos organizimit për eliminimin e tyre. Edhe pse në shikim të parë si aksion ndoshta eliminimi mund të shihet si diçka e dënueshme, prapëseprapë Kosova nuk e ka luksin që të krijojë kushte dhe strehë për qentë, përderisa ka edhe shumë familje pa kullm mbi kokë.

Prandaj përderisa në mbarë botën, qenve endacakë u gjendet zgjidhje për të jetuar, në Kosovë ata vriten.

Sikurse çdo vit, edhe këtë vit komuna e Prishtinës ka ndërmarrë aksion për vrasjen e qenve të rrugës. Këtë aksion janë autorizuar për ta kryer disa gjuetarë.

Aksioni do të vazhdojë derisa të zvogëlohet dukshëm numri i tyre. Megjithatë fishekët të cilët përdorin gjuetarët nuk u treguan efikas, sepse shumë qenë mbetën vetëm të plagosur. Probleme gjithashtu pati edhe me armët, të cilat gjithashtu nuk ishin aq funksionale. Edhe numri i gjuetarëve të angazhuar ishte i paktë. Se sa kompleks është aksioni dëshmon fakti se nga 28 gjuajtjet e realizuara, të suksesshme ishin vetëm 19 sosh.

Ky aksion mbikëqyret nga Drejtoria për Shërbime Publike e Komunës së Prishtinës dhe asistohet nga pjesëtarët e Policisë së Kosovës. Mbytyen e qenve e kryen Shoqata e Gjuetarëve “Fazani”. Transportimin, groposjen dhe dezinfektimin e vendit ku do të vriten dhe ku do të groposen qentë endacakë, do ta bëjë NK “Hortikultura”. Qentë e vrarë groposen në Marash të Obilicës.

Ka pasur zëra të cilët kanë kundërshtuar fuqishëm këtë aksion, duke e konsideruar si të pahijshëm. Udhëheqësi i Qendrës kosovare për strehim dhe trajnimin e qenve endacakë, Florim Ferati, ka thënë se asnjëherë nuk do ta mbështeste një aksion të tillë, sepse qëllimi sipas tij është të sigurohet sterilizimi dhe vaksinimi i kafshëve ashtu siç ndodh edhe anekënd botës.

Ka reaguar edhe Këshilli për Mbrojtjen e të Drejtave e të Lirive të Njeriut, i cili është shprehur shumë i shqetësuar me skenat dhe mënyrën e vrasjes së qenve. “Skenat e vrasjeve të qenve en-

dacakë në qytetin e Prishtinës thuhet se janë të papranueshme, si në aspektin e mënyrës si bëhet kjo, ashtu edhe në aspektin si bëhet pastaj bartja e qenve të vrarë”, - është shprehur KMDLNJ në reagim. KMDLNJ mendon se këto skena janë irrituese dhe tmerruese dhe se vrasja e qenve është bërë si të ishte lojë argëtimi për gjuetarët. “Për KMDLNJ-në, mënyra e zgjedhur për të eliminuar qentë endacakë nuk është e përshtatshme dhe ndikon direkt në psikologjinë e publikut. Ato përçojnë një mesazh shumë të keq për publikun që i ka parë ato skena në televizion”, thuhet në reagim. KMDLNJ-ja konsideron se organet përgjegjëse të Komunës duhet të tregohen më të kujdesshme kur ndërmarrin aksione të tilla. Ato duhet të jenë në përputhje me standardet ndërkombëtare, në mënyrë që të mos shqetësojnë qytetarin. “Agjencia veterinare duhet të gjejë mënyra të tjera për të eliminuar qentë endacakë duke u mbështetur në përvojat e shteteve të tjera, që eliminimin e qenve endacakë e bëjnë larg syve të opinionit dhe me mjete të lejuara”, - thuhet në reagim.

Po ashtu, edhe aktorja e famshme franceze Brigitte Bardot është interesuar për mbrojtjen e qenve në Prishtinë. Ajo i ka bërë thirrje komandantit të KFOR-it, Erhard Buhler që të “ndalë masakrën” e qenve në Prishtinë. “Unë ju lutem që të hetoni sulmet e bëra ndaj qenve në Prishtinë, brenda tri javëve të kaluara dhe ju bëj thirrje që të ndaloni atë masakër”, - shkruan Bardot në letër, njofton AFP. “Mbi 200 qenë janë vlarë, ndërsa me dhjetëra i janë nënshtruar agonisë së gjatë”, - shton Bardot. Ajo rikujton se, në vitin 2007, ndaj apelit të saj ka reaguar edhe kryetari i Prishtinës, për të penguar “vrasjet brutale të qenve endacakë në qytet”. Atë vit, Bardot i kishte shkruar letër Ismet Beqirit, në të cilën kishte shprehur shqetësimet e saj po për këtë çështje. Aktorja rikujton se edhe atëherë bënte thirrje për programin e sterilizimit. “Pres që të veproni shpejt, për të penguar përdorimin e armëve dhe të ndaloni vrasjen”, - thuhet në letrën e Bardot, dërguar Buhlerit.

Rikujtojmë se si pasojë e qenve endacakë kanë pësuar disa qytetarë, madje është shënuar edhe një viktimë, fëmija Erion Funiqi tetë vjeçar nga (fshati Karaçevë) Kamenica, të cilin qentë endacakë e mbytën gjersa kthehej prej shkollës. ■

Iliriana ALLOQI & Bernard TAHIRBEGOLLI

Me rastin e Ditës Ndërkombëtare të Infermierëve, aktivistët e Paqes Studentore të Universitetit të Prishtinës nga Fakulteti i Mjekësisë, shënuan këtë datë me një veprimtari simbolike, por që kishte peshë për nga karakteri i organizimit.

Ky aktivitet i solli “infermierët e rinj”, të cilët janë akoma duke u ngritur në aspektin akademik e human në bankat shkollore, më afër me popullatën.

Aktivitetet e organizuara përmes projektit “infermierët e rinj”, filluan të zhvillohen prej orës 09:30 deri në 15:30, në tri lokacione të kryeqytetit: afër Bibliotekës Kombëtare dhe Universitare të Kosovës, në sheshin Nëna Terezë dhe afër NEWBORN-it.

Përmes “ordinancave të improvizuara” qytetarëve të rastit, që ishin rreth 400, ju ofruan shërbime infermierike si: matja e shtypjes së gjakut, pulsit, sheqerit në gjak dhe peshës trupore. Gjithashtu, gjatë aktivitetit u shpërnda falas revista “Infermierët e rinj” që u botua enkas për këtë projekt, e që në vete përmban artikuj rreth hipertensionit, diabetit, mbipeshës dhe obezitetit.

Përmes shënimit të Ditës Ndërkombëtare të Infermierëve u synua që të ngrihet zëri për rëndësinë e infermierëve dhe kujdesit infermierik si hallkë e patjetërsueshme e sistemit shëndetësor si dhe të vetëdijesohen sadopak qytetarët për rëndësinë e kontrollimit të shtypjes së gjakut, sheqerit në gjak, pulsit dhe peshës trupore.

Emri “infermierët e rinj” kishte edhe

një arsye më shumë përse u përdor në këtë projekt, e ajo është se ky vit përkon me një vit që sekretari i përgjithshëm i Kombeve të Bashkuara Ban Ki Moon, e ka deklaruar më 12 gusht të vitit të kaluar, si viti i rinisë. Sipas organizatorëve, ata si evropianë të rinj duan të dëgjohet edhe zëri i tyre.

“Ne krenohemi që jemi shteti me përqindjen më të madhe të rinisë në Evropë dhe duam që edhe në shoqërinë tonë të kemi një vetëdije të ngritur për rolin dhe rëndësinë e rinisë, duke mos e vënë në dyshim cilësinë tonë si rini promotore e proceseve të ndryshme të funksionimit të shoqërisë, e edhe në sferën e shëndetësisë.

Duke dashur që t’ua kujtojmë se:

- Janë infermierët ata që i ndihmojnë mjekëve në çdo hap të punës së tyre,
 - Janë infermierët ata që edhe në orët e vona të natës u ndihmojnë pacientëve që t’ua ulin dhimbjet,
 - Janë infermierët ata që u ishin pranë luftëtarëve edhe në momentet e luftës,
 - Janë infermierët ata që u ofrojnë shërbime edhe në shtëpi të sëmurëve;
- Thërrasim në vlerësim dinjitoz të kësaj kategorie të mantelbardhëve.

Për mirëpritjen e këtij aktiviteti nuk u shprehën vetëm qytetarët e rastit që i shfrytëzuan shërbimet në “ambulancat e improvizuara”, por edhe zyrtarë nga Ministria e Shëndetësisë, deputetë të parlamentit të Kosovës, profesorë të Fakultetit të Mjekësisë të Universitetit të Prishtinës, etj.

I urojmë të gjithë infermierëve Ditën Ndërkombëtare të Infermierisë duke shpresuar që vitet e tjera t’i gjejnë me një infrastrukturë më të mirë shëndetësore. ■

Tirona e paradoksit

Ndriçim HOXHAI

Në një këngë të kënduar me grupin 'West Side Family' Edi Rama, në vargje mes të tjerash thotë: "TIRANA ËSHTË MË I MADHI PARADOKS...TIRANA është qytet I KONTRADITËS... I MASHTRIMIT.....". Para dhe gjatë fushatës parazgjedhore u bënë shumë analiza rreth konfiguracionit të shtrirjes së votuesve nëpër zonat e kryeqytetit. Bazuar në votimet e mëparshme dilte se gjasat e kandidatit demokrat Lulëzim Basha ishin të minimizuara. Mirëpo dalja në zgjedhje e kandidatit komunist Hysni Milloshi jepte shpresë në ndarjen e votës socialiste, gjë që teorikisht maksimalizonte probabilitetin e Bashës, për arsye se kjo do të çonte tek ndarja e votës socialiste, duke llogaritur trashëgiminë e saj komuniste. Megjithatë shpresa e demokratëve nuk konsistonte vetëm në këto përlllogaritje. Ishte pikërisht performanca e shkëlqyer e kandidatit Basha, ajo që jepte sinjale për ndryshimin e traditës zgjedhore në Tiranë. Bashën e karakterizoi një stabilitet psiko-emocional, një ekuilibrim politik që i shkante përshtati

karizmës së tij dhe një fjalor i modëruar që nuk adresojë me fyerje e etiketime, por fokusojë në probleme që preokuponin qytetarin e thjeshtë. Në të kundërtën, Rama kishte gjatë gjithë kohës një dozë dyshimi, që vërehej qartë në vokabularin, gjestikulacionet dhe mënyrën e qasjes në fushatë. Ai në pamundësi që të dilte me ofertë të konceptuar në mënyrë të detajuar, doli me premtime astronomike, të cilat shprehur metaforikisht as buxheti i SHBA-së nuk do t'i përmbushte dot dhe po ashtu adresoi kritika të ashpra kundër pozitës dhe kundër kandidatit. Paradoksi i problemit qëndron tek Hysni Milloshi, i cili nuk ofroi asgjë, përpos elozhe për ikonën e tij, diktatorin Enver Hoxha, kurse fitoi shumë vota në krahasim me shter-

pësinë e programit politik. Ai mburrej para medieve se as Evropa nuk ka pasur një njeri si Enveri dhe se si komunizmi është një sistem i mrekullueshëm. Të dhënat e shumta faktografike, që ende ruhen gjallë në kujtesën e shqiptarëve të Shqipërisë dëshmojnë se ky vend ka hequr të zitë e ullirit nga sistemi komunist dhe se nuk ka pasur vend në botë që ka vuajtur në mënyrë më të tmerrshme sesa Shqipëria. Vota në Tiranë për komunistin Milloshi dëshmon se ka shumë njerëz që ende lektisin pas komunizmit. Një pjesë dërrmuese e shqiptarëve të Shqipërisë ua kanë parë për të madhe vëllezërve kosovarë se pse e duan ende Enverin. Mirëpo me moton 'më mirë enverist sesa titist', kosovarët i kishin arsyet e tyre për atë simpati në saje të propagandës së Radio Tiranës së atëher-

shme, të cilën s'kishin dioptri ta lexonin drejt. Mirëpo është shumë e çuditshme simpatia në Shqipëri për komunizmin, qoftë edhe nëse nisemi nga supozimi se disa kanë kaluar mirë me atë sistem. Logjika çon që në Shqipëri komunizmi duhet të urrehet edhe më tepër sesa në Kosovë. Për shembull, në Kosovë, gjersa ishte kryetar i LPK-së, Emrush Xhemajli hyri në parlament, por kur e shndërroi partinë në Parti Socialiste, atij iu tkurr elektorati në përmasa sa s'ka mundur ta marrë me mend as ai vetë, e të mos flasim për gjasat e tij për të rihyrë në parlament. Pra, arsyeja e shëndoshë udhëzon që prej atij që të ka bërë dëm të ikësh, e jo ta duash. Në Shqipëri nuk është çudi që në të ardhmen e afërt të rritet simpatia për Hysni Milloshin. Të

paktën këtë mund ta imagjinojmë nëse nisemi nga një refren i këngës së Edi Ramës të kënduar me grupin 'West Side Family': 'TË GJITHA DO T'I GJENI NË QYTETIN TONË'. Një ditë pa përfunduar numërimi i votimit, si në shpoti, gazetari i Top Channel-it, Sokol Balla, tha: 'Nuk i ka fajet Saliu, po Hysniu', duke komentuar prishjen e pazarit që ua bënë votat komuniste të Hysni Milloshit socialistëve të Edi Ramës. Me këtë, në mënyrë implicite, u pranua ajo që dihej: se nuk ka hendek të pakapërcyeshëm mes komunistëve dhe socialistëve.

Ky problem sa mund të jetë politik, mund të jetë ndoshta edhe psikologjik. Për të menduar në këtë drejtim na shtyn studimi i fundit sipas të cilit truri jo vetëm se mund të përcaktojë nëse njeriu përdor më lehtësisht dorën e majtë apo

të djathtë, por ai luan rol edhe nëse personi është i djathtë apo i majtë në politikë. Një studim botuar në revistën 'Biologjia Aktuale (Current Biology)' u morën në shqyrtim 90 studentë londinezë, të cilët i njëjtësonin pikëpamjet e tyre nga "shumë liberale" në "shumë konservatore". Skanimet e trurit zbuluan se te studentët liberalë rajoni i trurit që përpu-

nonte informacione kontradiktore ishte më i madh. Kjo, thonë autorët e studimit, mund të shpjegojë tolerancë për pasiguri dhe për më shumë pikëpamje liberale. Konservatorët ishin të prirë të kishim një "amygdala" më të madhe – (amygdala është pjesë e trurit që përpunon frikën dhe identifikon kërcënimet). Kjo i bën ata të jenë më të prirë për të integruar pikëpamje konservatore. Autorët e studimit thonë se liberalizmi dhe konservatorizmi janë të lidhura me strukturën e trurit. Por nuk dihet nëse struktura e trurit përcakton politikën apo nëse politika ndryshon strukturën e trurit. Pikërisht kjo pyetje mbetet enigmë edhe për rastin e Shqipërisë, respektivisht Tironës. Ndryshe si mund të shpjegohen 1352 votat e Hysni Milloshit?!

Intervistë me Göran Wassenius (Jëran Vasenius)

KOSOVA DUHET TA AKUZOJË SERBINË PËR H

“Unë shpresoj që para se të vdes të dalë në shesh e vërteta për helmimin e shqiptarëve të Kosovës”, - thotë miku ynë.

Intervistoi: Qëndresë MUSTAFA

Iulur në një qoshe të kafenesë, një njeri me mjekër dhe flokë të thinjura që i tregojnë peshën e viteve dhe mençurinë, flet me dhembshuri për shqiptarët e Kosovës që ishin helmuar me gazra kimike gjatë vitit 1990.

Me duart e tij të mbuluara nga rrudhat, miku suedez kishte shkruar një libër që titullohej “Sëmundja misterioze”, përmes së cilit synon t’i tregojë botës që në Kosovë ka ndodhur një tragjedi masive.

Me nostalgji dhe zemërpapur thotë se shqiptarët janë popull fisnik, që ë dinë ta mbajnë një familje afër zemrës.

Zëri i shoqëruar për mes penës ka pushtuar edhe vendin e tij, Suedinë, me të vërtetën që ka ndodhur në Kosovë gjatë viteve '90-ta.

Shpreson që e vërteta të dalë në shesh para se të largohet nga kjo botë.

“Unë shpresoj që para se të vdes të dalë e vërteta në shesh për helmimin e shqiptarëve të Kosovës”, - thotë miku ynë.

Madje tregon se i është lutur Zotit që shteti i Serbisë ta akuzojë për faktet që ka hedhur në librin e tij për tragjedinë e ndodhur.

“Unë kam pasur dëshirë, kam shpresuar dhe i jam lutur Zotit që Ambasada Serbe të më akuzojë mua, sepse atëherë çështja e helmimit të shqiptarëve të Kosovës do të ishte bërë më e madhe”, - shprehet ai.

Thotë se Serbia ka bërë mëkat të madh me propagandën e krijuar gjatë vitit 1990 për shqiptarët e Kosovës dhe sipas tij bota duhet të qeshë me thashethemet e bëra nga ky shtet.

Kërkon nga institucionet vendore, viktimat dhe familjarët e marsit të vitit 1990 ta akuzojnë shtetin serb dhe të kërkojnë nga ata dëmshpërblim për vuajtjet e shkaktuara. Përveç hulumtimit që ka bërë për shqiptarët që ishin helmuar, ai ka mësuar

edhe disa fjalë të vogla në gjuhën shqipe. Na tha “faleminderit”, por kjo fjalë bujare do t’i takonte më shumë atij që dha kontribut për popullin tonë. Për më shumë, në revistën “Paqja” mund ta lexoni intervistën me mikun tonë suedez, historianin, gazetarin, Göran Wassenius (Jëran Vasenius).

PAQJA: Z. Wassenius, kur i keni pasur kontaktet e para me shqiptarët e Kosovës dhe pse?

Wassenius: Shkaku që i kam njohur shqiptarët e Kosovës është se dëgjova për helmimet që ndodhën në vitin 1990 dhe më është dukur shumë i çuditshëm ky problem, sepse gazrat kimike ndalohen sipas Konventës Ndërkombëtare për të Drejtat e Njeriut dhe një gjë e tillë ishte përdorur në Kosovë. Pasi dëgjova për këtë, kam thirrur në Entin Ushtarak Suedez për Hulumtime (FOA) dhe i pyeta se a kanë njohuri për helmimin që ka ndodhur në Kosovë. Ata më thënë se kishin dëgjuar se nuk ka qenë helmim, por një histeri kolektive. Unë i pyeta se nga i kishin marrë të dhënat që më dhanë përgjigje aq të shpejtë dhe ata mu përgjigjën se i kishin marrë nga Beogradi. Mu duk e çuditshme që të dëgjohej Beogradi për një vepër që e

ELMIMIN E SHQIPTARËVE GJATË VITIT 1990

ka kryer vetë, andaj dhe fillova ta studioj më tutje çështjen e helmimit të popullatës kosovare. I vetmi vend që kam pas mundësi të kontaktoj shpejt kanë qenë kampet e refugjatëve të shqiptarëve të Kosovës që kishin filluar të vinin në vitet e '90 në Suedi. Aty kam pasur shoqëri me shumë shqiptarë dhe unë jam njëri nga ata suedezët që kam fshehur refugjatë nga Kosova në shtëpinë time. Ky person ka marrë pastaj leje qëndrimi në Suedi dhe tash e kam mikun më të mirë dhe punon në këtë vend.

PAQJA: Z. Wassenius, çfarë përshtypje keni krijuar për shqiptarët e Kosovës, që nga kontakti i parë që ke pasur me ta?

Wassenius: Kur fillova t'i takoja shqiptarët e Kosovës, atëherë nisa të ofrohem me ta dhe hyra në gjendjen e tyre, sepse ishin refugjatë dhe shumica prej tyre nuk kishin leje qëndrimi. Bëja gjithçka që t'u ndihmoja atyre, andaj e lash pak anash çështjen e helmimit sepse angazhohesha për ta dhe fillova të rrija afër tyre sepse kisha dhimbje për ta. Një gjë që më ka lënë përshtypje te shqiptarët e Kosovës është se familja e

ka domethënien më të madhe sesa për suedezët dhe po ashtu kanë respekt për personat më të moshuar sesa në vendin tim. Shqiptarët në momentin që më shohin si person më të moshuar mundohet të më ndihmojnë qoftë duke ma lëshuar një ulëse ose duke më ndihmuar të bart ndonjë gjë, andaj shpirti i madh i shqiptarëve të Kosovës më mahniti. Bashkëvendësit e mi nuk e bëjnë një gjë të tillë. Një gjë negative që e shoh në Kosovë është se situata e femrave nuk aq e volitshme sikurse e atyre në Suedi.

PAQJA: Z. Wassenius, çfarë opinioni ka shteti i Suedisë, familja juaj dhe shoqëria për shqiptarët e Kosovës?

Wassenius: Në Suedi nuk kanë mendim të keq për shqiptarët e Kosovës. Shumica e suedezëve kanë njohuri shumë të paktë ose të kufizuar për botën jashtë Suedisë. Kur isha në një takim në Suedi për Kosovën i kam ftuar edhe lidhjen e politikanëve të rinj të vendit dhe njëri nga përfaqësuesit e tyre më ka thirrur dhe tha se dëshiron të marrë pjesë në këtë takim, mirëpo ai kishte menduar se Kosova ndodhej në Turqi.

PAQJA: Z. Wassenius, çështjen e helmimit të shqiptarëve të Kosovës gjatë viteve '90 ju e keni zbërthyer në një libër, një pjesë e të cilit është i përkthyer në gjuhën shqipe. Sa ka pasur ndikim te populli i Kosovës dhe ai i Suedisë kjo çështje që ju e keni ngritur?

Wassenius: Fatkeqësisht duhet të them se nuk kam mundur ta zgjoj as opinionin e Kosovës, por as atë jashtë saj. Libri im "Sëmundja mistike" lexohet në Suedi më së shumti nga shqiptarët që jetojnë aty, por e kam pasur shumë vështirë t'i nxis suedezët ose të tjerët ta lexojnë këtë libër. Unë jam munduar shumë dhe i jam drejtuar të gjitha mjeteve të mëdha që janë në Suedi, por fatkeqësisht nuk ka qenë asnjëra që ka bërë ndonjë lajm për librin. I vetmi reaktion që ka ardhur ndaj librit, përveç shqiptarëve, ka qenë një reagim nga Ambasada e Serbisë, të cilët më thanë se i kam nënçmuar, e poshtëruar serbët dhe kam gënjyer për ta. Unë kam pasur dëshirë, kam shpresuar dhe i jam lutur Zotit që Ambasada Serbe të më akuzojë mua, sepse atëherë çështja e helmimit të

shqiptarëve të Kosovës do të ishte bërë më e madhe. Ajo do të ishte puna më e madhe nëse do më kishin akuzuar, sepse atëherë unë do të veproja dhe libri do të ishte bërë i njohur në gjithë Suedinë. Më vjen keq që serbët nuk më akuzuar, sepse pastaj çështja e helmimit do të ishte bërë më e madhe se sa që është. Sa i përket opinionit në Kosovë, shumë kanë dëgjuar për librin pasi që unë kam bërë promovimin e tij. Tri kanale televizive kanë marrë intervista nga unë dhe ishte kënaqësi ditët në vijim kur vinin njerëzit me lot në sy dhe më kanë falënderuar. Se sa ka ndikuar zbërthimi i kësaj çështje në opinion nuk e di. Qël-

limi im nuk ka qenë vetëm të shkruaj libër, por që helmimi ndaj shqiptarëve të Kosovës gjatë vitit 1990 të marrë dhenë dhe e vërteta të dalë në shesh dhe që shteti i Kosovës të formojë një grup dhe t'i mbledhë këto dokumente dhe të hapë një proces për këtë ngjarje që ka ndodhur. Fatkeqësisht nuk janë duke e bërë këtë dhe e kuptoj se kanë arsye pak për këtë, sepse duan t'i tregojnë botës që nuk kanë konflikt me serbët që janë në Kosovë. Por unë prapë mendoj se duhet t'i mbledhin dokumentet për të ardhmen, sepse është shumë e rëndësishme dhe kur të stabilizohet pak gjendja dhe nuk është e ndjeshme poli-

tikisht e gjithë kjo punë, atëherë faktet duhet të publikohen dhe të tregohet se helmimi që ka ndodhur nuk ka qenë përrallë. Kam dëshirë që puna ime të ndikojë në formimin e një shoqate, ku do të merrnin pjesë të prekurit e ngjarjes së marsit 1990 dhe familjarët e tyre. Ka shumë femra që janë helmuar dhe asnjëherë nuk kanë folur me askënd dhe përmes shoqatës ato do ta ndihmonin njëra-tjetrën dhe ta akuzojnë Serbinë, por edhe t'i drejtohen ndonjë gjykate në mënyrë të organizuar dhe të merrnin dëmshpërblim për atë që ju ka ndodhur.

PAQJA: Z. Wassenius, a keni hasur në vështirësi gjatë grumbullimit të fakteve që janë publikuar në librin tuaj për helmimin e shqiptarëve të Kosovës?

Wassenius: Kam pasur shumë vështirësi të mëdha sepse mes të tjerash ka qenë vështirë të merren fakte nga organizatat e huaja që kanë qenë në Kosovë. Kur kam pasur kontakt me Komitetin për të Drejtat e Njeriut- Helsing, në administratën e tyre ka qenë kaos dhe ka qenë vështirë të gjenden dokumente. Ndërsa sa i përket intervistave nuk kam pas problem me personat, përveç me disa femra.

PAQJA: Z. Wassenius, sa kohë kanë zgjatur hetimet për helmimet e shqiptarëve gjatë vitit 1990?

Wassenius: Ideja ka qenë para 15 viteve, por pas kontaktit që kam pasur me refugjatët shqiptarë në Suedi dhe pasi i kam parë problemet e tyre e kam lënë punën e librit anash, sepse më është dashur t'u ndihmoj atyre. Për publikimin e librit kam punuar në etapa të ndryshme, por jo rregullisht. Koha totale se sa kam punuar për këtë libër ka qenë mjaft e gjatë.

PAQJA: Z. Wassenius, a keni pasur

kontakte me institucionet e Kosovës dhe a ua keni adresuar problemet që i keni ngritur në librin tuaj mbi helmimet në Kosovë? Nëse po, a keni marr ndonjë shenjë pozitive për zbardhjen e kësaj ngjarje dramatike?

Wassenius: Unë kam folur me shumë politikanë dhe një gjë e kanë të përbashkët që janë miqësorë ndaj meje dhe e çmojnë punën time, por fatkeqsisht kjo gjë nuk ka dhënë shumë rezultate. Pas kësaj vizite kam shpresë që do të ndodhë diçka.

PAQJA: Z. Wassenius, në kohën kur ka ndodhur helmimi i shqiptarëve të Kosovës, shteti serb ka bërë propagandë të formave të ndryshme duke thënë se shqiptarët po aktrojnë dhe po stimulojnë. A kemi fakte ne që ta kundërshtojmë këtë propagandë?

Wassenius: Ky është mëkati më i madh, sepse ka dëshmi të shumta që e dëshmojnë të kundërtën e asaj që thotë shteti serb. Është krejt e pabesueshme që të dhënat e Serbisë kanë qenë jo të argumentuara dhe më vjen çudi se si nuk ka qeshur bota me to. Njeriu p.sh nuk mund t'i lëndojë sytë e vet vetëm për të aktuar, pastaj një fëmijë dyvjeçar që shihet në librin tim, e që është i lënduar, nuk mund të aktrojë dhe fëmijët nuk i kap histeria kolektive.

PAQJA: Z. Wassenius, Kosova tashmë është shtet i ri. Çka duhet të bëjmë ne për ta akuzuar Serbinë për helmimin e shqiptarëve të Kosovës gjatë vitit 1990?

Wassenius: Për ta akuzuar Serbinë është mënyra ligjore dhe kjo mund të bëhet sepse ka shumë fakte dhe dëshmi. Ka gjykata që merren me çështje ndërkombëtare p.sh rasti i Bosnjës që ka akuzuar Serbinë për krime lufte, por e dimë që kanë pasur vështirësi të thonë se Slobodan Millosheviçi e ka kryer këtë, por është dashur ta akuzojnë tërë shtetin. Ndoshta mund të ketë vështirësi, por unë mendoj se Kosova duhet të tentojë ta zbardhë çështjen e helmimit të shqiptarëve dhe t'ia bëjë me dije botës që nuk ka qenë sëmundje mistike, por ka qenë helmim dhe sipas dëshmimeve që janë nuk ka asgjë të vërtetë se shqiptarët gjatë vitit 1990 kanë pasur sëmundje mistike. Është nënçmim, padrejtësi e madhe historike dhe njerëzore ndaj atyre që kanë qenë viktima të helmimit të mos ua japin drejtësinë, sepse ata kanë vuajtur me vite.

PAQJA: Z. Wassenius, a shpreson që kjo tragjedi të zbardhet një herë e përgjithmonë?

Wassenius: Unë shpresoj që para se të vdes të dalë e vërteta në shesh për helmimin e shqiptarëve të Kosovës.

PAQJA: Z. Wassenius, cili është qëllimi i vizitës suaj në Kosovë?

Wassenius: Prej vitit 1997, çdo herë që kam ardhur në Kosovë, qëllimi im ka qenë i lidhur me tragjedinë që ka ndodhur me helmimin e shqiptarëve dhe moszgjidhjen e këtij problemi. Çdo herë kur kam ardhur në Kosovë kam punuar me orë të tëra për ta përhapur të vërtetën e kësaj tragjedie. ■

ROLI I MEDIAVE NË MAQEDONI

Milazim MUSTAFA

Problemi i mediave në vendet ish-socialiste akoma s'ka dalë në rrugë të mbarë. Posaçërisht ky problem është i theksuar në vendet ballkanike, e në veçanti në Maqedoni, Kosovë dhe Shqipëri. Të dhënat dëshmojnë për media kryesisht të kontrolluara nga shteti dhe luftë të hapur kundër atyre mediave që kritikojnë pushtetin dhe partinë në pushtet.

Duke e pasur parasysh këtë situatë, Forumi Rinor Islam realizoi një simpozium shkencor në lidhje me mediat dhe ndikimin e tyre në krijimin e opinionëve dhe formësimin e qëndrimeve, e gjithë kjo në kontekst të rolit të mediave në marrëdhëniet ndëretnike dhe ndërfetare.

E gjithë kjo u realizua në vigjilje të ditës ndërkombëtare të shtypit të lirë, më 30 prill 2011, në Hotelin prestigjioz Aleksandar Palace në Shkup. Simpoziumi ishte njëditor dhe ishte i planifikuar të mbahej në katër seanca, ku ligjëruesit e profileve të ndryshme do ta trajtonin problemin në fjalë nga këndvështrime të ndryshme.

Ky projekt ishte i përkrahur nga Sekretariati për Implementimin e Marrëveshjes së Ohrit, në kuadër të Qeverisë së Republikës së Maqedonisë.

Në seancën e parë kishte edhe një numër të madh mysafirësh, ku mes të tjerash ishte edhe zv. Kryeministri z. Abdilqim Ademi, i cili përshëndeti organizatorin e këtij simpoziumi për temën mjaft të qëlluar dhe mjaft të rëndësishme për ecurinë e Maqedonisë në proceset e mëtejshme euroatlantike, por njëherësh edhe duke i uruar punë të mbarë këtij simpoziumi.

Seanca e parë filloi me prof. dr. Musa Musain, psikolog, ligjërues në Universitetin Shtetëror të Tetovës, i cili e trajtoi këtë temë nga aspekti psikologjik, duke potencuar edhe fjalorin e urrejtjes si faktor i rëndësishëm që plasohet nëpër mediat e Maqedonisë. Mes të tjerash ai tha: "Shpeshherë ne jemi dëshmitar të fjalorit intolerant dhe urrejtës që përdorin mediat këtu te ne, duke u bazuar në paragjykimet, stereotipet dhe botëkuptimin diskriminues të ushqyer nga komponentët emocionalë të frymëzuar me ideologji etnocentrike të formës "ne" dhe

"ata". Media është mjete kulturor më me ndikim në shoqëri, andaj aq sa ka fuqinë që të nxjerrë në pah dallimet dhe llojshmëritë, aq edhe më tepër ka mundësitë dhe forcën që ato t'i orientojë dhe t'i vërë nën kontrollin e mirëqenies dhe bashkëjetesës ndëretnike dhe ndërfetare këtu te ne". Pas tij, fjalën e mori gazetaria e mirënjohur Laura Papraniku, e cila nga aspekti praktik prezantoi funksionimin e gazetarisë në Maqedoni. Ajo u ndal më tepër në disa raste konkrete, ku veçoi dallimet në informim që bëjnë mediat për raste të njëjta që kanë karakter etnik dhe fetar. Gazetaria në fjalë foli për gjendjen në Maqedoni, ku mes të tjerash tha: se gazetaria, nga njëra anë dhe diskriminimi institucional, në anën tjetër janë të gërshetuara me njëra-tjetër. Shteti i Maqedonisë, madje është një paradoks në llojin e vet. Është shoqëri multietnike, sepse e këtillë ka qenë edhe para formimit të shteteve dhe para shpëputjes së Maqedonisë nga ish-RSFG, në vitin 1991, ku jetojnë maqedonas, shqiptarë, turq, romë, boshnjakë, serbë e të tjerë, mirëpo pavarësisht kësaj (pra përbërjes multietnike) Maqedonia funksionon si shtet monoetnik, i maqedonasve në radhë të parë dhe pastaj i gjithë të tjerëve. Për pasojë të kësaj edhe gazetaria si profesion, zhvillohet e ndarë mbi vijat nacionale - përgjithësisht dhe me dozë relativisht të vogël të ndasive fetare. Kuptohet se ka përjashtime. Mirëpo në raste të këtilla konsideroj se ato media

më tepër funksionojmë mbi bazën e interesave të ndryshme: komercializmit, biznesit ose prurjeve të tjera se sa mbi elementin e gazetarisë në kontekst të krijimit të opinionit publik. Ajo më tej përmendi faktin e diskriminimit nacional që bëhet nëpër mediat e shkruara, sidomos në rubrikën "Kronika e zezë", me ç'rast mediat maqedonase kur bëhet fjalë për shqiptarë, paraqiten me emër e mbiemër, kurse nëse bëhet fjalë për maqedonas a të etnive tjera paraqiten vetëm me iniciale.

Pas tyre, fjalën e mori ish-ambasadori i RM-së në NATO, prof.dr. Nano Ruzhin, i cili foli për ikonografinë multietnike, ku pasi elaboroi etimologjinë e fjalës ikonografi, bëri një retrospektivë që nga kohërat e komunizmit e deri më sot, e sidomos edhe kontributin e mediave në ngritjen e ikonave të tilla që vazhdimisht janë pjesë përbërëse e çdo sistemi. Ai potencoi se paragjykimet etnike dhe fetare janë edhe sot e kësaj dite të mëdha në RM.

Seanca e dytë e këtij simpoziumi filloi me prof. Mersel Bilallin, i cili e trajtoi këtë temë nga aspekti analitik, duke cekur ndikimin e mediave në periudhën e globalizimit. Po ashtu, ai potencoi faktin e populizmit si fenomen, i cili pa ndihmën e mediave nuk mund të promovohet, e që fatkeqësisht forcat e ndryshme politike në masë të madhe e promovojnë dhe aplikojnë.

Pas tij vijoi prezantimin prof. dr. Aurora Karameti, komunikologe e

Gjatë simpoziumit shkencor të mbajtur në Shkup për media

diplomuar në Universitetin e Sorbonës, momentalisht ligjëruese në UEJL, në Tetovë. Ajo foli për mediat në Maqedoni, midis krijimit të opinionit publik dhe pasqyrimit të tij, duke konkluduar ndarjen e mediave në aspektin gjuhësor, ku kryesisht kemi media në gjuhën shqipe dhe atë maqedonase, me një përjashtim të vogël, tv Alsat-m, medium ky që emiton program në dy gjuhë. Gjithashtu, profesoresha Karameti bëri disa krahasime interesante në mes dy medimeve më të mëdha në RM, si Alsat-m dhe televizionit në gjuhën maqedonase A1. I fundit në seancën e dytë foli Roberto Beličanec, nga Qendra për zhvillimin e mediave, duke u ndalur kryesisht në sereotipet dhe paragjykimet që krijohen nëpërmjet mjeteve mediatike, por edhe në kontributin e mediave në përkrahjen dhe të ushqyerit e këtyre faktorëve negativë në shoqëri multietnike siç është Republika e Maqedonisë.

Pas pauzës së drekës pasoi edhe seanca e tretë, ku si ligjërues ishin të paraparë Mr. Bashkim Aliu, anëtar i bordit të sekretarëve të Asamblesë Evropiane për Imam dhe Udhëheqës Shpirtërorë, i cili foli për rastet gjithnjë e më të shpeshta të paraqitjes së islamofobisë në mediat e Maqedonisë, si rrezik për prishjen e harmonisë ndërfaqetare. Ai tha se: “Në rastin e Maqedonisë, pas analizave të rrjedhave dhe zhvillimeve politike dhe marrëdhënieve ndëretnike dhe ndërfaqetare në këtë nënqiell, islamofobia merr ngjyrim nacional, gjegjësisht islamofobia është prezente te disa medime, të cilat e mbështesin linjën e fortë të politikës etnocentriste. Me fjalë të tjera, tendencat islamofobike në planin medial, mes të tjerash, vijnë edhe si rezultat i mosmbështetjes së politikës për një shtet multietnik dhe

multikulturor, gjegjësisht pse Islami në Maqedoni prezantohet në masë më të madhe nga shqiptarët”.

Pas tij foli gazetarja nga Tv në gjuhën maqedonase, Kanal 5, Snezhana Lupevska, e cila më tepër u ndal në fjalët e urrejtjes që praktikohen nëpër mediat e Maqedonisë si shkaktarë kryesorë të krijimit të përçarjeve, por edhe në dallimet në informimin dhe publikimin e lajmeve, e më pas edhe duke potencuar faktin e emisioneve multigjuhësore si mjet për tejkalimin e dallimeve. Në këtë seancë foli edhe Sali Shahsivari me temën: ‘Media dhe shoqëria civile: Roli i mediave në ndërtimin e paqes dhe kultivimin e dialogut ndërkulturor’. Z. Shahsivari foli për ndikimin e shoqërisë civile dhe përfshirjen sa më aktive të këtij sektori mjaft me rëndësi në media, si mundësi e mirë për kontributin dhe ndikimin sa më të madh në eliminimin e dallimeve në mes grupeve të ndryshme etnike dhe fetare. Gjithashtu z. Shahsivari përmendi edhe faktin për ndikimin gjithnjë e më të madh të mediave sociale te popullata në përgjithësi, por në veçanti te të rinjtë.

Seanca e katërt filloi me prezantimin e mr. Avni Avdiut, filozof dhe sociolog, ligjërues në Universitetin e Prishtinës, i cili foli për ndikimin e mediave në socializim, ku mes të tjerash përmendi faktin e të dhënës hapësirë të tepërt të politikanëve nëpër media, së bashku me VIP-at e estradës dhe kinematografisë, që janë një ndër frekuentuesit më të mëdhenj të emisioneve të ndryshme debatuese televizive. Politikanët thirren për të dhënë përgjigje për gjithçka që nga bujqësia e deri tek ‘informatika’, prandaj politikanët të cilëve ua ka ënda të thirren si analistë, mund të quhen pse jo edhe gjitholog, sepse ata ‘dinë’ gjithçka. Më pas, foli edhe dr. Arlinda

Memetaj, drejtoreshë e televizionit Era në Shkup e cila paraqiti vështirësinë e financimit të lirë të mediave, dukuri kjo që shfrytëzohet nga qeveria për t’i futur mediat në dorë të pushtetit. Gjithashtu ajo përmendi edhe faktin e ngecjes së mediave dhe zhvillimit mediatik në Maqedoni, kryesisht në krahasim me ato të Kosovës dhe Shqipërisë. Në këtë seancë, prezantoi edhe Muhamed Toçi, një aktivist i njohur për të drejtat e romëve, i cili prezantoi raste të shumta të diskriminimit të romëve nga ana e mediave, si dhe ndikimin e mediave në stigmatizimin e romëve dhe paraqitjen e tyre si kategori shoqërore në të cilën nuk duhet të besohet, kategori që zakonisht, janë hajna, të pashkolluar, të pabesë e kështu me radhë.

Pas kësaj seance, sikurse edhe pas gjithë seancave të tjera u zhvillua debat i bujshëm që pasuroi ecurinë e këtij simpoziumi.

Në lidhje me këtë simpozium, kryetari i FRI-së, z. Sali Shahsivari, na tha se qëllimi i këtij aktiviteti është që ta ngremë zërin për një vetëdijësim sa më të madh të bartësve të mediave, por edhe të pushtetit, që të krijojnë kushte për zhvillim të lirë të mediave, të mos cenohet fjala e lirë, të ketë raportim të ndershëm dhe me dinjitet, por edhe të mbizotërojë paanësia dhe objektiviteti në punën e mediave në RM. Zotëri Shahsivari potencoi edhe se, në aspektin e medieve, Maqedonia kryesisht ka marrë kritika të ashpra nga ana e faktorit ndërkombëtar në vend, ku mes të tjerash përmendi vlerësimin e raportit të Komisionit Evropian, si raport negativ për Maqedoninë. Në fund të këtij simpoziumi u paraqitën edhe rezultatet e anketës së realizuar nga FRI-ja në bashkëpunim me qendrën për hulumtime dhe krijimin e politikave. ■

Futuhatet – Çlirimet

Çlirimet e tokave veriore (Azia e Vogël) nga muslimanët sollën përçarjen e elitës bizantine rreth sistemit qeverisës dhe doktrinave fetare. Në këtë kohë, për ta ishte shkatërruese përçarja fetare midis ithtarëve të monofizistëve¹ dhe ithtarëve të monotelitëve² dhe kjo natyrisht që do të shfrytëzohej nga muslimanët duke ofruar alternativën e tyre monoteizmin e pastër islam, në besimin e Një Hyjnie të Vetme.

Muhamed J. KAJOLLI

Siç e kemi theksuar edhe më sipër, shteti islam menjëherë pas vdekjes së Muhamedit s.a.v.s. u godit nga brenda prej besimtarëve që sapo ishin deklaruar si muslimanë. Falë ndihmës së Zotit dhe padjallëzisë së shokëve të Pejgamberit s.a.v.s., Ebu Bekri r.a. do ta stabilizonte situatën për një kohë shumë të shkurtër dhe kështu ua hapi dyert pasardhësve të tij për të përhapur Islamin jashtë Gadishullit Arabik, ashtu siç e kishte paralajmëruar Pejgamberi s.a.v.s. Ebu Bekri nuk qëndroi gjatë në post. Ai vdiq pas dy vjet shërbimi dhe kështu barra i ngeli Omerit r.a. e më pastaj Osmanit r.a. dhe të tjerëve pas tyre që të përcjellin amanetin e Zotit në Tokë.

Kushtet e atëhershme ua impononin muslimanëve që ta përhapin Islamin aq sa iu mundësohej ekspertëve të kësaj fushe (thirrësve) ose tregtarëve që të arrinin në ato vende me mjete këmbësorie. Aty ku misionarët dhe tregtarët pengoheshin nga regjimet despotike detyrohej të ndërhynte ushtria muslimane. Qëllimi i kësaj ushtrie nuk ishte pushtimi klasik i tokave për përfitime materiale, por çlirimi dhe stabilizimi ekonomik i popujve në tokat ku sundonin klanet mafioze dhe natyrisht klanet antiislame, të cilët pengonin zhvillimin normal ekonomik dhe fjalën e lirë.

Kështu Islami me ndihmën e vendorëve të shtypur depërtoi shumë shpejt në lindje, duke çliruar hapësirat tokësore, si Persinë, Indinë, Buharën, Horosanin, për të mbërritur deri në Kinë. Në perëndim duke çliruar tokat e kontinentit verio-afrikan për të mbërritur në shtetet e Atllasit të sotëm, e pak më vonë, në kohën e Muavisë, edhe në jugun e Spanjës. Ndërsa në veri të këtij shteti ishte pak më ndryshe, sepse bizantinët kishin një traditë dhe kulturë të lashtë, si dhe i përkisnin fesë monoteiste, prandaj edhe përhapja e Islamit ishte më e ngadaltë. Parimet islame nuk i detyrojnë njerëzit që ta pranojnë me dhunë Islamin, prandaj pranimi i Islamit në këto troje qe më i ngadaltë.

Prandaj, është alogjike të thuhet se të gjitha këto suksese ishin rezultat i ushtrisë pa ndihmën e vendorëve. Popujt e

shtypur ishin të etur për drejtësi dhe këtë e gjetën në burimet e Islamit, si në teori ashtu edhe në praktikë. Këtë sukses e vërtetojnë edhe shumë historianë jo islamë, të cilët kanë sjellë argumente të shumta në kohëra të ndryshme të historisë.

Çlirimet e tokave veriore (Azia e Vogël) nga muslimanët si duket ishte përçarja e elitës bizantine rreth sistemit qeverisës dhe doktrinave fetare. Në këtë kohë, për ta ishte shkatërruese përçarja fetare midis ithtarëve të monofizistëve³ dhe ithtarëve të monotelitëve⁴ dhe kjo natyrisht që do të shfrytëzohej nga muslimanët, duke ofruar alternativën e tyre monoteizmin e pastër islam, në besimin e Një Hyjnie të Vetme.

Mirëpo ky sukses nuk do të thotë se shteti, i cili i kontrollon këto vende, të mos ketë ngritje ekonomike dhe të mos ketë mirëqenie më të mirë se sa të tjerët. “Pasi i morën perandorisë krahinën më të begatë (Egjiptin shën.im) arabët morën rrugën drejt perëndimit përgjatë brigjeve afrikano-veriore dhe në 647-ën e mposhtën ushtrinë e hezarkatit të Kartagenës” (Norwich:98)

Me përhapjen e Islamit në botë muslimanët synonin të vendosej drejtësia, e cila ishte e shumëkërkuar nga shtresat e thjeshta të popujve të shtypur nga dy perandoritë e asaj kohe. Nuk mund të thuhet se muslimanët po pushtonin tokat e shkreta të pabanuara dhe të cilat ishin të pambrojtura. Nëse mendohet kështu, muslimanët nuk do t'i kishin shpallur luftë edhe perandorisë më të fuqishme të kohës, Bizantit. Shami i sotëm arab konsiderohej zemra e perandorisë bizantine,⁵ sado që ajo ishte dobësuar ushtarakisht dhe ekonomikisht, ajo akoma ishte e fuqishme që t'i përballonte ushtrinë muslimane, ushtarët e së cilës konsideroheshin të rinj dhe pa përvojë në arenën ndërkombëtare.

Sidoqoftë, çdo vit e më shumë vërehej përparimi i muslimanëve, ndërsa bizantinët çdo vit e më shumë tërhiqeshin më në veri. Kështu në kohën e Osmanit r.a. Muavia do të arrinte të ndërtonte flotën e parë detare, ndërsa Bizantit nuk i kishte mbetur më vend i sigurt në Azinë e Vogël, me përjashtim të kryeqytetit, i

cili ishte qyteti më i fortifikuari në botë. “Muavia filloi të ndërtojë flotën dhe më 649 filloi ekspeditën e parë detare arabe. Nën komandën personale të Muavisë, flota arabe lundroi drejt Qipros dhe pushtoi kryeqytetin e ishullit, Kostancën. Qeveria bizantine arriti një armëpushim prej tre vjetësh me kusht të paguante tributë tepër të rëndë” (Ostrogorsky: 93)

Muavia nuk do të ndalej me kaq. Ai arriti t'i çlironte ishujt e tjerë të njëpasnjëshëm, si Qipron-Rodin-Koosin, gjë që sinjalizoi se ai synonte Kostandinopolin. “Në vitin 655 ishte një përpjekje e Konstantinit të II-të, i cili u vu personalisht në krye të flotës bizantine dhe i sulmoi arabët pranë bregdetit të Lidisë. Kjo betejë e parë midis arabëve dhe Bizantit përfundoi me një disfatë të plotë të bizantinëve. Vetë perandori u rrezikua me jetë dhe u shpëtua vetëm nga heroizmi dhe shpirti i sakrificës së një ushtari të ri bizantin”. (Ostrogorsky: 93)

Çlirimet u ndalën për pak kohë

Ekspertët ushtarakë mund ta nuhasin momentin e duhur për ta sulmuar një vend kundërshtar, mirëpo sado që pakësohej ushtria muslimane, e cila herë pas herë detyrohej t'u shkonte në ndihmë vëllezërve të tyre në lindje ose në perëndim, perandori bizantin nuk do të merrte guximin ta sulmonte kufirin e muslimanëve, përveçse në vitin 659 (37 h) kur Muavia kishte kundërshtuar përzgjedhjen e Kalifit të IV-të dhe do të qëndronte kundër Alisë r.a. me tërë potencialin e tij ushtarak që kishte.

Në këtë kohë, muslimanët po merreshin me vetveten, ndërsa Muavia do të pranonte kushtet e ushtrisë së perandorisë bizantine, të cilët i ishin afruar kufijve të tij. Edhe pse Muavia i dinte mirë mundësitë e ushtrisë bizantine, ai nuk do të rrezikonte dhe do të bënte marrëveshje, si duket jo më shumë se dy vjet.⁶ “Lufta civile mes të dyve zgjati deri në 661-in, kur edhe Aliu u vra dhe Muavia mbeti kalifi i vetëm. Për pesë vjet bota muslimane u sflit nga ndarjet dhe Bizanti arriti të marrë frymë lirisht.”⁷ Kjo fjali na vërteton se perandori bizantin deshi që ta

shfrytëzonte trazirën midis muslimanëve dhe derisa këta të merreshin vesh midis tyre, ai do të dërgonte ushtrinë e tij në perëndim të perandorisë së tij (Ballkanin) dhe t'i jepte një goditje të fortë bullgarëve. Mirëpo ai para se të nisej për atje, do të duhej të sigurohej se fqinji tij jugor nuk do ta sulmonte në asnjë mënyrë. Blofi i tij doli me rezultat sepse për fat e tij të mirë, u nënshkrua marrëveshja me Muavinë.”

Këtë na e vërteton edhe Hiti në *Istoria arapa*, bile ai na tregon se ushtria bizantine e kishte shfrytëzuar këtë angazhim të tij dhe i kishte dërguar ushtarët në kufi me shtetin islam. Nga një shtet që po rrënohej, ai filloi të ‘kërcënonte’. “Derisa Muavija ishte i angazhuar me lutën civile, ai kishte nënshkruar marrëveshjen e armëpushimit me perandorin e Bizantit, Konstantinin e II-të (641-668), duke i paguar këtij të fundit një shumë të konsiderueshme parash.”⁸

Fati i buzëqeshi Muavisë, pasi Alia r.a. do të vritej nga një ushtar i dalë nga rrethi i ushtrisë së tij, pjesëtar i grupit havarixh, më 41 h ose 661 gregorian dhe falë marrëveshjes me kalifin e sapozgjedhur Hasanin, i cili do t’ia dorëzonte pushtetin Muavisë për të mos shkaktuar gjakderdhje të mëtutjeshme. Kjo marrëveshje sikur i hapi sërish dyert e çlirimeve të reja për të përhapur amanetin e Zotit anekënd botës. “Pas mbarimit të luftës civile, emevitët sikur ishin të etur për zgjerimin e territoreve të reja dhe filluan disa ekspedita (edhe pse të pasuksesshme) kundër Bizantit, në veçanti pushtimin e Kostandinopojës në vitet (669, 674-680 dhe më pastaj 716-717)”⁹.

Shkaqet e futuhateve të reja

1. Me të mbaruar lufta civile, Muavia e shpalli qytetin e Damaskut kryeqytetin e shtetit të muslimanëve. Kjo kryeqendër ishte shumë afër kufirit me perandorinë

bizantine. Shikuar nga këndvështrimi strategjik i një ushtaraku, kryeqendra muslimane ishte në rrezik permanent nga ndonjë sulm i furishëm nga bizantinët, prandaj do të duhej që ushtria muslimane të ishte sa më thellë në territorin e perandorisë bizantine.

2. Gjithmonë nëse shikohet nga këndvështrimi i një ushtaraku, shkak tjetër do të ishte se, gjatë luftës civile shteti islam kishte humbur disa territore në veri me perandorinë bizantine dhe ato domosdoshmërisht do të duhej të riktheheshin për të ngritur sërish moralin e popullit të vet dhe, njëkohësisht, problemet e brendshme do të spostoheshin jashtë vendit.¹⁰

3. Ndërsa shikuar nga ndjenja e një besimtar musliman, për të cilën besoj se është edhe shkaku kryesor, secili besimtar është i detyruar të thërrasë në të mirë dhe të ndalojë nga e keqja. Kjo e bën muslimanin të mendojë se ku dhe si ta ndalojë të keqen dhe si ta sigurojë mirëqenien njerëzore në botë. Kjo frymë atëherë ishte shumë e fuqishme. Nëse në shtetin e tij ka qetësi, ai atëherë do të duhet të emigrojë në një vend tjetër për t’i treguar njerëzve drejtësinë islame. Nëse kjo nuk sjell pengesa, atëherë ushtria muslimane nuk kishte pse të intervenonte, por nëse misionarët kundërshtohen, vriteshin ose burgoseshin, atëherë kjo ushtri ishte e detyruar të ndërhynte për ta mbrojtur fjalën e lirë dhe për ta shtrirë drejtësinë islame në rruzullin tokësor.

Kronologji e shkurtër e çlirimeve

Fillimisht do të rikujtojmë vitet e çlirimeve të tokave në territorin bizantin, në të cilën më vonë Muavia u vendos prefekt i Shamit. Çlirimet filluan që në kohën e Kalifit të parë Ebu Bekrit r.a., për të vazhduar me Kalifin Omer r.a. ndërsa Muavija kishte rolin udhëheqës në ushtrinë muslimane, pas vëllait të tij Jezid ibn Ebi Sufjan. Kështu do të përkujtojmë çlirimet e

tokave në të cilën muslimanët kanë hasur në rezistencë të madhe nga bizantinët¹¹:

- 18.06. 633 ose 4 Rexhep viti 12 h. - dalja e ushtrisë muslimane nën komandën e Jezid ibn Ebi Sufjanit, e cila ishte drejtuar Damaskut.
- 4.10.633 ose 24 Rexhep 12 h. - rënia e Deumetul Xhendel-it
- 7.10. 633 Ose 27 Rexhep 12 h. - marshimi i ushtrisë muslimane në territorin e Jordanisë.
- 17.10.633 ose 7 Shaban 12 h. - ushtria muslimane në qytetin Hums (veri të Sirisë)
- 24.10.633 ose 14 Shaban 12 h. - në qytetin Tejma, ndërsa në të njëjtën ditë muslimanët me në krye Amër ibn Asin i drejtohet Palestinës.
- 1.03.634 ose 24 Dhul Hixhe 12 h. - beteja në el Urbe në Palestinë
- 10.03.634 ose 3. Muharrem 13 h. - beteja në Dathim në Palestinë
- 14.04.634 ose 8 Sefer 13 h. - ushtria muslimane në qytetin e Hirës
- 30.05.634 ose 25 Rebiul Evel 13 h. - çlirimi i Basrës
- 30.07.634 ose 27 Xhemadil Ula 13 h. - beteja Exhnadin
- 18.08.634 ose 13 Xhemdil Ahar 13 h. - beteja në Merexh
- 13.01.635 ose 28 Dhul Kaade 13 h. - betejat në Fahl dhe Bisat
- 3.09.635 ose Rexhep 14 h. - dorëzimi i Damaskut.
- 1.06.636 ose 21.Rebiul el Ahar 15 h. - çlirimi i Humusit
- 12.08.636 ose 5 Rexhep 15 h. - beteja më e madhe në Jermuk, e zhvilluar midis muslimanëve nën komandën e Jezidit, vëllait të Muavisë dhe bizantinëve nën komandën e vetë perandorit Herakli. Me të përfunduar kjo betejë, muslimanët nuk do të kenë një rezistencë tjetër të madhe të kësaj natyre dhe kjo ia hapi dyert tërë trojeve të mbarë Shamit.
- Maj. 637 ose Rebiul Ahar 16 h. - dorëzohet Kudsi (Jerusalemi).¹² Për këtë fitore

është shkruar shumë gjatë. Por në të vërtetë, në këtë qytet nuk është zhvilluar luftë siç pretendojnë disa historianë bizantinologë. Ajo që ka mundur të ndodhë është se ka pasur disa fërkime të vogla në rrethinën e qytetit.

- Persia ose më saktë e tërë Babilonia e pushtuar nga bizantinët, pas betejës së madhe që u zhvillua në Kadisiye shtator 636 ose shaban 15 h. deri në vitin 640-të do të kalojë në duart e muslimanëve.
- Po në këtë vit, 640, muslimanët e çlirojnë Armeninë, kështu i dolën nga sipër Gadishullit të Azisë së Vogël.
- Më 12 shtator 642, Amër ibn As-i hyri në Aleksandri. Me humbjen e këtij hambari, bizantinët do të dobësoheshin akoma më shumë.
- Më 643, morën Tripolin e Libisë së sotme për t'ia afruar Kartagenës legjendare.
- Më 647, Muavia çliroi Kapadoklinë dhe Cezarenën, vende shumë strategjike për të hyrë thellë në Azi të Vogël.
- Më 649, Muavia ndërtoi flotën e parë detare dhe filloi të sulmonte edhe nga deti dhe kështu çliroi disa ishuj, si: Qipron.
- Më 654, ishujt Rodos dhe Koos do të bien në duart e muslimanëve. Çlirimi i këtyre ishujve do t'ia shtonte ambiciet Muavisë për t'ia mësyre Kostandinopojës. Mirëpo muslimanët do të zhyten për pesë vite në luftëra civile dhe kështu do të kemi një ndërprerje të shkurtër të çlirimit të tokave.
- Në vitin 660-të, perandori bizantin i afrohet sërish kufijve të muslimanëve për ta përtërirë kontratën, mirëpo kësaj radhe Muavia ia tregoi dhëmbët duke i përkujtuar atij se nëse mendon seriozisht luftën, do ta detyronte të bëjë një aleancë me kushëririn e tij Alinë dhe, pastaj e di se çfarë mund ta gjente. Kjo fjalë sikur e trembi Kostantinin dhe u largua.

Muavia, me t'u bërë kalif, së pari emëroi prefektët e rinj nëpër të gjitha qendrat e krahinave të shtetit dhe do të informohej prej tyre se cila nga krahinat e skajshme ishte humbur gjatë luftës civile. Ndërkohë, ai do ta shuante edhe kryengritjen e havarixhëve në Irak. Pas këtij veprimi, ai do të caktonte edhe komandantët e ushtrisë, të cilët u kujdesën për kufijtë. Ndërsa ne do të përqendrohemi te kufijtë veriorë, për

arsyen e theksuar më lart. Komandantët më të shquar ishin: Bishr ibn Ebi Ertat, Fadale el Ensariu, Malik ibn Abdullah, Malik ibn Hubejre, Abdurrahman Abdul Kajnij. Ndërsa admirali më i shquar i flotës doli Ukbete ibn Nafij nga Egjipti etj.

Perandoria bizantine po dobësohej çdo ditë e më shumë nën sundimin e Konstantinit të II-të. Ai për shkak të veprimeve të pahijshme, për përkrahjen e monotelitëve dhe për shkak se kishte vrarë të vëllanë e vet nga babai, ishte shumë i urryer në qytet. Ai dëgjonte fyerjet e përditshme saqë e quanin Kain dhe një ditë të vitit 663 ai la Kostandinopojën për t'u ndalur për pak ditë në Selanik, pastaj në Athinë, ndërsa në Tarent të Italisë fushoi dhe rrethoi qytetin e Beneventit. Për shkak të rezervave të pamjaftueshme shkoi në Napoli, pastaj në Romë. Çuditërisht këtu u mirëprit, edhe pse kishte ekzekutuar patriarkun e pëlqyer prej tyre. "Maksimi kishte mbrojtur parimin sipas të cilit perandori, si person laik, nuk kishte asnjë të drejtë të shprehej mbi çështje të fesë, që ishte një kompetencë ekskluzive e Kishës".¹³

Në këtë qytet qëndroi për një kohë të gjatë. Ai shkoi në Sicili për ta mobilizuar ushtrinë e tij, kinse në mbrojtje kundër muslimanëve. Për shkak të despotizmit të tij, që ushtroi ndaj popullit vendas dhe përreth tyre, ai e shtoi numrin e të pakënaqurve dhe u vra nga një bashkëpunëtor i tij, më 15 shtator 668-të, në mënyrë të turpshme.

Rrethimi i Kostandinopojës

S'ka dyshim se Muavia ka qenë i informuar se brenda oborrit të perandorisë bizantine kishte plasur sherri,¹⁴ prandaj ai kërkoi nga komandantët e tij që të vazhdonin rrugën sa më thellë Azisë së Vogël. Marinarët muslimanë zbarkuan në Detin Jon¹⁵ dhe në vitin 49 h ose 669 g. Disa mendojnë se zbarkimet e marinarëve kishin ndodhur në vitin 670.¹⁶ Ata do t'i rimerrnin sërish ishujt e humbur të Rodit, Koosit dhe kësaj radhe çliroan Kiosin edhe për herë të parë zbarkuan në gadishullin Cizikos, që ishte fare pranë Kostandinopojës, rreth shtatëdhjetë kilometra. Kështu muslimanët, tani e tutje, do të kontrollonin Detin Marmara. - Vazhdon ■

1 Sipas tyre: Krishti ka vetëm një natyrë - vetëm atë hyjnore.

2 Sipas tyre: Krishti ka dy natyra, atë hyjnore dhe atë njerëzore.

3 Sipas tyre: Krishti ka vetëm një natyrë - vetëm atë hyjnore.

4 Sipas tyre: Krishti ka dy natyra, atë hyjnore dhe atë njerëzore.

5 Ai që e ka vizituar këtë territor ka mundur të shohë gërmadha të stërmëdha, por ka edhe shumë prej tyre të cilat shfrytëzohen edhe sot e kësaj dite nga popullata.

6 Rreth marrëveshjeve do të flasim më poshtë.

7 NORWICH, John Julius, "BIZANTI-shkëlqimi dhe rënia e një perandorie 330-1453, Botues: Uegen, 2005, f. 99

8 HITI, Filip, "Istoria arapa", f. 154, kjo vërtetohet gjithashtu nga Teofani: f. 347, Baladhri: f. 159, Ahmed Shelebi: L2/f. 114

9 ESPOZITO, Xhon, "Oksfordska Ictoria Islama" CLIO: 2002, f. 35.

Nuk mund të thuhet të pasuksesshme, sepse ata kishin çliruar më shumë se 7/10 të territorit të perandorisë, por mund të thuhet se arabët nuk arritën ta çlirojnë Kostandinopojën dhe Gadishullin Ballkanik, që ishin si pjesë të mbetura të perandorisë bizantine.

10 Për çlirimin e Kostandinopojës kishin shkuar në cilësinë e ushtarëve të thjeshtë në mënyrë vullnetare personat që e urrenin Muavinë. Përhapja e Islamit ishte primare, ndërsa lufta civile u konsiderua sprovë e Allahut të Lartëmadhëruar.

11 Për kronologjinë e këtyre çlirimeve jam shërbyer nga el-Baladhri dhe Tifanius (historiani i njohur bizantin).

12 Prej këtij viti më poshtë, jam shfrytëzuar me literaturë tjetër nga historianë arabë e bizantinologë për të nxjerrë kronologjinë e çlirimeve.

13 Për më shumë lexo: (Ostrogorsky: 96-99)

14 Si duket, qysh nga Konkili i Kalcidonisë problemet e perandorisë sa vinin e shtoheshin. Kështu vazhdoi deri më 681 kur në perandori u organizua Konkili i Gjashtë Ekumenik.

Kundërshtitë monotelite "Acarimi i luftës së monofizitëve sirianë dhe egjiptianë kundër Bizantit kishte lehtësuar pushtimin e provincave lindore nga ana e arabëve". (Ostrogorsky: 94)

"Afrika veriore ishte në atë kohë djepi i ortodoksisë në luftën kundër monoteizmit dhe si problem shumë i madh brenda oborrit ishin edhe intrigat e Martës (gruaja e dytë e Heraklitit dhe, njëkohësisht, edhe mbesa e tij).

15 Kam pas lexuar në shumë vende se ballkanasit nuk kishin dëgjuar për muslimanët më herët se me zbarkimin e osmanëve në brigjet e Egjeut. Kjo rezulton të jetë gabim, sepse sikurse bizantinologu Ostrogorsky ashtu edhe Norwich theksojnë se ushtria muslimane ka zbarkuar në Detin Jon, ndërsa ky vend historikisht është banuar me shqiptarë. Gjithashtu burimet tona islame përkujtojnë gjenocidin bullgar kundër saraçenëve (muslimanëve) kur këta hynë në shekullin e IX-të. Mendohet të jenë masakruar mbi njëzet mijë prej tyre. Kush ishin këta shpresoj ta mësojmë dhe ta argumentojmë më vonë, inshAllah.

16 Nëse i referohemi historianëve arabë dhe Filip Hiti, arabët i kishin rrethuar për herë të parë muret e Kostandinopojës në vitin 49 h ose më 669 gregorian. Ndërsa Ostrogorsky dhe Norwich mendojnë se marina arabe ka zbarkuar për herë të parë në Gadishullin e Cizikut më 670-të. Të dhënat historike islame tregojnë se Ejub el Ensariu është varrosur pranë mureve të Kostandinopojës, në vitin 49 hixhrij. Allahu e di më së miri.

Pajtimi që nuk u mirëprit

Arsim JONUZI

Përderisa Aleanca Veriatlantike vazhdon bombardimet në Libi kundër Gadafit, intensifikohen trazirat e përgjakshme me dhjetëra të vdekur në Siri kundër presidentit Bashar El Asad, edhe në Bahrein e Jemen, qeveritë nuk zmbarsen së shtypuri demonstratat paqësore për të qëndruar në pushtet. Në botën arabe, gazetarët dhe aktivistët e të drejtave të njeriut mbështeten gjithnjë e më fuqishëm në teknologji të reja, për të kërkuar reforma politike dhe respektimin e të drejtave të njeriut. Lajmet për revolta, protesta dhe greva janë përhapur me vrull përmes internetit dhe kanë kontribuar me vrull për përmbysjet në Egjipt dhe në Tunizi. Pushtetet, të tronditura nga vala e pakënaqësive, kanë paralajmëruar reforma, të cilat shihen me dyshim nga popullata. Trazirat e fundit në vendet arabe si duket ishin një leksion për politikanët palestinezë për t'i lënë hasmëritë e vjetra sa nuk u ka ardhur edhe atyre ndëshkimi nga popullata. Dhe siç thuhet 'i mençuri mëson nga pësime të tjetrit dhe nuk bie në të njëjtën dërrasë të kalbur dy herë'.

Kështu në Kajro u arrit marrëveshja e pajtimit në mes Fatahut të moderuar dhe Hamasit radikal islamik. Në Kajro, përfaqësuesit e këtyre dy organizatave palestineze nënshkruan dokumentin, me të cilin mundësohet krijimi i një qeverie uniteti, me qëllimin e përgatitjes së zgjedhjeve brenda një viti. Presidenti palestinez, Mahmud Abas, i Fatahut deklaroi se marrëveshja u jep fund "katër viteve të zeza" që dëmtojnë interesat kombëtare palestineze, kurse lideri i Hamasit, Khaled Meshaal tha se Hamasi dëshiron krijimin e një shteti të pavarur dhe sovran palestinez, pa ngujues dhe pa faljen as edhe të një inçi

truall të palestinezëve. Mund të thuhet se revoltat demokratike në botën arabe kanë ndikuar dhe mundësuar tërthorazi edhe këtë pajtimin. Befasia ka përfshirë edhe vetë palestinezët: populli në Rripin e bllokuar të Gazës dhe në Jordaninë Perëndimore, të pushtuar prej kohësh, kishte humbur besimin se Hamasi dhe Fatahu do të jenë në gjendje të kapërcëjnë ndonjëherë armiqësitë e tyre ideologjiko-politike. Aq më të gëzuara, megjithëse me skepticizëm të përzier, janë reagimet në popullsinë palestineze. 'Kjo që po ndodh aktualisht mes Hamasit dhe Fatahut është sensacionale,' - i vlerësoi zhvillimet e fundit në Ramallahun Verior eksperti palestinez për politikë, dr. Samih Shbib nga Universitetit Bir Zeit. Pa trazirat në botën arabe, të cilat qysh prej fillimit të vitit kanë ndryshuar rajonin, nuk do të kishte pasur pajtim ndër palestinezët. "Ka shumë zhvillime në rajon, veçanërisht në Siri dhe Egjipt, dhe kjo ka krijuar një klimë të re. Hamasi ka pranuar se rruga për të mbajtur pushtetin është uniteti kombëtar". Ishte kryesisht Hamasi, i cili nuk pranoi për një vit e gjysmë të nënshkruante dokumentin e pajtimit, të cilin udhëheqja e atëhershme egjiptiane e Ligës Arabe ua kishte paraqitur dy grupimeve palestineze të armiqësuar. Përsëri udhëheqja siriane dhe iraniane kishte ushtruar presion ndaj Hamasit, që të lërë përçarjet, bëjnë të ditur mediat palestineze. Pra, siç theksoi deputeti i Fatahut, Jamal Abu Al Rub, vala e ndryshimit ka arritur edhe në Rripin e Gazës: "Ne si autoritet palestinez dhe Fatahu donim qysh në fillim që këto përçarje të merrnin fund. Unë duhet të them për fat të keq që Hamasi këtë proces e ka zgjatur për një kohë të gjatë. Por tani ka ndryshime të jashtëzakonshme në

botën arabe, para së gjithash në Siri. Shikoni se si e shtypin popullin. Siria e ka përqaftuar vazhdimisht Hamasin dhe tani ka tensione, edhe mes Sirisë dhe Katarit. Të dyja e kanë përkrahur Hamasin. Po ashtu, ndryshimet në Egjipt kanë kontribuar për këtë. Me Egjiptin Hamasi duhet të mbajë kontakte të mira, sepse Egjipti është kërthiza për Rripin e Gazës". Ministria e Jashtme egjiptiane ka njoftuar tashmë hapjen e kufirit me Rripin e Gazës në Rafah, për t'i dhënë fund bllokadës izraelite. Ndaj pajtimit të këtyre dy organizatave palestineze të armiqësuar për katër vite me radhë, ka reaguar kryeministri izraelit, Benjamin Netanjahu, i cili e dënoi paktin e ri me fjalët: "Ajo që ndodhi sot në Kajro është një goditje e rëndë për paqen dhe një fitore e madhe për terrorizmin", - tha Netanjahu para reporterëve në Londër. SHBA u tregua e përmbajtur pas ceremonisë në Kajro. "Hamasi duhet t'u përmbahet pikave kryesore të kuartetit të Lindjes së Afërt", - tha një zëdhënës i Ministrisë së Jashtme në Uashington. Pajtimi mes dy grupeve rivalizuese palestineze, Fatahut të moderuar dhe Hamasit radikal islamik, sipas Shteteve të Bashkuara duhet ta afrojë më shumë paqen me Izraelin. Një zëdhënës i Ministrisë së Jashtme në Uashington sqaroi se është e rëndësishme që palestinezët të vënë në jetë marrëveshjen në atë mënyrë që ajo të nxisë paqen. Kancelaria Merkel e gjykoj me nota të përmbajtura marrëveshjen e pajtimit të nënshkruar nga Fatahu dhe Hamasi. Qeveria gjermane ritheksoi qëndrimin e saj, se e drejta e ekzistencës së Izraelit duhet të pranohet. "Shtet palestinez do të ketë vetëm me miratimin e Izraelit", - është shprehur Berlioni. Hamasi islamist ka refuzuar të drejtën e ekzistencës së shtetit izraelit. ■

Ahmed Qorei (m),
anëtar i Fatahut
dhe Musa abu
Markuz (d), numri
dy i Hamasit, në
një konferencë
të përbashkët
për shtyp

Kush flet për Islamin?

**John L. ESPOSITO
dhe Dalia MOGAHED**

Ekstremistët dhe terrorizmi shpesh monopolizohen nga mbulimi mediatic dhe këto mesazhe dalin prej botës islame. Por çfarë në të vërtetë besojnë, mendojnë dhe ndiejnë shumica e muslimanëve? Cilat janë shpresat, frika dhe ofendimet e tyre? Pse tërë ky anti-amerikanizëm i fuqishëm, i cili duket se do të pushtojë botën islame? A është kjo një shenjë e përplasjes së kulturave – a na urrejnë se kush jemi? Apo na urrejnë për shkak të asaj që veprojmë? Më mirë se t'i dëgjojmë ekstremistët ose thjesht për të mos u mbështetur në opinionet individuale të ekspertëve pse mos të dëgjojmë zërin e shumicës së heshtur?

Ne kemi pyetur muslimanët nëpër botë se çfarë në të vërtetë mendojnë dhe kemi parë se kur kemi lënë të dhënat të na dërgojnë tek diskursi, një numër i madh i urtësive kanë dal në pah. Gjetja më e rëndësishme e hulumtimit ishte kjo: konflikti mes muslimanëve dhe komuniteteve perëndimore ishte larg prej pashmangshmërisë. Më tepër është për shkak të politikës se sa parimeve. Sido që të jetë, përderisa politikëbërësit dhe vendimmarrësit nuk e dëgjojnë drejt-përsëdrejti popullin dhe nuk marrin një mirëkuptim të qartë e të saktë për këtë konflikt, ekstremistët në të gjitha anët do të fitojnë hapësirë.

Libri 'Kush flet për Islamin? Çfarë mendojnë në të vërtetë një miliard muslimanë?' është i bazuar në vite të tëra hulumtimesh dhe në më tepër se 50.000 intervista, duke paraqitur kështu opinionet e 1.3 miliard muslimanëve, të cilët jetojnë në 35 vende

që kryesisht përbëhen nga muslimanët ose kanë një popullatë të konsiderueshme muslimane. Duke paraqitur më shumë se 90% të komunitetit të botës islame, ky sondazh është më i madhi dhe studimi më domethënës i këtij lloji. Rezultatet sfidojnë urtësinë tradicionale dhe kundërshtojnë pashmangshmërinë e një konflikti global – madje edhe nëse luftërat në Irak dhe Afganistan vazhdojnë.

Studimi ka zbuluar gjetje të papritura. Këto tregojnë se muslimanët dhe amerikanët i kundërshtojnë njëllot sulmet ndaj civilëve dhe i konsiderojnë ato si të pajustificueshme moralisht. Ata që zgjedhin dhunën dhe ekstremizmin janë të udhëhequr nga politika, jo nga fuqia ose devocioni. Në fakt, nga 7 për qind e të intervistuarve, të cilët besojnë se 11 shtatori i 2001-tës ishte i justifikueshëm, nuk e urrejnë lirinë tonë; ata e duan lirinë tonë. Por, ata besojnë se Amerika, dhe perëndimi në përgjithësi, operojnë me standarde të dyfishta dhe ju qëndrojnë muslimanëve në rrugë duke ua përcaktuar të ardhmen e tyre.

Ne jemi të bombarduar pandërprerë me imazhet e të rinjve të inatosur muslimanë që marrin pjesë në demonstrata të dhunshme ose që janë trajnuar në kampet e Al Kaidës. Ky studim ka treguar, megjithatë, se shumica e të rinjve muslimanë nuk ëndërrojnë të shkojnë në luftë; ata ëndërrojnë të gjejnë punë. Ngjashëm, kur kemi pyetur shpresat e tyre për të ardhmen, muslimanët e të gjitha moshave kanë thënë se ata duan punë më të mira dhe siguri, jo konflikt dhe dhunë.

Gjetjet gjithashtu kanë zbuluar se muslimanët në tërë botën nuk e duan as sekularizmin e as teokracinë. Ata duan

lirinë, të drejtat dhe demokratizimin. Në të njëjtën kohë, ata kërkojnë që shoqëria do të duhej të ndërtohej mbi vlerat fetare islame dhe se sheriatu duhet të jetë burimi i ligjit. E thënë thjesht, shumica e burrave dhe grave muslimanë duan të drejtat dhe fenë, dhe nuk i shohin këto të dyja si të kundërta.

Perëndimi do të jetë i kënaqur kur të mësojë se nëntë nga dhjetë muslimanë janë të moderuar – lajm i mirë ky për optimistët e bashkëjetesës mes njerëzve të besimeve të ndryshme. Muslimanët thonë se gjëja më e rëndësishme që duhet të bëjnë perëndimorët për të përmirësuar marrëdhëniet me ta është ndryshimi i pikëpamjeve negative që perëndimorët kanë për muslimanët, të respektojnë Islamin dhe të rishikojnë politikat e jashtme.

Lajmi i keq është se një numër i madh i muslimanëve të radikalizuar politikisht (7 për qind që u përmendën më lart, që nëse përkthehet në numër i bie rreth 91 milionë persona) do të mund të detyrohen të mbështesin ose të manifestojnë dhunë kundër civilëve. Sfidat për perëndimin vetëm do të rriten përderisa këta muslimanë vazhdojnë të ndihen të dominuar politikisht dhe të nënvlefësuar.

John L. Esposito është profesor i Universitetit Georgetown në Washington dhe drejtor i qendrës Prince Al Velid bin Talal për mirëkuptim Islamo-Krishter. Dalia Mogahed është analiste e lartë e Gallup dhe drejtor ekzekutiv në Qendrën Gallup për Studime Islame.

Revista Paqja ka të drejtën për të botuar shkrimet e profesor Esposito, pasi ka marrëveshje me të.

Përktheu: Osman D. GASHI

MES BESIMIT DHE SUPERSTICIONIT

Naser RAMADANI

Një ndër emocionet që e bëjnë njeriun më të paarsyeshëm është frika. Prej saj rrjedhin shumë procese të tjera psikike saj siç janë: paragykimi, urrejtja, besimi në besëtytni etj. Frika shikohet si dobësi e qenies njerëzore, e cila e pafuqishme për t'u përballur me ndonjë sfidë struket në qerthullin e theqafjes personale. Në rrjedhat e mendimit filozofik ka pasur prirje që të gjenden mekanizma se si ta mësojnë njeriun që ta mposhtë këtë emocion, por arsyetimet e tyre nuk kanë ndihmuar që njeriu të çlirohet nga ankthi i pasigurisë.

Frika në vitet e para të jetës është refleksion instiktiv. Fëmijët, në veçanti më të vegjlit, janë krijesat më të druajtura. Ata kanë nevojë më shumë për shoqërim, prandaj të qenit vetëm është e bezdisshme për ta. Nevoja për siguri në vitet e hershme të jetës është më e theksuar, ashtu siç paraqitet më pas edhe në vitet e vonshme të moshës së shtyrë.

Me fjalë të tjera, pa hyrë në detaje të kësaj tematike psikologjike, duhet pranuar fakti se njeriu është qenie e dobët, veçanërisht nëse nuk ka mbështetje të fuqishme. Ky fakt është pranuar nga Krijuesi Fuqiplotë, i cili e njeh më së miri natyrën e krijesës së Vet.

Prandaj po Ky Krijues me të drejtë iu drejtua krijesës së Tij me urdhrin,

që njëherësh është edhe imperativ, për orientimin e emocionit të frikës në kahun e duhur, duke e porositur që t'i frikësohet vetëm Atij. Rrjedhimisht, po që se njeriu e përbrendëson këtë imperativ si diçka thelbësore në qenien e tij, atëherë frika e cila është komponentë negative shndërrohet në diçka pozitive, sepse ndryshon konotacioni i kuptimshmërisë së saj. Nga kjo del se burimi i frikës është pikërisht injoranca, pra padituria. Në momentin kur njeriu ka njohuri për çfarëdo qoftë, ai ka një qasje krejtësisht ndryshe. Pra thelbi i Islamit qëndron në çfokusimin e emocionit të frikës nga pika e paarsyeshme tek e arsyeshmja. Atëherë kur ndodh kjo rokadë psiko-emocionale, në të njëjtin moment ngjan edhe befasia e këndshme në brendësi të njeriut; ai më nuk i frikësohet të paarsyeshmes, por të arsyeshmes. Me fjalë të tjera, ai e koncentron këtë emocion vetëm në orientimin e duhur, orientim ky që njëherësh nënkupton më shumë mbështetje se sa frikë. Kur njeriu beson në Zotin si Krijues të vetin, i frikësohet Atij, por me një frikë që më shumë nënkupton mbështetje, atëherë e gjitha frika ndaj objekteve tjera përreth që paraqesin kërcënim për të zhbëhet. Kur njeriu mendon se mbi frikën e paarsyeshme vigjilon frika e arsyeshme, e cila është mbështetje për të e jo kërcënim, siç është frika përreth, atëherë ai e pranon frikën e arsyeshme si ndihmesë

për ta mposhtur frikën e paarsyeshme. Ky është koncepti islam për frikën. 'Nëse jeni besimtarë të vërtetë vetëm Mua m'u frikësoni', është sugjerimi që vjen nga Krijuesi. Kjo ia heq dilemat besimtarit të vërtetë lidhur me qëndrimin që ai duhet të mbajë për frikën si fenomen.

Këtyre ditëve mijëra italianë e braktisën Romën, nga frika e një tërmeti shkatërrues. Thashethemet kishin vërshuar në internet nëpër ueb-faqe, rrjete sociale e mesazhe të shumta me informacionin se njëfarë Rafaele Bendandi ka parashikuar lëkundje të forta, më 11 maj 2011. Thuhej se sizmologu autodidakt njihej për disa parashikime të sakta. Ai kishte thënë se 'Roma do të rrafshohej përtokë, kurse tërmeti shkatërrues do t'i shndërrojë ndërtesat e saj shekullore në një grumbull rrënojash'. Parashikimi ishte bërë nga Rafaele Bendandi, një sizmolog dhe astronom autodidakt, i cili ka vdekur në vitin 1979. Pavarësisht përpjekjeve të autoriteteve për të hedhur poshtë 'profecinë' e tij të supozuar, mijëra njerëz u larguan nga kryeqyteti italian. Ajo që ka forcuar frikën e tyre është një lëkundje e vogël, që është regjistruar pak ditë para datës që kishte caktuar Bendandi. Shumica e dyqaneve u mbyllën. Roma pothuajse u zbraz nga njerëzit. Agjencia për Mbrojtjen Civile postoi një seksion të veçantë në ueb-faqen e saj, ku nënvizoi se tërmetet nuk mund të parashikohen

dhe se Roma nuk shquhet për dridhje. Në anën tjetër, Instituti Kombëtar për Vullkanologji hapi dyert për publikun, me qëllim edukimin e popullatës në lidhje me sizmologjinë. Shkencëtarët dhe studiuesit thonë se nuk ka prova që Bendandi të ketë bërë ndonjë parashikim. Paola Lagorio, drejtuese e shoqatës së dedikuar për Bendandin, e cila ruan të gjitha dorëshkrimet e tij, ka thënë se dokumentet nuk tregojnë asnjë referencë të qartë për lëkundjet që do të mund ta dridhnin Romën këtë vit.

Mirëpo të gjitha këto pohime nuk ndikuan në fashitjen e frikës së qytetarëve të Romës.

Bendandi besonte se tërmetet mund të parashikohen në bazë të vijave planetare. Thuhet se në vitin 1923, ai parashikoi se një tërmet do të lëkundte rajonin e Adriatikut më 3 janar, 1924. Tërmeti ka ndodhur, por vetëm dy ditë më vonë. Bendandi po ashtu thuhet se ka parashikuar tërmetin që goditi Friulin, rajonin verilindor të Italisë – më 1976. Nga kjo katastrofë humbën jetën rreth 1.000 njerëz. Për punën e tij, Bendandi është shpërblyer nga diktatori fashist, Benito Mussolini, në vitin 1927.

Nga ana tjetër, gjersa Roma nën ankth priste parashikimet e Bendandit, një tërmet me shkallë 5.2 magnitudë goditi Spanjën duke lënë tetë persona të vdekur. Lëkundjet e tërmetit përfshinë qytetin e Lorkas me një popullsi prej 90 000 banorë, gjë e cila i ka detyruar banorët e saj të flenë jashtë. Zyrtarë të këtij qyteti kanë bërë me dije se të paktën 130 njerëz kanë mbetur të dëmtuar ku disa prej tyre kanë dëme serioze për jetën.

Deri-diku mund të kuptohet frika nga tërmetet, por jo edhe nga supersticionet. Tekefundit edhe frika nga tërmetet është e panatyrshme, sepse ato nuk mund të parashikohen. Për këtë flet fakti se gjersa Roma përgatitej për tërmet, tërmeti goditi Spanjën.

Tërmetet janë shenjë prej shenjave të Zotit: mund të jenë ndëshkim, por edhe sprovë. Ikje prej tyre s'ka, sepse ato shpesh të gjejnë në befasi.

Besimtari musliman beson në fjalët e Zotit të tij, se nëse ia ka caktuar vdekjen atij, ai nuk mund të fshihet prej saj edhe sikur të futet në kështjella të hekurta e fortifikuara. Prandaj besimtari i vërtetë çon jetë normale, pa ia vënë veshin besëtytnive të pabaza që mbjellin panik të paskrupullt.

Meditim bashk

Allahu i Madhërishëm në Kuranin fisnik urdhëron e thotë: "Thuaj: "Vështroni me vëmendje çka ka (nga argumentet) në qiej e në tokë. Po argumentet dhe qortimet nuk bëjnë dobi ndaj një populli që nuk beson." (Junus, 101)

Prim.dr.med.sc. Ali F. ILJAZI

Një prej ngjarjeve që shënon filimin e shekullit të kaluar, e cila u bë mit dhe legjendë e llojit të veçantë, ka qenë padyshim përmbytja e anijes më moderne dhe më luksoze në botë, Titanikut të njohur. Tregimi për Titanikun është i njohur gati për të gjithë banorët e planetit Tokë, të moshës shtatë e më shumë vjet dhe të pakët janë ata që nuk kanë dëgjuar asgjë për këtë anije dhe tragjedinë që i ka ndodhur.

Me mijëra tregime janë thurur për të, librat që flasin për të janë ende aktualë dhe shiten mjaft mirë, ndërsa industria filmike padyshim do të fitojë edhe shumë gjatë miliona dollarë, duke ekranizuar tregimin ende të pamjaftueshëm për këtë anije, qoftë për filmat artistikë apo dokumentarë.

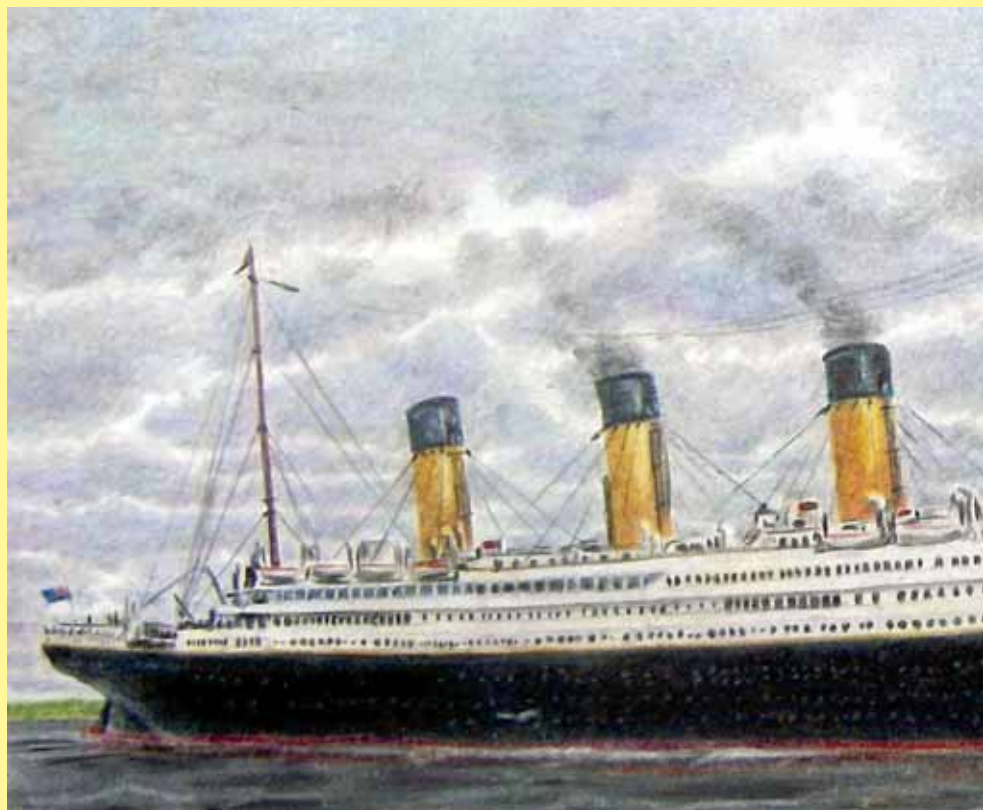
Edhe pse neve kjo ndodhi na intereson nga një aspekt krejtësisht tjetër, për shkak të informacioneve, do të përmendim disa shënime themelore lidhur me këtë arsye.

Titaniku në kohën e tij ka paraqitur fjalën e fundit të teknologjisë. Asnjëherë deri më atëherë nuk ishte ndërtuar një aso anije transoqeanike, as për nga kualiteti, as për nga luksi, e as për nga siguria. Anija e madhe ishte e gjatë 269 metra dhe me fuqi dhe shpejtësi 23 nyje.

Anija, më 10 prill 1912l, lundroi nga Sauthemptoni në drejtim të Nju Jorkut, në udhëtimin e saj të parë e të fundit. Njëzet minuta para mesnate, më 14 prill, u godit nga akullnaja, afër 640 km nga Njufaundlendi. Tre orë më vonë, anija grandioze ishte në fund të detit, me më shumë se 150 njerëz të vdekur.

Bota ishte shokuar me përfundimin kësaj anije me të cilën udhëtonin njerëzit më të pasur dhe më të fuqishëm të asaj kohe. Pasuria e tërësishme e tyre ishte 600 milionë dollarë.

Përmbytja e Titanikut ishte katastrofa detare më e njohur, por jo edhe më e madhja. P.sh. në luftanijen gjermane "Vilhelm Gustiof" më 30.01.1945 kanë vdekur 9.343 njerëz, e goditur nga torpedoja e nëndetësës ruse në Detin Baltik.

Shënime të kohës për Titanikun

Në mënyrë kronologjike, më afër në vitin 1987, në Filipine në goditjen e feribotit "Dona Paz" dhe tankerit "Viktor" kanë vdekur 4.375 udhëtarë, e për këtë fatkeqësi shumica e njerëzve nuk kanë dëgjuar fare.

Atëherë përse fundosja e Titanikut është katastrofë aq e njohur rreth së cilës edhe sot polemizohet dhe shihet si temë aktuale?

Përveç luksit dhe teknologjisë më moderne, që e ka bërë këtë anije të veçantë, ishte bindja e konstruktorit, udhëtarëve dhe shumicës së atyre që kishin dëgjuar për të, se ai nuk mund të fundosej dhe se ai ishte praktikisht i pashkatërrueshëm. Të gjitha mediat e njohur të asaj kohe botonin artikuj ekskluzivë për mosfundosjen e Titanikut, bile ishte botuar edhe një artikull në gazetë me titullin "As Zoti nuk mund ta fundosë". Ky qëndrim për mosfundosjen, i cili u rrit si dogmë, ishte një formë e kryelartësisë së paraparë njerëzore dhe një formë herezie. Nëse faraoni, që e quajti veten hyjni, ishte shembull i personifikimit të kryelartësisë në një person, atëherë Titaniku ishte shembull i personifikimit të njëjtë në një objekt dore të qenieve të dobëta njerëzore.

Të mendosh një grumbull hekuri dhe druri të pafundosshëm nga ana e Zotit të botëve, është herezi sipas konsensusit të të gjitha feve të shpallura.

VETËM ALLAHU ËSHTË MË I MADHI!

Në Kuranin fisnik, Allahu i Madhërishëm urdhëron e thotë:

"Në krijimin e qiejve e të tokës, në ndryshimin e natës dhe të ditës, ka argumente të qarta për ata që kanë arsye dhe intelekt." (Ali Imran, 190)

Nëse ne me mendjen tonë të kufizuar, në bazë të teksteve shkencore dhe të shëriatit, mendojmë për madhësinë e Allahut të Plotfuqishëm, do të konkludojmë se çdo përpjekje për të imagjinuar madhësinë dhe fuqinë e Tij është e pamundur. P.sh. shkencëtarët thonë se vëllimi i Diellit është 1.3 milionë herë më i madh se vëllimi i Tokës dhe se masa e tij është 333.000 herë më e madhe se masa e Tokës. Përveç kësaj, në univers ekzistojnë yje që janë me miliona herë më të mëdhenj se dielli. Largësia e tyre matet me dhjetëra mijë vite drite. Kjo është një llogari para së cilës ndalet çdo mendje gjeniale. Edhe pse kozmosi ka një madhësi të tillë maramendëse, Allahu do ta shkatërrojë atë kur Ai të vendosë ta bëjë atë:

"(Përkujto) Atë ditë kur Ne e palojmë qiellin sikurse palimi i fletëve në libër..." (El - Enbija, 104)

Në komentin e këtij verseti, Ibn Ebi Hatim transmeton nga Ibn Abbasi r.a. se Pejgamberi ka thënë: *"Allahu do t'i mbështjellë shtatë palë qiej dhe çka ka në këto dhe do të jenë në dorën e Tij sikurse kokrra e melit"* (Tefsiri i Ibn Kethirit 3/194). Nga Ebu Hurejre r.a. transmetohet që Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: *"Allahu në ditën e Gjykimit do të mbështjellë tokën dhe qiejt në dorën e djathtë, e pastaj do të thotë: "Unë jam El - Melik (Sundimtari i vërtetë), ku janë sundimtarët e tokës?"* (Buhariu, nr.4712 dhe 7412).

Pas këtyre të dhënave të vogla shkencore që flasin për madhësinë e kozmosit, atëherë paramendoni sa i "madh" ka qenë Titaniku, emri i të cilit në gjuhën greke do të thotë 'shtatmadh' dhe për të cilin njerëzit thanë se nuk fundoset?

Për këtë arsye, në fundosjen e tij shohim shembullin e qartë të dënimit direkt të Allahut dhe tërheqjen e vërtetjes për gjeneratat e ardhshme që të shuajë edhe ambiciet më të vogla në deklaratat e tyre që të mos shkaktojnë hidhërimin e Allahut.

Që konstruktorët dhe ekuipazhi kanë besuar në pafundosjen e kësaj anije flet edhe fakti se një anije e tillë moderne nuk kishte varka shpëtimi të mjaftueshme, gjë që shkaktoi përmbytjen e një numri të madh të njerëzve. Udhëtarët dhe ekuipazhi asnjëherë nuk kishin qenë më të sigurt, e në realitet ishin aq afër shkatërrimit. Kjo na kujton fjalët e Allahut të Madhërishëm:

"A mos janë të sigurt ata që përgatitën kurthe, se Allahu nuk do t'i trandë ata me tokën, as nuk do t'u vijë atyre dënimi nga nuk e mendojnë?"

Ose t'i rrëmbejë ata duke qenë në udhëtimet e tyre (për jetë e tregti) e ata nuk mund t'i shpëtojnë asaj?"

(En - Nahl, 45 - 46)

Një gjë interesante është fakti se kjo anije madhështore u fundos në një thellësi prej afro katër kilometrash, por ajo mbeti e pazbuluar më shumë se shtatë decaie, derisa e gjeti oqeanografi Robert Balard në vitin 1984.

Mikrobiologët që studiojnë mbeturinat e kësaj anije kanë llogaritur që shtresat e baktereve dhe kërpudhave

thithin çdo ditë 45 e më shumë kilogram hekur të mbeturinave, kështu që një ditë anija do të zhduket tërësisht. Pra këto krijesa të vogla të Allahut të Madhërishëm po shkatërrojnë një anije me të cilën njerëzit u krekosën se asgjë nuk mund ta shkatërronte, por:

"... ushtrinë e Zotit tënd nuk e di kush pos Atij..." (El - Muddeththir, 31)

"Titanikët" bashkëkohorë

Ksantelazma (akullnaja), për të cilën sipas versionit ka goditur anijen, është tregim në vete në të cilën mund të shohim të vërtetën si dhe mësimin që muslimanëve mund t'u ndihmojë të kuptojnë vlerën e vëllazërimit dhe vepërimit të përbashkët. Sikur dikush, para fatkeqësisë, të vendoste para Titanikut santën e akullit, do të shihte se madhësia e tij do të ishte e parëndësishme në krahasim me këtë anije kolosale.

Ç'është në realitet santa e akullit, përveçse një sasi uji i ngurtësuar, e jo ujë në gjendje të lëngët? Kjo mund të shërbejë si shembull për gjithë popujt e shtypur të botës, e sot pa dyshim këta janë muslimanët, pa marrë parasysh sa janë të dobët si individë, se nëse bashkohen dhe lidhen me edukatën islame e ndryshojnë në themel "gjendjen agregate" të tyre, bëhen si beden (fortifikatë) i fortë para së cilit do të thyheshin të gjitha fuqitë dhe padrejtësitë botërore.

Para kësaj fortifikate do të lëshonin të gjitha "dhomat e pamposhtura" që paraqiten në ushtri, ekonomi ose politikë të "titanikëve bashkëkohorë" që janë të bindur në pafundshmërinë e tyre, por nga shkatërrimi përfundimtar i ndan vetëm një "santë akulli", në të cilën për shkak të padrejtësive dhe zullumit që ju bëjnë tjerëve, patjetër do të shkatërrohen.

Në fund, kështu shembuj sigurisht që janë të shumtë në historinë e njerëzimit. Allahu i Madhërishëm në Kuranin fisnik thotë:

"Sa e sa grupe të vogla me dëshirën e Allahut kanë triumfuar ndaj grupeve të mëdha! Allahu është me durimtarët."

(El - Bekare, 249)

Nëse detet dhe oqeanet janë muzeu më i madh i historisë së llojit njerëzor, atëherë Titaniku me siguri është eksponati i tyre më i madh. Në tregimin e pafund të tij secili mund të gjejë diç për vete. Besëtytët do të shohin në të fatin e keq, të cilin e ka sjellë me vete mumia egjiptiane, e cila është dashur të bartet në Amerikë, filmuesit botërorë gjithnjë do të mendojnë se si të fitojnë në këtë tragjedi, ndërsa besimtarët do të marrin mësim që të mos kryelartësohen me veprat e tyre, sepse Allahu i Madhërishëm i zhduk për një moment si të mos kishin ekzistuar fare.

"Në tregimet e tyre (të dërguarve dhe të Jusufit me vëllezër) pati mësim e përvojë për të zotët e mendjes."

(Jusuf, 111)

Dhe përderisa ne për Titanikun mendojmë në këtë ose në këtë mënyrë, mbeturinat e tij presin me padurim ditën:

"Kur dielli të jetë mbështjellë (dhe errësohet); Dhe kur yjet të kenë zënë (e shkapërderdhur); Dhe kur kodrat të kenë udhëtuar (e bërë pluhur në ajër); Dhe kur devetë e shtrenjta të lihen pa bari në fushë; Dhe kur egërsirat të jenë bashkuar (tubuar); Dhe kur detet të vlojnë si zjarr i flakëruar; Dhe kur shpirtrat të jenë bashkuar..."

(Et - Tekvir, 1 - 7)

që së bashku me qiejt dhe tokën të kthehen në pluhur, nëse edhe para kësaj nuk zhduket në errësirat e thella të oqeanit Atlantik.

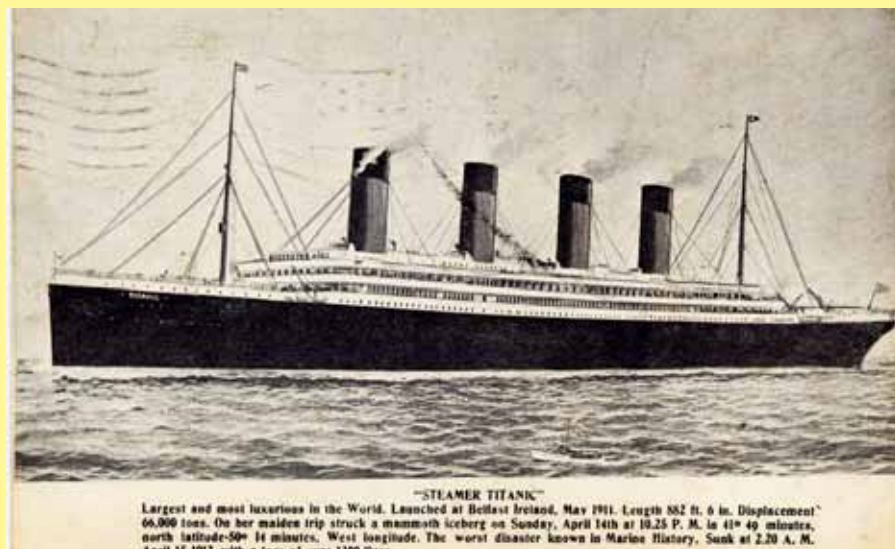
Ndikime

Agim AVDIU

Ndryshimet klimatike kanë gjasa të përhapin sëmundjet infektive dhe respiratore në të gjithë botën dhe të shkaktojnë mijëra vdekje nga valët e të nxehtit ose fenomene të tjera të motit të përkeqësuar. Kohëve të fundit ato nxitën revoltat në Afrikën Veriore dhe në Lindjen e Mesme. Këto opinione vijnë nga Dan Ferber dhe Dr. Paul Epstein, autorët e një libri të ri, *'Planet i ndryshueshëm, shëndet i ndryshueshëm'*. Si kërcënon klima shëndetin tonë dhe ç'mund të bëjmë për këtë (botuar nga University of California Press, prill 2011). "Shëndeti i njerëzve është i lidhur në mënyrë të drejtpërdrejtë me mënyrën sesi ne si komunitete, kombe dhe popullatë në përgjithësi i përgjigjemi kërcënimit të klimës", është shprehur Ferber, një gazetar shkencor dhe Epstein, drejtor i qendrës së shëndetit dhe mjedisit global në shkollën mjekësore të Harvardit. Ferber dhe Epstein u prononcuan për Reuters Health lidhur me malarien, kolerën, sëmundjet e parazitëve, si dhe për kequshqyerjen dhe mungesën e ushqimit që po rrezikojnë gjithnjë e më shumë me rritjen e temperaturave. "Ndryshimi i financave globale është një pjesë kritike e rishkrimit të rregullave të menaxhimit të klimës", - tha Epstein. "Por për industrinë financiare këtu luhet shumë", - vazhdoi Epstein. "Me shtimin e fenomeneve ekstreme të motit - veçanërisht ato që prekin sigurinë globale të ushqimit dhe çmimet e tij - ne do të shikojmë një rritje të interesit të investitorëve dhe siguruesve për stabilitetin e shoqërisë", - tha ai. Tanimë, "Industria financiare po vetëdijësohet gjithnjë e më shumë për rreziqet e ndryshimeve klimatike."

Shumë kërcënime

"Ndryshimet e klimës po kërcënojnë shëndetin e njerëzve - ashtu si dhe stabilitetin social e politik në të gjithë aspektet", - thanë Epstein dhe Ferber. Në jetën e përditshme shumica e ndikimeve edhe s'mund të dallohen, deri në momentin kur reflektohet për to. Edhe ndryshimet më të vogla në temperaturë, qoftë edhe për dy gradë, mund të zgjerojnë habitatet e parazitëve që shkaktojnë sëmundjet infektive, që nga malaria në Kenia deri

"STEAMER TITANIC"
Largest and most luxurious in the World. Launched at Belfast Ireland, May 1911. Length 882 ft. 6 in. Displacement 66,000 tons. On her maiden trip struck a mammoth iceberg on Sunday, April 14th at 10.25 P. M. in 40 minutes, north latitude 50° 14 minutes, West longitude. The worst disaster known in Marine History. Sunk at 2.20 A. M. April 15 1912 with a loss of over 1500 lives.

et e tanishme të klimës

te parazitët në SHBA", - thanë ata. "Dhe pretendimi se rajonet me sëmundje infektive nuk po zgjerohen, por vetëm po zhvendosen nuk do të ndihmojë për asgjë, sepse gjëra të tjera nuk do të merren në konsideratë", - tha Epstein. Për shembull, në disa pjesë të Hondurasit është bërë tepër nxehtë për mushkonjat që bartin malarien. "Por moti ka qenë aq i thatë sa edhe të gjithë njerëzit janë larguar drejt zonave veriore, kështu që malaria tani lulëzon aty", - shpjegon ai. Parazitët shënjestrojnë gjithashtu edhe bimët e kafshët. Ato mund të zhdukin pyje dhe të shtojnë rrezikun e zjarreve. Kjo ka ndodhur në Rockies and Cascades, në SHBA. "Një tjetër rezultat i ndryshimeve klimatike: nxehtësia dhe dyoksidi i karbonit shtojnë efektet e astmës dhe alergjive, veçanërisht në qytete ku fëmijët gjithnjë e më shumë po kanë probleme respiratore. Një kombinim i valëve të të nxehtit - siç ishin ato që vranë dhjetëra rusë verën e kaluar - dhe i thatësirave të zgjatura, shkakton jo vetëm kriza shëndetësore lokale, por kërcënon gjithashtu shëndetin global, duke shkatërruar të korrat dhe duke ngritur çmimet e ushqimeve", - shkruajnë autorët. Nga këto, më e rëndësishmja është rezerva e ushqimit. "Ushqimi ynë, ajri, uji, këto janë çështjet themelore të shëndetit publik", - tha Epstein. "Këto janë

sistemet e ruajtjes së jetës. Dhe rrjedhimisht janë më kritiket e më të ndjeshmet ndaj paqëndrueshmërisë së klimës." Një klimë e paqëndrueshme, shpjegon Epstein, është e lidhur drejtpërdrejt me trazirat sociale e politike. "Mendoj se gjithnjë e më shumë po e shikojmë këtë në trazirat e kohëve të fundit", - tha ai. "Vetë toka mund të gjejë një ekuilibër të ri, por ne duhet të zbrapsemi pak, e kemi marrë me tepër vull."

Ndryshim për industrinë

Pra të gjitha janë lajme të këqija dhe Ferber theksoi arsye për të pasur shpresë, se më në fund ndryshimet klimatike do të pranohen dhe do të trajtohen në një ndryshim që mund të nxitet nga ekonomia.

Disa kompani, shpjegoi ai, kanë llogaritur sesi mund të përshtaten dhe të fitojnë më shumë duke kaluar në strategji miqësore ndaj ambientit. Për shembull, tha Ferber, kompania e sigurimeve Swiss Re e kuptoi se mund të siguronte më mirë fermat e energjisë me erë, në vend të sondave të naftës, pasi të parat kanë më pak gjasa të kthehen në katastrofa. "Nga kjo përfitoi si kompania ashtu edhe zhvilluesit e fermave të erës dhe mendoj se ky lloj mendimi krijues në botën financiare mund të sjellë zgjidhje të suksesshme." Ne i dhamë një

shembull kompanisë Stonyfield Farm, sesi një kompani tjetër e kishte kthyer mbrojtjen e mjedisit në një strategji biznesi, duke përdorur mikrobet për të fermentuar mbetje blegtorale, duke lehtësuar kështu kostot e largimit të mbetjeve. Tani, të ardhurat e Stonyfield nga prodhimi i kosit, i kalojnë ato të Kraft's, shkruajnë autorët.

Drejtimi i ri

Teksa prodhuesit e industrisë nisin të kuptojnë se impiantet energjike të qymyrit nuk janë një ide shumë e mirë, Ferber thotë se vetë komunitetet mund të marrin masa që rrugët, bizneset dhe shtëpitë e tyre të jenë më të shëndetshme. Mbjellja e pemëve, lehtësimi i përdorimit të biçikletave, panelet diellore dhe gjëra si këto mund të sjellin vërtet ndryshime, sugjeron ai. Dhe provat tregojnë se nuk ka shumë kohë për të humbur. Epstein tha se njerëzit duhet të reduktojnë drastikisht djegien e karburanteve fosile dhe të drurit, "që t'i japin klimës një shans për t'u rivitalizuar", në ndihmë të mjedisit dhe shëndetit njerëzor. "Njerëzit në të gjitha vendet po e kuptojnë se kemi një problem mjaft serioz në duar", - tha Ferber. "Unë jam optimist se më shumë njerëz do të pranojnë realitetin dhe do të thonë 'çfarë zgjidhjesh mund të gjejmë për këtë problem?'" ■

PLUHURI + POLENI = ALERGJIA

Problematikë shëndetësore e stinës së luleve

Sipas të dhënave statistikore, në botë 1 në 10 raste vuan nga alergjia, që definohet si ndjeshmëri individuale imunologjike ndaj një alergjeni të caktuar. Kjo ndjeshmëri mund të vijë nga kalimi i alergjeneve në rrugët ajrore (poleni) ose edhe nga ngrënja e ushqimeve që përmbajnë substanca alergjene për individë të caktuar, duke shkaktuar një mori reaksionesh kimike që çojnë në shfaqjen e simptomave dhe shenjave të ndryshme, e që paraqiten si pasojë e forcës mbrojtëse të organizmit tonë për ta luftuar alergjinë.

Artan BEJTA & Jehona SAHITI

Temperaturat e larta, shtimi i pluhurit dhe poleni janë shkaktarët kryesorë në paraqitjen e alergjive pranverore, të cilat sipas mjekëve paraqesin numrin më të madh të rasteve (pas virozave – gjendjeve gripoze) që kërkojnë ndihmë mjekësore. Rritja e temperaturave dhe shtimi i pluhurit gjatë pranverës dhe pikërisht gjatë muajve prill-maj, e rrit edhe numrin e personave alergjikë pasi që gjasat që ata të bien në kontakt me alergjinë (substancë që shkakton alergjitë) janë shumë të mëdha. Profesionistët nga radhët e alergologjisë theksojnë se gjatë kësaj periudhe janë evidente problemet në rrugët e frymëmarrjes, e sidomos ato në rrugët e sipërme të frymëmarrjes, të cilat shoqërohen me teshtima, shkuarje hundësh si dhe bllokim të hundëve.

Mjekët këshillojnë që të pastroni çdo mëngjes ajrin e shtëpisë suaj, duke shmanhur kështu alergjenet që mund të ndodhen aty. Sigurisht që poleni i luleve është faktori numër një në shfaqjen e alergjisë.

Në shumë raste ajri i kondicionuar është i përshtatshëm për ta pastruar ajrin e dhomës ku ju qëndroni. Ajrosja e dhomës përmes hapjes së dritares është mënyrë jo e duhur pasi që në ambientin e jashtëm substancat alergjene (pluhuri dhe poleni) janë në frekuentim më të madh dhe në këtë mënyrë nuk do t'ia arrijmë qëllimit për t'i ikur kontaktit me alergjinë, e në rastet kur keni perde të përshtatshme për ta filtruar pluhurin e jashtëm mbani dritaret hapur.

Shenjat e alergjisë

Alergjitë në të shumtën e rasteve manifestohen me teshtima të shpeshta dhe të herëpashershme dhe me shkuarje hundësh, kruarje, kuqe dhe bllokim të hundëve. Po ashtu nuk janë të rralla edhe kruarja dhe skuqja e syve, lotim sysh, fotofobi (mosdurim drite), kollë, gërhitje në gjoks, sekrecione të pastra dhe që mezi nxirren, dobësi trupore, dhimbje koke, ankth etj.

Moshat që preken nga alergjitë që shfaqen në pranverë janë të ndryshme, duke filluar nga fëmijëria e hershme e

Simptomat e alergjisë

- Teshtitje të shpeshta e të herëpashershme
- Rrjedhje të ujshme të shumta
- Kruarje dhe skuqje të hundës
- Bllokim të hundëve
- Skuqje, kruarje të syve
- Lotim sysh
- Mos durim drite (fotofobi)
- Kollë, gërhitje në gjoks
- Sekrecione të pastra dhe që mezi nxirren
- Dobësi trupore, dhimbje koke, ankth etj.

deri në moshat e shtyra. Të gjithë këta persona që janë të ndjeshëm nga ndonjë lloj alergjeni shfaqin problemet e sipërpërmendura të rrugëve të sipërme të frymëmarrjes.

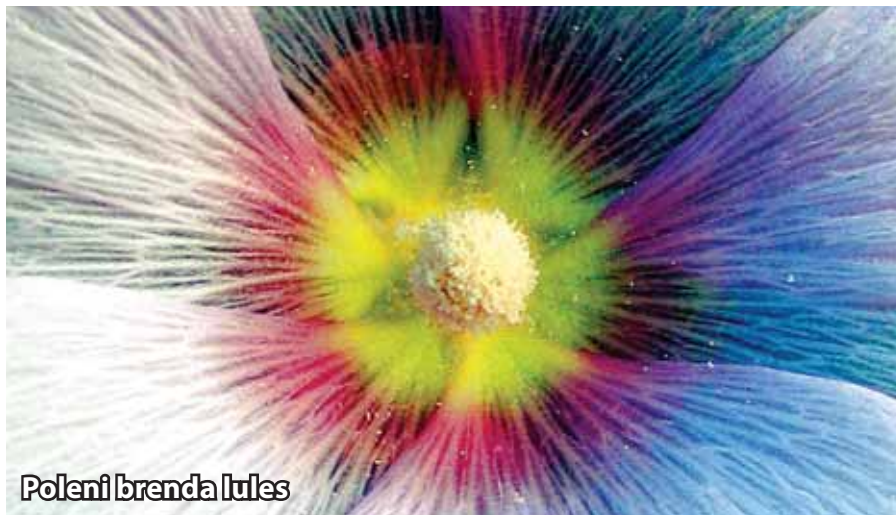
Poleni i luleve, shkaktari numër një për të shkaktuar alergji

Një nga alergjitë më të njohura gjatë stinës së pranverës pa dyshim është

alergjia ndaj luleve, ose siç njihet nga profesionistët mjekësorë si alergjia e shkaktuar nga poleni i luleve. Polenit është shkaktar kryesor në paraqitjen e kësaj alergjie, e cila nëse nuk mjekohet në momentet e para, atëherë mund të paraqesë probleme serioze. Në alergjitë e pranverës bëjnë pjesë kryesisht alergjitë nga poleni i barishteve, të cilat rriten gjatë këtyre muajve pranverorë. Hunda është ajo që shfaq shenjat e para të alergjisë nga poleni, pasi kur poleni bie në kontakt me mukozën e hundës zhvillohet mekanizmi ose reaksioni alergjik dhe shfaqen shqetësimet si teshtitjet e shpeshta, rrjedhje hundësh, kruarje e hundës dhe lëkurës pranë saj, kruarje të syve, ënjtje përreth indeve të syve, lotim të syve e ndonjëherë edhe kollë. Këshillat janë të njëjta sikurse edhe tek alergjitë e tjera, por duhet pasur kujdes që t'i ikim daljeve gjatë orëve të drekës, pasi që numri i poleneve gjatë kësaj periudhe është më i madh.

Parandalimi i alergjisë

Profesionistët mjekësorë, si masë parandaluese për mbrojtjen nga alergjia pranverore, rekomandojnë mosekspozimin në këtë periudhë në ambientin e jashtëm kur temperaturat e larta dhe pluhuri janë prezentë. Në këtë mënyrë zvogëlohet rreziku nga kontakti me alergjenët. Alergologët gjithashtu preferojnë që këta persona të pastrojnë sa më shpesh duart, fytyrën (sidomos

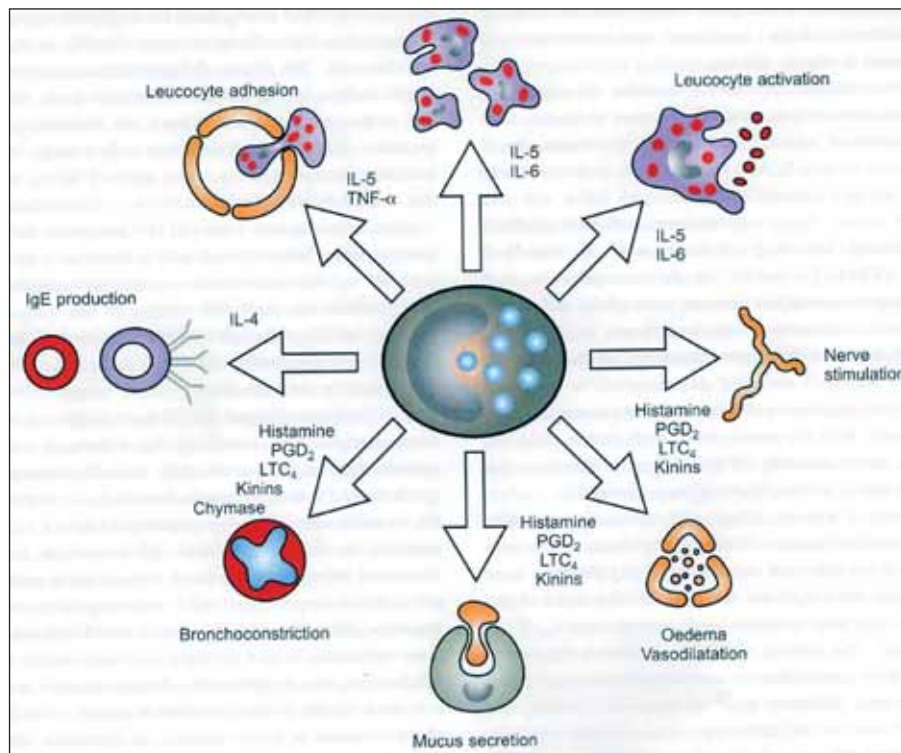

flokët), për të larguar polenet e luleve që mbeten në trup dhe janë si nismëtarë të shfaqjes së alergjive. Kujdes i veçantë i duhet kushtuar edhe marrjes së ushqimit pasi që një numër i madh i ushqimeve japin alergji të kryqëzuara me polenet e luleve. Gjithashtu ka rëndësi të madhe që gjatë kësaj periudhe ata të cilët vuajnë nga këto probleme pranverore t'i shmangen aktivitetit fizik në mjedise të hapura dhe vendet me gjelbërim.

Mjekimi

E vetmja këshillë që jepet nga profesionistët mjekësorë është që të bëhet vizitë specialistike tek alergologu, pasi që rastet e tilla kërkojnë trajtim sipas specifikave dhe problemeve që shfaqen tek individët e ndryshëm. E rëndësishme është që vizita mjekësore të bëhet

në momentet e para të shfaqjes së problemeve me alergjitë. Tek personat të cilët kanë pasur probleme të ngjashme edhe në të kaluarën, rekomandohet mjekimi paraprak duke parandaluar shfaqjen e sëmundjes me rritjen e temperaturave. Mjekimi me medikamente nuk ka një skemë të vetme, por bëhet gjithmonë sipas karakteristikave individuale të të sëmurit. Sipas kësaj skeme i sëmuri trajtohet dhe mjekohet për atë agjent (alergjen) që e ka shkaktuar alergjinë. Kjo arrihet me provat e alergjisë dhe më pas caktohet edhe medikamenti, e ka raste kur rekomandohet edhe vaksinimi. Mjekimi i alergjive është i rëndësishëm pasi që problematikat e tilla shëndetësore e ulin aftësinë punuese, janë shqetësuese dhe çka është më e rëndësishmja mund të kalojnë nga rrugët e sipërme të frymëmarrjes në rrugët e poshtme, duke u bërë shkaktarë për paraqitjen e bronkitit ose edhe e astmës bronkiale në një kohë më të vonshme. ■

Këshilla

- Shmangia e kontaktit me shkaktarin e alergjisë (alergjenin)
- Shmangia nga polenet e luleve
- Rekomandohet larja e shpeshtë e duarve dhe e fytyrës
- Larja e flokëve është e rëndësishme
- Të shmangen shëtitjet në mjedise me lule
- Largimi nga ambientet me bar dhe pemë
- Kujdes duhet edhe ndaj ushqimeve që japin alergji
- Të shmangen aktivitetet fizike në natyrë
- Jo shëtitjeve me biçikletë
- Vizitë te mjeku pas simptomave të para

Vështrim

Shkrimtari dhe gjuha

Flamur MALOKU

Gjuha e poezisë përherë e ka shpallur vetveten në shkrim. Ajo ka ardhur përmes heshtjes dhe është krijuar përmes heshtjes anonime në kohë.

E ardhur përmes një qetësie shpirtërore, gjuha e ka privuar vetveten në shpirtin e vetmuar të subjektit, duke e bërë kështu shtratin e saj të banueshëm në figurën përzgjedhëse / universale. Kështu, çështja e hapësirës dhe shpallja e gjuhës në vetminë krijuese, shenjon zërin e gjuhës së letërsisë / poezisë.

Hapësira e përjetësimit të gjuhës, së pari për vetvete, si një shije universale e vetmuar, ka shembur kohët/epokat. Mirëpo, kjo nuk do të thotë se gjuha në poezi është stërkequr dhe ka dalë jashtë kontrollit. Ajo, gjatë aktit të shkrimit, e ka refuzuar përherë trupin shkruar. Refuzimi i trupit shkruar duhet kuptuar si kërkesë potenciale e vetë gjuhës, e cila në aktin e krijimit/shkrimit flet vetë dhe e tregon vetveten në shkrim. Atëherë kur gjuha e tregon vetveten, qetësia absolute e hapësirës së krijimit universalizohet bashkë me shkrimin.

Atëherë kur gjithçka bije në gjumë të thellë dhe të gjitha qeniet qetësohen së zhurmuari, vetëm qenia ekzistenciale bashkë me gjuhën e fillon jetën në poezi. “*Poezia e shpreh faktin se qeniet qëndrojnë të qeta. Por, si ndodh kjo? Qeniet bien në qetësi, por pastaj është Qenia ajo që priret të flasë ‘Poeti’, se dëshiron të jetë*” (Moris Blansho). Ky esencialitet i fjalës e ka sforcuar vetëmjaftueshmërinë e gjuhës së shpallur në aktin e shkrimit, e ka relativizuar përherë domenin e gjuhës poetike karshi origjinës/trupit. Këtij relativizimi të përhershëm i kanë ndihmuar *Tropet*, të cilat në kozmosin e jetësimit kanë shpërbërë përherë origjina. Ndihma për një shpërbërje kushtimisht të origjinës në letërsi, dhe

në moskërkimin e origjinës, ka ardhur nga vetë gjuha, e cila përherë është e banuar me figurën.

Refuzimi i zërit personal

Fenomeni gjuhë ngriti debate të shumta në dijet/shkollat e ndryshme perëndimore. Njëra ndër shkollat që është marrë më së shumti me këtë problem, është ajo strukturaliste e viteve 60-ta, me qendër në Francë, ku gjuha si veçanti ishte bërë objekt themelor i kësaj shkolle.

Duke e parë rëndësinë e gjuhës në të gjitha variantet e mundshme, strukturalistët ishin të mendimit se gjuha është bazë e totalitetit, është filli i të gjitha kuptimeve letrare.

Gjithnjë e më shumë për strukturalizmin shenjohe, se gjuha është pri-

Ajo që venerohet përmes semantikës gjuhësore është kuptimi dhe jo personi i tij. Pra, bazë është kuptimi, edhe pse gjuha e njeh (subjektin). Gjuha bëhet rrafshim i zërave, shkrimi letrar identifikon këtë rrafshim të zërave autorialë. Në parim, gjithçka në tekst shihet si sistem shenjash. Kur thuhet gjithçka, padyshim nënkuptohet se këtu hyn semantika gjuhësore, e cila vetvetiu refuzon zërin e autorit. “Gjuhësisht, autori kurrë më nuk është asgjë më shumë sesa një instancë e shkrimit, sikur që Unë nuk është asgjë tjetër përveç se instancë e të thënës Unë: gjuha e njeh ‘subjektin’, e jo personin dhe ky subjekt, zbrazur jashtë vetë shqiptimit që e definon atë, mjaftohet që ta mbajë gjuhën ‘të përmbahet në vetvete’, mjaftohet, të themi, ta shkatërrtojë atë” (Roland Barthes). Kjo gjë bëhet në përjashtim të autorit, zërit të tij nga teksti letrar.

Fenomeni i tillë i refuzues, sa afues aq edhe problematizues në raport me tekstin letrar, ngjall dëshirën për hetim të rrjeteve tekstore. Ky argument i sforcën fenomenin e tekstit

letrar, që edhe nënë konotacionet e shumta. Pra, është kjo një dije e gjerë që kryesisht nisët nga filozofia gjuhësore dhe që artikullohet nga gjuhësia semantike. Kjo përherë në gjuhësinë shënjuese ngjall konotime dhe tronditje gjatë modeleve kulturore, në kohë dhe hapësirë të ndryshme, e vdekje të vazhdueshme të autorit. Andaj duke qenë kjo, “shkatërrim i “Unit” personal humb në kodin gjuhësor, sepse është kjo një gjuhë që tërhiqet në vetvete, një gjuhë që e krijon vetveten universale” (Ilhan Berk).

Gjuha poetike prish skemë/ideologji/vetë, për të krijuar përherë rend të Gnosisit/Aksiologjisë, përballë një bote që jeton dhe krijon kozmosin e saj, rendin e tërësisë ekzistenciale me një ndjeshmëri të plotë. ■

DIASPORA RUAN ME NOSTALGJI TRADITAT SHQIPTARE

Veshjet dhe traditat kombëtare, që dikur ishin shumë prezente dhe të pandashme në shoqërinë tonë, mbrapa të cilave fshihej historia gjithëshqiptare, tani më kanë mbetur pothuajse vetëm “simbolike” dhe kujtim i së kaluarës

Valon GËRBESHI

Edhe pse historia dhe identiteti i një vendi mund të prezantohet në mënyrën më të mirë përmes veshjeve dhe traditave kombëtare, bashkëbisedueset tona e pranojnë faktin se në një masë të caktuar me ose pa dashjen e tyre, rrethanat në të cilat jetojnë ju imponojnë atyre të jenë në hap me kohën dhe të lënë në “harresë” veshjet dhe traditat kombëtare. Por, krahas kësaj, veshjet dhe traditat shqiptare i prezantojnë në aktivitetet e ndryshme kulturo-artistike, të cilat organizohen në rast festash të ndryshme në Gjenevë.

Egzona Jahiu, me prejardhje nga Ferizaj, e cila jeton në Zvicër dhe është anëtare në Ansamblin “Gëzuar” në Gjenevë, në një bashkëbisedim për revistën “Paqja” tha ka një palë veshje kombëtare të anës së Dukagjinit, por i përdor vetëm në koncerte tradicionale që organizohen për raste të ndryshme në Zvicër.

“Veshjet i përdori vetëm në koncerte tradicionale që organizohen për raste të ndryshme, si në Zvicër qoftë nga shqiptarët, apo edhe nga organizatat e tjera, të cilat kanë për qëllim promovimin e vlerave dhe traditave të kombësive të ndryshme që jetojnë në Zvicër, ose edhe në aktivitetet e kohëpaskohshme, të cilat organizohen në Kosovë” shprehet Egzona.

Egzona më tutje thotë se sikur të mos ishte Ansambli “Gëzuar”, ku ajo ushtron vallëzim, për të veshjet dhe traditat kombëtare do të ishin pothuajse të “harruara”, pasi që duhet të përshtatet me ambientin e jetesës, si për nga veshjet ashtu edhe për nga traditat.

“Fatkeqësisht edhe pse më pëlqejnë shumë, nuk mund t’i mbaj veshur çdo herë për shkak se duhet t’i përshtatem ambientit ku unë jetoj. Unë jam valltare në grupin e vallëzimit “Gëzuar” dhe çdo fundjavë, mbledhemi së bashku gjithë rinia shqiptare që jemi në Gjenevë dhe ushtrojmë valle të ndryshme nga gjithë trevat shqiptare, por edhe diskutojmë bashkë me koreografët për traditat shqiptare dhe pastaj këto diskutime nganjëherë i vazhdojmë edhe me prindërit tanë. Sikur të mos ishte kjo shoqëri, ne

Egzona Jahiu

të rinjtë që jetojmë në diasporë, ndoshta do t’i kishim harruar krejt traditat shqiptare”, - shprehet ajo.

E pyetur nëse në dasmën e saj do vishej me veshje kombëtare, ajo thotë se me kënaqësi do të donte t’i mbante për pak orë, por jo edhe për kohë të gjatë, sepse më shumë do të donte të mbante fustan të bukur me vello, si të gjitha nusët e tjera.

“Për ditën e martesës do të doja që për pak kohë të qëndroja me veshje kombëtare dhe pastaj të vishja një fustan të bukur e modern me vello, si krejt nusët e tjera”, - shprehet Egzona.

Leutrimja Uka

Vallëzimi e kënga, trashëgimi nga prindërit

Ndërkaq Leutrimja Uka, me prejardhje nga Vitia, e cila jeton në Gjenevë të Zvicrës, po ashtu valltare në Ansamblin “Gëzuar” nga Gjeneva, thotë se veshjet kombëtare i përdor vetëm në aktivitetet ose koncertet e ndryshme, të cilat i organizojnë me grupin e valltarëve ose në ndonjë dasmë tradicionale shqiptare.

Leutrimja thotë se vallëzimin dhe këngën shqipe i ka trashëgimi nga prindërit dhe familjarët e saj. Kurse çdo herë kur ka mundësi provon që këto valle dhe traditat shqiptare t’ia mësoj shoqërisë së saj joshqiptare.

“Unë jam rritur me valle shqiptare. Kam filluar vallëzimin në Ansamblin “Gëzuar” në Gjenevë të Zvicrës, qysh si fëmijë dhe sot di shumë valle tradicionale shqiptare. Në familjen time babai im ka qenë muzikant. Ka kënduar me çifteli në rininë e vet edhe ka vallëzuar. Po ashtu, mami dhe djali i mixhës kanë qenë anëtarë të një Shoqërie Kulturoro-Artistike në Kosovë. Falë tyre, por edhe koreografëve në grupin e vallëzimit ku unë ushtroj, kam arritur të mësoj shumë për vallet, kulturën dhe traditat shqiptare, dhe mundohem që këto valle t’ia mësoj edhe shoqërisë sime joshqiptare”, - u shpreh Leutrimja.

Gjenifere Shala

Zgjedhje në mes të vallëzimit dhe punës

Ndërkaq Gjenifere Shala, me prejardhje nga Deçani, e cila është lindur dhe rritur në Gjenevë të Zvicrës, thotë se deri më tani ka ushtruar vallëzim tradicional shqiptar në Ansamblin "Gëzuar" në Gjenevë të Zvicrës, por nevoja për punë i ka imponuar asaj ta ndërpresë vallëzimin.

"Përveç vallëzimit tradicional shqiptar, kam ushtruar për një kohë, balet dhe vallëzim modern. Por vallet që më kanë bërë të ndihem vërtet mirë, janë vallet tradicionale shqiptare. Kurse tani jam detyruar të ndërpres vallëzimin për shkak të punës. Kam menduar për jetën time dhe të ardhmen, për të ditur pak a shumë çështje puna, e për të vendosur a të vazhdoj shkollën a të nis punën", - shprehet Gjeniferi.

Ajo, më tutje, shton se për shkak të punës është e detyruar të qëndrojë pak më larg zakoneve dhe traditave shqiptare, duke ju përshtatur kështu kulturës globale.

"Unë tash jam duke punuar në një Fast food, po para se të filloja të punoj, kam ushtruar vallëzim tradicional shqiptar, kurse prej se kam filluar punën nuk jam duke ushtruar më vallëzim. Ambienti shoqëror ku unë punoj është me njerëz të ndryshëm, si për nga traditat ashtu edhe nga kombësitë. Unë patjetër duhet t'i përshtatem ambientit të punës dhe një sjelljeje më ndryshe dhe kjo më bën që të jem më larg traditave dhe zakoneve shqiptare", - u shpreh Gjeniferi.

Ajo shpreson se në të ardhmen e afërt, pasi të fillojë studimet, do të gjejë më shumë kohë për vallëzimin, ndërsa pas përfundimit të studimeve do të ketë një biznes të sajën, në të cilin do të ketë të punësuar shumë shqiptarë, por edhe do të ketë mundësinë të investojë shumë për ruajtjen dhe zhvillimin e traditave shqiptare në diasporë. ■

LIBRA TË TË GJITHA ZHANREVE

Imer TOPANICA

Prej 5 deri më 8 maj, në Prishtinë është mbajtur panairi i parë ndërkombëtar i librit. Këtë panair e ka organizuar Unioni i Botuesve të Kosovës. Megjithatë, shitësit e librave dhe disa qytetarë vlerësojnë se interesimi për librin në Kosovë po shënon rënie. Panairi i parë ndërkombëtar i librit në Prishtinë, nën organizimin e Unionit të Botuesve të Kosovës, solli në kryeqytetin kosovar produktet letrare të rreth 100 shtëpive botuese të hapësirave ku jetojnë shqiptarët, por edhe të disa vendeve evropiane.

Behxhet Bici, drejtues i Unionit të Botuesve të Kosovës, thotë se ideja për organizimin e një panairi ndërkombëtar të librit ka ekzistuar që më parë dhe kjo ide tashmë u realizua nga Unioni që ai drejton. "Janë paraqitur shtëpi botuese nga Anglia, Gjermania dhe Turqia. Pjesa dërmuese janë nga Shqipëria. Do të thotë me ata të Kosovës, Shqipërisë dhe të huaja, janë afër 100 (shtëpi botuese). Plus, duhet ta kemi parasysh edhe një fakt, se është bërë traditë që disa nga botuesit janë paraqitur në ditën e fundit, gjë që na ka shkaktuar probleme, sepse hapësira, në të cilën mbahet panairi i librit, është vërtet

shumë e ngushtë, përveç dy sallave të zakonshme ku mbahet panairi", - tregon Bici. Ndryshe, Bici sqaron se Panairi ndërkombëtar i librit në Prishtinë nuk ka qenë vazhdimësi e të ashtuquajturit "Panairi i librit shqip", të cilin në dhjetë vjetët e fundit e kishte organizuar Shoqata e Botuesve të Kosovës. "Nëse fillojmë me radhë, i bie që është Panairi i parë ndërkombëtar i librit " Prishtina 2011. Ka pak ndryshim, për të mos gjetur pretekst se po e prishim traditën e një panairi, të cilin e ka bërë më herët Shoqata e Botuesve të Kosovës". "Nëse 100 shtëpi botuese, mesatarisht i nxjerrin secila nga 10 tituj në vit, supozojmë, së paku 1 mijë tituj kanë qenë të rinj, krahasuar me vitin e kaluar e deri më tash. Risi tjetër është se në panair ka pasur edhe promovime më shumë se çdo vit, ku kanë qenë pjesëmarrës edhe shkrimtarë të ndryshëm nga hapësira gjithëshqiptare", - shpjegon Bici. Në panairin ndërkombëtar të librit, sipas Bicit, janë përfshirë të gjitha shtëpitë botuese të cilat kanë shfaqur interesimin për të marrë pjesë.

Interesimi për librin ka rënë

Por, këta të fundit kanë mendime të ndryshme lidhur me pjesëmarrjen në këtë panair. Mirsad Krasniqi, shitës ambulant i librave në Prishtinë, tha se nuk e ka parë të leverdishme pjesëmarrjen në panairin e librit. "Jo, nuk kam marr pjesë. Në këtë panair, jo, sigurisht. Nuk shoh ndonjë interes. Ka rënë shumë interesimi për librin. Faktikisht, është kohë e keqe për librin", - shprehet Krasniqi. Në anën tjetër, ata që lexojnë libra thonë se kanë vizituar panairin, por, sipas vlerësimeve të tyre, interesimi për librin në përgjithësi ka shënuar rënie. Jeton Karpuzi thotë se ka kërkuar vetëm librat e domosdoshëm për të.

"Kam blerë libra që i përkasin profesionit tim", - thotë Karpuzi. Ngjashëm shprehet edhe Skënder Musa. Ai vlerëson se janë dy faktorë që kanë ndikuar në rënien e interesimit për librin. "Më interesojnë botimet e reja, sa i përket letërsisë, filozofisë dhe drejtësisë vendore e ndërkombëtare. Por, interesimi për librin, kohëve të fundit, duket se ka rënë. Me siguri se e ka bërë të veten edhe interneti, por edhe çmimet e shtrenjta të librave. Një pjesë e mirë e intelektualëve nuk kanë mundësi t'i blejnë", - u shpreh ai. ■

Ëndërr apo utopi, Shqipëria beson tek EURO 2012

Kuqezinjtë mund të synojnë pjesëmarrjen në Kampionatin European 2012, nëse nuk do të gabojnë deri në fund. Vendimtare do të jetë përballja me Bosnjën në qershor.

Alban BILALLI

Pas pesë ndeshjeve të zhvilluara në garat kualifikuese për Euro 2012, që mbahet në Poloni dhe Ukrainë, Kombëtarja e Shqipërisë në futboll ndodhet në pozitën e tretë me 8 pikë sa ka dhe Bjellorusia, të cilin e mundi me rezultat minimal 1-0 në muajin mars. Pozitën e parë në grupin D e mban Franca me 12 pikë. Në pesë ndeshjet e zhvilluara, kuqezinjtë kanë shënuar dy fitore, dy herë ka barazuar dhe një herë ka humbur. Deri në fund të ciklit eliminator, Shqipëria do të zhvillojë edhe 5 takime. Ndeshja vendimtare do të jetë përballë Bosnjës më 7 qershor. Nëse këtu Shqipëria shënon fitore, ka hedhur një hap para për në EURO 2012, kur dihet se Bosnja pas Francës është pretendenti kryesor për të rrëmbyer dy pozitën e para që dërgojnë në EURO 2012. Pos Bosnjës, Shqipëria do të luajë dy takime me Francën, si dhe nga një herë me Luksemburgun dhe Rumaninë.

Kuqezinjtë optimistë për vendin e dytë

Pas fitores në muajin mars ndaj Bjellorusisë është rritur optimizmi se Shqipëria mund të marrë pjesë në EURO 2012. Mesfushori i Kombëtares shqiptare, Ervin Skela, është shprehur mjaft

optimist dhe ndeshjen ndaj Bosnjës e sheh kryciale për renditjen e Shqipërisë në Grupin D. "E shoh shumë të vështirë këtë përballje, por duke pasur parasysh ndeshjen e fundit me Bjellorusinë, me pak fat mund të marrim rezultat pozitiv, që do të na çonte shumë më afër prejës së objektivit. Edhe barazimi do të ishte rezultat shumë i kënaqshëm me Bosnjën. Ne kemi shumë ndeshje të vështira më pas, me Francën dhe në fund me Rumaninë, por nuk duhet ta kemi mendjen te këto ndeshje. Duhet të fokusohemi maksimalisht te ndeshja e radhës, pastaj të mendojmë për ato që vijnë pas,"-është

shprehur fantazisti i Kombëtares shqiptare, Ervin Skela.

Edhe ish-mesfushori i Kombëtares kuqezi, Besnik Hasi, është shprehur optimist për kualifikimin e Shqipërisë, por vetëm nëse merren pikë në ndeshjen me Bosnjën, në Sarajevë. "Ndeshja me Bosnjën është shumë e rëndësishme për Kombëtaren. Nëse Kombëtarja merr pikë atje, atëherë vendi i dytë në grup është shumë i mundur. Mirëpo, edhe nëse nuk arrihet vendi i dytë është pozitive që Shqipëria ka krijuar një ekip fantastik me lojtarë evropianë", - ka thënë Besnik Hasi. ■

'FLEJ SHQIPËRI FLEJ'

Shumë futbollistë shqiptarë, që luajnë nëpër vende të ndryshme të Evropës, kanë shprehur dëshirën që të luajnë për Kombëtaren Shqiptare. Por gatishmëria nga ana drejtuesve të futbollit shqiptar mungon.

Alban BILALLI

Kombëtarja e Shqipërisë në futboll ka humbur dy shtylla të forta për të ardhmen. Vëllezërit Granit e Taulant Xhaka konsiderohen talentet më të mëdhenj të futbollit në Zvicër. Që të dy luajnë për klubin e Bazelit si dhe për grupmoshat e reja në Përfaqësuesen e Zvicrës. Ata janë më parë kanë shprehur dëshirën që të luajnë për fanellën kuq e zi, por Federata Shqiptare e Futbollit po "fle". Babai i dy futbollistëve, Ragip Xhaka, ishte shprehur javë më parë se djemtë e tij janë të gatshëm që të luajnë për Shqipërinë. Por tani gjërat kanë ndryshuar. Ai është shprehur se djemtë e tij nuk do të luajnë për Shqipërinë ngase Federata e Futbollit të Shqipërisë nuk u tregua sa duhet e interesuar për futbollistët Granit e Taulant Xhaka. Ragipi e quajti FSHF-në të korruptuar. "FSHF është e korruptuar. Interesimi i saj për Granitin dhe Taulantin ka qenë joserioz. Na ka telefonuar ditë më parë Redi Jupi (përgjegjës për zbulimin e talenteve në FSHF) dhe na ka kërkuar përgjigje të menjëhershme, kurse ne i kemi kërkuar kohë. Ata janë treguar joseriozë, andaj unë së bashku me djemtë e mi dhe familjen time kemi vendosur që përfundimisht t'i themi "jo" Shqipërisë. Askush nuk mund të luaj me djemtë e mi, "-është shprehur Ragip Xhaka, babai i Granitit dhe i Taulantit

Edhe vetë vëllezërit Xhaka janë shprehur të habitur me neglizhencën e

drejtuesve të futbollit shqiptar. "Personalisht e kam të vështirë ta kuptoj përse askush nga Federata Shqiptare nuk ka reaguar për të shprehur interesim që ne të luajmë me fanellën kuqezi", - është shprehur Granit Xhaka. Ai më tej ka shtuar se si shqiptar dëshiron të luajë për Shqipërinë, por në anën tjetër ata kanë treguar edhe për interesimin e zviceranëve që të luajnë për Zvicrën. "Ne jemi shqiptarë dhe është normale që dëshira dhe vullneti ynë është të luajmë për Kombëtaren kuqezi. Por, neglizhenca që po tregojnë zyrtarët e FSHF-së mund t'i kushtojë Kombëtares Shqiptare me humbjen e dy talenteve të tjerë. Neve nuk ka telefonuar askush nga federata, ndërsa interesimi i zviceranëve është i jashtëzakonshëm, sepse nuk duan që t'i humbasin dy futbollistë të

rritur në vendin e tyre," - është shprehur Granit Xhaka.

Për Kombëtaren Shqiptare kanë shprehur dëshirë të luajnë edhe shumë futbollistë shqiptarë që bëjnë karrierë nëpër shumë klube evropiane. I fundit që ka shprehur dëshirë është Andis Shala, djali i Kujtim Shalës, futbollist i njohur nga Kosova. Andisi që luan si sulmues te klubi skocez Dundee United, ka treguar se ëndrra e tij është të luajë për Shqipërinë. "Nuk do mendohesha dy herë, por do të thosha menjëherë "po". Madje po ju bëj të ditur se ëndrra ime e madhe është që një ditë të luaj për Shqipërinë," - është shprehur futbollisti Andis Shala.

Shqipëria të mësojë nga e kaluara

Federata e Futbollit të Shqipërisë duhet të mësojë nga e kaluara. Duke mos pasur përkushtim për të afruar futbollistët, Kombëtarja Shqiptare ka humbur disa futbollistë të njohur shqiptarë të cilët luajnë për shtete të tjera. Rasti i fundit është ai Xherdan Shaqirit, futbollisti shqiptar më i kërkuar në treg. Shaqiri ka vendosur të luajë për Zvicrën. Po për Zvicrën luan edhe Valon Behrami e Beg Ferati.

Drejtuesit e futbollit shqiptar duhet të zgjohen nga gjumi, t'i përveshin mëngët e t'i qasen punës me një seriozitet më të madh për të afruar futbollistë në Kombëtaren Shqiptare, kur dihet se Kombëtarja jonë ka nevojë të madhe për futbollistë cilësorë. ■

Vëllezërit Xhaka të cilët i kanë thënë jo Kombëtares për shkak se ajo nuk është interesuar për ta.

PAQJA

REVISTË PËR AKTUALITET, KULTURË, ARSIM, ETIKË

- **Provimi i maturës shtetërore**
- **Halli: Notat dhe mbërmja e maturës**
- **Intervistë me zyrtarë të MASHT-it**

Përfaqësues të KQSHM-së kanë shpalosur planin e paraparë për mbajtjen e “Provimit të Maturës Shtetërore”

GATI PËR “MATURËN 2011”

Muhamet JAHIRI

Provimi i “Maturës Shtetërore 2011”, i cili këtë vit organizohet për të katërtën herë me radhë, edhe këtë vit do të jetë me risi të shumta. Kjo është bërë e ditur nga anëtarët e Komisionit Qendror Shtetëror të Maturës (KQSHM), sipas të cilëve disa nga këto risi janë: përgatitjet që janë bërë deri më tash, ndryshimet që do të pësojë ky provim, pilotimi i projektit që matura të jetë provim përfundimtar i shkollës së mesme dhe hyrës në universitet që do të bëhen në tri njësi akademike të Universitetit të Prishtinës.

Kryetari i KQSHM-së, Nehat Mustafa ka treguar se provimi do të mbahet më datën 4 qershor dhe se përgatitjet kanë shkuar në fazën e përpilimit të pyetjeve.

“Ky është viti i katërt i organizmit të “Maturës...” Natyrisht tri vitet e kaluara ne i kemi identifikuar edhe vështirësitë që na janë paraqitur gjatë rrugës së provimit të maturës dhe jemi munduar që çdo vit të shkojmë duke e përmirësuar cilësinë. Përgatitjet kanë filluar me të përfunduar provimi i vitit 2010. Kemi bërë përgatitjet dhe grupet e ekspertëve kanë filluar punën dhe janë në fazën e përpilimit të pyetjeve për lëndët eaktuara, të cilat janë të përcaktuara nga KQSHM-ja”, - ka thënë Mustafa. Ai ka treguar se programet orientuese do të jenë të njëjta, sikurse ato të vitit të kaluar dhe pasi që janë të njëjta nuk do të shpërndahen fare, por mund të shkarkohen nga ueb faqja e Ministrisë së Arsimit. Ai ka thënë se sivjet organizimit dhe administrimit të “Provimit të Ma-

Nehat Mustafa

turës” do t’i jepet një qasje ndryshe nga vitet e kaluara. Mustafa ka thënë se Matura e sivjetme do të mbahet në hapësira më të mëdha dhe do të administrohet nga stafi akademik i UP-së.

“Këtë vit do të kemi një qasje më ndryshe sa i përket organizimit dhe administrimit. Sa i përket hapësirave jemi të vendosur që ta bëjmë në hapësira më të gjera. UP-ja i ka ofruar të gjitha sallat që të jenë në dispozicion të KQSHM-së, në të gjitha qytetet ku ka salla. Kemi gatishmëri edhe nga ana e institucioneve private të arsimit të lartë që t’i shfrytëzojmë edhe hapësirat e tyre sipas nevojave. Kemi premtime nga UP-ja që stafi akademik do të angazhohet në administrimin e testit”, - ka thënë ai. Ndërkaq në komunat ku

nuk ka hapësira universitare, testi do të mbahet në sallat e edukatës fizike.

Risi tjetër e këtij viti do të jetë edhe organizmi i provimit edhe në gjuhën serbe, për dallim nga vitet e tjera që është mbajtur vetëm në shqip, anglisht, turqisht dhe në gjuhën boshnjake. Mustafa ka thënë se organizmi i provimit edhe në gjuhën serbe nuk ka motive politike, thjesht vetëm motive humane. Ai ka thënë se në këtë mënyrë do t’u jepet mundësi të gjithë maturanëve, përfshirë edhe atyre serbë, që t’i nënshetrohen provimit. Numri i maturanëve të rregullt këtë vit është rreth 25 mijë, por janë duke u bërë përgatitjet për rreth 30 mijë maturanë, duke përfshirë edhe ata që kanë mbetur nga vitet e kaluara.

Ai ka thënë se dallimi tjetër është se do të implementohet obligimi ligjor që del nga Ligji i maturës..., ku neni 20 thotë që rezultatet e provimit të maturës do të jenë të vetmet që do të merren parasysh

Bajram Berisha

gjatë regjistrimit në arsimin e lartë.

“Për këtë vit e kemi të pamundur që të startojmë në të gjitha njësitë e UP-së dhe kemi ardhur në përfundim që të pilotohet projekti. Bëhet fjalë për Fakultetin e Shkencave, Bujqësi dhe Fakultetin Teknik-Makineri, kurse nga viti i ardhshëm matura shtetërore do të jetë kusht për pranim në fakultet”, - është shprehur Mustafa dhe ka shtuar se presin rezultate më të mira. Ai është shprehur i bindur se këtë vit nuk do të ketë ulje të kriterit të kalueshmërisë. Paraqitja e provimit të këtij viti sipas tij do të jetë pesë euro.

Ndërkaq anëtari tjetër i KQSHM-së nga UP-ja, Bajram Berisha, njëherësh prorektor në këtë universitet, ka treguar për gatishmërinë e këtij universiteti për të bashkëpunuar me KQSHM-në.

“UP-ja në bashkëpunim me KQSHM-në ka punuar ngushtë për realizimin e këtij projekti. Tani janë krijuar kushtet që të involvohet edhe UP-ja. Ne kemi treguar që jemi të gatshëm ta ndihmojmë KQSHM-në me hapësirat tona, stafin akademik në të dyja fazat. Ne kemi vendosur që të pilotojmë në tri njësi tona. Shpresojmë se do të arrijmë të mësojmë shumë me mënyrën e realizimit të këtij projekti”, - ka thënë Berisha.

Ai ka shfaqur shpresën se KQSHM-ja, pas këtij pilotimi, do të konstatojë nevojën e ndryshimit ose jo të projektit aktual, i cili po aplikohet tani.

“Në bashkëbisedim me KQSHM-në i kemi definuar detyrat dhe jemi të gatshëm që sipas dinamikave të KQSHM-së t’i fillojmë punët”, - ka theksuar Berisha. ■

Maturantët e Kosovës kanë hyrë në fazën përfundimtare të përgatitjes për provimin e maturës

Të gatshëm për testin e maturës

Përparim BUBLAKU

Në kohën kur testi i maturës shtetërore po afrohet, maturantët kanë nisur intensifikimin e përgatitjeve për të arritur një sukses sa më të madh. Shumica e tyre, përveç mësimave nëpër shkollë, kanë nisur të ndjekin edhe kurse, të cilat janë enkas për përgatitjen rreth testit të maturës, i cili pritet të mbahet në pjesën e parë të qershorit. Megjithëkëtë, maturantët janë optimistë për kryerjen me sukses të maturës, e cila do t'u mundësonte hapjen e rrugës për studime të mëtejshme.

Ajeti: Testi i maturës i rëndësishëm për të ardhmen

Egzona Ajeti

Egzona Ajeti, maturanthe në shkollën e mesme teknike "28 Nëntori", në Prishtinë, duke folur rreth përgatitjeve që janë duke bërë për testin shtetëror të maturës ka thënë se i ka intensifikuar mësimet e saj për të pasur një sukses sa më të madh në testin final.

Ajo ka deklaruar se tashmë ka filluar të ndjekë edhe disa kurse profesionale në

mënyrë që sukse si i saj të jetë i garantuar.

"Testi i maturës për mua është shumë i rëndësishëm për të ardhmen time, sepse nga rezultati i këtij testi varet edhe e ardhmja ime për studimet e mëtejshme universitare", - ka thënë Ajeti.

Tahiri: Besoj në suksesin tim

Adelina Tahiri

Edhe Adelina Tahiri, maturanthe e medresesë "Alaudin" në Prishtinë, ka thënë se gjithë vëmendjen dhe potencialin e saj e ka përqendruar te përgatitja për testin e maturës. Ajo ka shprehur besimin e saj se do ta përfundojë me sukses testin e maturës sepse, sipas saj, shkollë në të cilën ajo ka ndjekur mësimet është shquar gjithmonë për një profesionalizëm të lartë. "Ashtu si e kemi filluar mësimin, ashtu shpresoj se edhe do ta përfundojmë. E filluam me sukses dhe shpresoj se ashtu edhe do ta përfundojmë", - ka deklaruar Tahiri, e cila një lëvdatë të madhe ua ka dedikuar edhe mësimdhënësve, të cilët sipas saj kanë punuar shumë për përgatitjen rreth testit të maturës.

Isma: Shpresoj në sukses

Po ashtu, edhe për Besart Isman, maturanthe i shkollës se mesme "Xhelal Hajda - Tona", testi i maturës është shumë i rëndësishëm, sepse i hap rrugën për ecjen e mëtejshme. Ai ka shprehur besimin e tij se do ta kalojë me sukses edhe këtë sfidë, e cila sipas tij është ndër më sfidueset për të ardhmen e maturantëve. "Për testin e maturës jemi duke u përgatitur mjaft, shpresojmë se do të kemi sukses. Mendoj që po përfitojmë shumë edhe nëpërmjet emisioneve me tematika arsimore, të cilat po i transmetojnë televizionet e ndryshme në Kosovë", - është shprehur Isma.

Abazibra: Testi i maturës sfidues

Edhe maturanthe nga Rahoveci, Samir Abazibra, ka theksuar se testi i maturës do të jetë një sfidë e madhe për maturantët. Ai ka shprehur bindjen e tij se me përgatitjet, të cilat është duke i bërë bashkë me shokët e tij do të arrijë që ta kalojë edhe këtë sfidë, për ta hapur rrugën drejt regjistrimit në universitet. "Për testin e maturës tashmë kemi filluar të përgatitemi dhe është një moment mjaft emocionues e sfidues për të gjithë maturantët. Shpresojmë se do të kemi sukses", - është shprehur Abazibra.

Osmani: Jemi përgatitur mirë

Ndërsa Veton Osmani, i cili është duke e ndjekur shkollimin në Gjakovë, shprehet se është duke i bërë të gjitha përgatitjet për këtë test dhe mendon se do ta kalojë atë pa ndonjë problem serioz. "Këtu është një frymë e mirë e përgatitjes për këtë test të maturës. Po bëjmë përpjekje që të arrijmë diçka më shumë. Nuk besoj se do të kemi telashe në test", - ka deklaruar maturanthe Osmani.

Intervistë me ministrin e Arsimit, Ramë Buja

DO TË RRITET CILËSIA NË ARSIM

Intervistoi: Muhamet JAHIRI

Thotë se prioritet ka rritjen e cilësisë së arsimit. Është shprehur se do t'i çojë në fund të gjitha projektet e filluara nga mandati i kaluar, edhe pse ka kufizime buxhetore. Beson se viti i ri shkollor dhe ai akademik do të fillojnë me ligjet e reja, si në arsimin parauniversitar po ashtu edhe në atë të lartë.

Edhe pse është thënë se "Matura Shtetërore" këtë vit do të jetë provim përfundimtar i shkollës së mesme dhe hyrje në fakultet nuk do të ndodhë kështu. Ka thënë se kjo mënyrë do të fillojë vetëm si projekt pilot në disa njësi akademike të Universitetit të Prishtinës (UP), pasi që është shumë e vështirë të realizohet kaq shpejt në 17 njësitë akademike të universitetit. Po ashtu, i ka siguruar mësimdhënësit se ngritja e pagave të tyre do të ndodhë shumë shpejt. Flet për planet e tij në modernizimin e sistemit arsimor, ministri i arsimit, Ramë Buja.

PAQJA: Ministër, jeni në fillimet e mandatit tuaj. Si e keni gjetur gjendjen në arsim?

Buja: Të them të drejtën pozicioni im në këtë ministri është më komod, për faktin se është ministri që është udhëhequr mirë dhe ka bërë punë serioze, pa thënë që janë bërë të gjitha ato që janë pretenduar dhe dëshiruar për t'u bërë. Por, mund të themi se është bërë punë kapitale, në veçanti i është kushtuar kujdes infrastrukturës teknike shkollore, që ka qenë shumë e nevojshme të bëhet në Kosovë dhe kjo është bërë mirë, në një përqindje që sillet rreth 90 për qind ka mbetur ajo që ka

mbetur dhe ne me insistimin tonë do të vazhdojmë për ta përfunduar në mënyrë që në vendet ku punohet me shumë ndërrime të hiqen dhe të krijohet kushte optimale për nxënësit dhe nivelet e tjera të shkollimit në Kosovë.

Diçka që e kemi vënë në fokus është që tani do t'i kushtojmë kujdes të veçantë ngritjes së cilësisë së arsimit. Në fakt, është një nivel që nuk mund të mohohet, por jo niveli i dëshiruar dhe synuar prej nesh. Ndonëse, po të krahasohemi me vendet rreth nesh nuk dalim edhe aq keq, por pretendimet tona janë më të larta pasi që synojmë të arrijmë nivelet evropiane.

PAQJA: Prej mandatit të kaluar kanë mbetur shumë projekte të sapofilluara, disa në përfundim e sipër etj. Cilat projekte do të jenë më prioritare për ju?

Buja: Prioritet të veçantë do t'i japim cilësisë. Po përpiqemi maksimalisht që t'i çojmë në fund të gjitha projektet shkollore. Por, shumë projekte janë të sapofilluara, apo pak para përfundimit dhe ne synojmë t'i përfundojmë, edhe pse kapacitetet tona financiare janë mjaft të kufizuara. Ky kufizim na pengon në realizimin e tyre, por, ne po përpiqemi që atë që buxheti ynë na e lë

Ministri i Arsimit, Ramë Buja

mangët ta plotësojmë nga donatorët, disponimi i të cilëve me aq sa kam parë deri më tani është që ta na ndihmojnë. Ne do të angazhohemi që t'i përfundojmë të gjitha projektet.

Cilësia në arsim do të rritet

PAQJA: Viti 2011 është shpallur nga Qeveria e Republikës së Kosovës si vit i cilësisë në arsim. Cila është cilësia e arsimit sot dhe çka do të bëni konkretisht për më shumë cilësi në arsimin e Kosovës?

Buja: Cilësia tash lë për të dëshiruar dhe ne synojmë që të jetë më e lartë. Ne kemi pretendime jo vetëm për të thënë, se e kemi mandat, por që të rrisim cilësinë, por që të fokusohemi të ngremë cilësinë e atyre që e bëjnë cilësinë, pra të mësimdhënësve. Aktualisht po përpiqemi që t'i bëjmë mësuesit aq të efektshëm sa duhet, në mënyrë që gjeneratat e reja të ecin më seriozisht. Është në vazhde projekti që arsimtarët që kanë qenë me shkollë të lartë domosdoshmërisht të bëhen me fakultet dhe t'i plotësojnë njohuritë e tyre, me kurse e trajnime të ndryshme që ata të ecin me zhvillimet e kohës dhe të mos ndihen inferiorë para fëmijëve. Po ashtu, pretendojmë të rrisim edhe cilësinë në universitet.

PAQJA: Këtë vit pritet që Qeverisë dhe Kuvendit t'i procedohen ligjet bazë për funksionimin dhe reformimin e arsimit, Ligji për Arsimin Parauniversitar dhe ai për Arsimin e Lartë. Kur do të dërgohen për miratim në Kuvend dhe a pritet që viti i ri shkollor dhe ai akademik të fillojnë me ligjet e reja?

Buja: Kam shumë besim që po. Ky, po ashtu, është edhe

një obligim ndaj raportit të progresit dhe nëse nuk i procedojmë do të na shkruhet një minus. Të dy ligjet janë në qeveri, i kemi tërhequr edhe një herë në MASHT për të parë ndonjë ndryshim, por besoj që shumë shpejt do të miratohen.

PAQJA: Pas disa muajsh do të mbahet edhe "Matura Shtetërore". Në vitet e kaluara kemi parë që fushata dhe përgatitjet për të kanë filluar shumë më herët. Deri ku kanë shkruar përgatitjet këtë vit dhe si e keni paraparë të bëhet, pasi që këtë vit do të kemi një model ndryshe, pra matura do të jetë edhe provim përfundimtar i shkollës së mesme dhe njëkohësisht provim pranues në fakultete?

Buja: Komisioni i caktuar për bashkëpunim me universitetin ka bërë një marrëveshje që sivjet ta bëjmë një projekt pilot, jo me të gjithë universitetin, sepse është e vështirë që në të 17 njësitë akademike të bëhet përnjëherë. Do ta bëjmë në disa njësi akademike, pastaj vitin që vjen ta instalojmë në tërësi. Kjo besoj që do të shkojë mirë, sepse edhe disponimi i universitetit është i mirë.

Nuk mund të flas shumë për modalitetet ekzakte, por ata maturanë që do të arrijnë pikët në shkencat ekzakte do të regjistrohen në fakultetet e atyre drejtimeve. Modalitetet e tjera do të saktësohen në një marrëveshje që do të ndodhë.

Do të hapen edhe universitete të reja

PAQJA: Ministër Buja, pararendësit tuaj kanë dhënë premtime që në tetor të këtij viti do të kemi edhe dy univer-

sitete të reja publike në Kosovës. Sa është punuar në drejtim të përmbushjes së këtij premtimi?

Buja: Këto premtime kanë qenë para fushatës, por megjithatë insistimi ynë është që të këto projekte të realizohen. Synimet tona janë të tilla në mënyrë që studentët nga regjione të caktuara të mos bëjnë rrugë dhe të kenë vështirësi të tjera, por që të bëhet shpejt kjo është edhe çështje e mundësive buxhetore që kemi. Megjithatë insistimi, synimi dhe planifikimi është që ato që janë premtuar edhe të bëhen.

PAQJA: Një çështje që nuk mund t'i ikim është rritja e pagave. Duke parë situatën aktuale në skenën politike, por dhe kundërshtimin e FMN-së në njërën anë, si dhe kërcënimin e SBASHK-ut që nëse rritja nuk bëhet do të ndërmerren masa sindikale në anën tjetër, a mund të na thoni se kur do të ndodhë kjo rritje?

Buja: Nuk ka asnjë dilemë se vendimi i qeverisë do të realizohet. Debatet me FMN-në kanë qenë me temperatura ta larta, shumë të nxehta por janë bërë marrëveshje të rëndësishme. Pagat do të realizohen me përqindjen që është thënë. Rritja do të jetë nga paga bazë. Nuk është më fjalë, është e realizuar. E keni dëgjuar edhe kryeministrin Thaçi, kur ka thënë se arsimtarët nuk kanë marrë paga, kanë marrë ndihmë sociale dhe kjo është një lëvizje pozitive, edhe pse çmimet po lëvizin. Kjo do të realizohet. Besoj se zhvillimet e fundit politike nuk do të ndikojnë. Por po e them me rezervë, sepse me zhvillimet e fundit politike është e vështirë të parashikohet. ■

Maturantët të përkushtuar për përfundimin e vitit dhe të mbrëmjes së maturës

Maturantët më të interesuar

Maturantët të cilët tashmë janë në përfundim të vitit shkollor, e bashkë me të edhe të shkollimit të mesëm, nuk e kanë të vetmin angazhim mësimin. Ata, tashmë në kohën kur i ndan dita ose java nga mbrëmja e maturës, janë po aq të përkushtuar edhe për përgatitjet rreth kësaj mbrëmjeje, dukjen e tyre, përzgjedhjen e rrobave etj. Mirëpo, i gjithë ky fundvit, thonë se po u kushton shumë shtrenjtë

Drita VITIA

Maturantët, të cilët janë në mbarim të vitit shkollor, tashmë gati i kanë marrë edhe notat përfundimtare me të cilat do të përcaktohet edhe suksesi i tyre. Maturantët thonë se edhe pse i kanë përmirësuar notat krahasuar me gjysmëvjetorin e parë, mësimdhënësit nuk kanë qenë tolerantë aq sa kanë pritur. Mirëpo, vetë mësimdhënësit, kanë thënë se nuk bëjnë asnjë tolerim të vetëm dhe se nxënësi e merr notën për aq sa ka mësuar. Mirëpo, Flakron Murturi, maturant i Shkollës së Mesme Teknike “28 Nëntori” në Prishtinë, thotë se pak nota iu kanë mbyllur deri tani, por shprehet se do të kalojë me sukses të shkëlqyer klasën, pasi thotë se të gjitha notat i ka pesa dhe vetëm një dysh e ka në matematikë. Mirëpo, Flakroni nuk është i kënaqur me “faljen e mësimdhënësve”. “Na kan falë boll pak, ma shumë kena menu që kanë me na fal, po jo. Paj pak po, faleminderit prej tyre po kena prit ma shumë”, - shprehet Flakroni. Por, një gjë të tillë e pohojnë edhe nxënësit në Gjimnazin “Sami Frashëri”. Maturantët e anketuar në këtë gjimnaz, edhe pse nuk kanë preferuar t’u përmendet emri, janë shprehur se profesorët e tyre i kanë toleruar ngapak për nota, por

thonë se më shumë kanë mësuar vetë. Sipas tyre, mësimdhënësit më shumë kanë bërë tolerime për t’ua ngritur një notë më shumë, shembull: nga 4 në 5, por shprehen se notat e dobëta është dashur t’i kalojnë vetë.

Disa ngelin në provim

Ndërkohë, drejtori i shkollës Teknike “28 Nëntori”, Sami Lushaku, ka thënë se krahasuar me vitin e kaluar, suksesi i nxënësve këtë vit është më i mirë, apo siç është shprehur ai, për një përqindje ose një nuancë më e mirë. “Ka një numër të konsiderueshëm që kanë kaluar mirë, por ka edhe nxënës që mbeten në riprovim. Më shumë se 30% do të mbeten në riprovim”, - është shprehur drejtori. Kjo shkollë, në vitin shkollor 2010/11, ka 13 paralele me 377 maturantë gjithsej.

Mësimdhënësit të patolerueshëm

Ndërkohë, vetë mësimdhënësit e anketuar, kanë thënë se nuk bëjnë tolerime,

edhe pse pranojnë se suksesi i nxënësve është dukshëm më i mirë krahasuar me gjysmëvjetorin e kaluar. Profesoresha e Matematikës në “Sami Frashër”, Isane Bajrami, ka thënë se nxënësit kanë mësuar vetë dhe se është e kënaqur me suksesin që kanë arritur. “Nxënësit këtë vit kanë mësuar për vete. Ata e dinë që kanë me shku në fakultet, me mësu matematikën, është drejtimi matematikor dhe u duhet në çdo fakultet”, - theksoi Bajrami duke shtuar se nuk ka pas nevojë fare t’i tolerojë maturantët, sepse siç është shprehur ajo, kanë punuar vetë. Të njëjtën gjë thotë edhe profesoresha tjetër në këtë gjimnaz, Selvije Makolli, ligjëruese e lëndës analizë. Sipas saj, në këtë gjysmëvjetor nuk do të ketë tolerime sepse për të janë të njëjtë që të dy gjysmëvjetorët. “Në krahasim me gjysmëvjetorin e parë suksesi është më i mirë, por zakonisht në gjysmëvjetorin e dytë nxënësit mësojnë pak më shumë dhe unë megjithëse i ligjëroj klasës së dhjetë, në gjysmëvjetorin e parë nxënësit e kanë pas më të vështirë derisa janë adaptuar pak dhe tani e kanë më të lehtë”, - tha profesoresha Makolli. Nxënësit e Gjimnazit “Sami Frashëri”, në vitet e kaluara kanë qenë nxënësit më të suksesshëm në provimin shtetëror të maturës.

Maturantët shpenzojnë qindra euro për maturë

Ndërkohë, përveç punëve dhe angazhimeve për përmirësimin e notave ose mbylljen e tyre me sukses, maturantët tashmë janë shumë të angazhuar edhe për mbrëmjen e maturës, e cila është po aq e rëndësishme për gati secilin prej tyre. Shumat e të hollave që shpenzohen për përgatitje dhe për dukjen sa më të bukur nga ana e maturantëve, në shumë raste, e kapin vlerën e qindra eurove. Mirëpo, ka edhe të atillë që nuk shpenzojnë fare ose edhe nuk shkojnë hiç në këtë mbrëmje shumë të dashur për dikë. Një pjesë e nxënësve thonë se është ‘idiotësi’ të bëhen

për mbrëmje, apo për nota?

shpenzime marramendëse për një natë të thjeshtë. Por, Njomza Ibrahim, maturante në Gjimnazin “Sami Frashëri”, për këtë mbrëmje do të shpenzojë rreth 400 euro. Ajo shprehet se kjo mbrëmje është shumë e veçantë për të dhe nuk i duket shumë nëse i shpenzon këto të holla, pasi për të matura është diçka që nuk kthehet kurrë. “Këto janë ditët tona të fundit në gjimnaz dhe normalisht, përveç notave, jemi të emocionuar, sepse na është afruar edhe mbrëmja e maturës. Mua personalisht mëndoj se do të më kushtojë e gjithë mbrëmja rreth 400 euro, duke i përfshirë të gjitha përgatitjet si fustanin, pagesën hyrëse etj.” - është shprehur Njomza. Ajo thotë se fustanin e ka dërguar për qepje te rrobaqepësja dhe do t’i kushtojë 300 euro, pasi sipas saj, nëse e blen nuk do ta gjejë ashtu si e kërkon dhe nuk ka shumë zgjidhje në treg.

Për disa nxënës mbrëmja nuk është aspak e rëndësishme

Megjithatë, jo të gjithë nxënësit që e përfundojnë maturën do të shpenzojnë shumën e madhe të hollash për t’u dukur bukur në mbrëmjen e maturës. Disa nga ata as që do të shkojnë në këtë mbrëmje. Flakron Murturi, thotë se nuk do të jetë prezent në mbrëmjen e maturës. “Në mbrëmjen

e maturës nuk kam me shku sepse nuk më pëlqen me dal natën, nuk kam as dilemë çka me vesh sepse të shpija kam me nejtë”, - shprehet Flakroni. Ndërkohë, mendim afërsisht të njëjtë ka edhe Fatos Zogiani, maturant në Gjimnazin “Sami Frashëri” në kryeqytet. Ai shprehet se nuk ka menduar shumë për mbrëmjen e maturës. “Nuk e besoj që duhet me mendu aq shumë, është një mbrëmje e zakonshme, një fotografi me shokë dhe nuk ka nevojë me bë shpenzime marramendëse”, - tha Fatosi. Ai theksoi se duke pasur

Rreth 20 euro hyrja

Ndërkohë, çmimet hyrëse në restorant kryesisht sillen rreth 20 euro, kanë thënë nxënësit e anketuar në këto dy shkolla. Nxënësit e Gjimnazit “Sami Frashëri”, të cilët janë në rreth 20 paralele gjithsej, kanë thënë se i kanë paguar nga 21 euro për mbrëmje ku janë përfshirë edhe shpenzimet e dëftesave dhe sigurimit të shkollës. Deri më tani, disa nga shkollat e kanë përfunduar mbrëmjen e maturës e disa të tjera pritët ta mbajnë këto ditë.

Të gjithë në mbrëmje

Ndërkohë, në klasat ku ka ndonjë nxënës që nuk ka kushte ekonomike që të jetë pjesëmarrës në mbrëmje, shokët e tyre i kanë grumbulluar të hollat edhe për ta, në mënyrë që të mos mbetet askush pa e shijuar mbrëmjen e maturës.

parasysh nivelin dhe gjendjen ekonomike të një pjese të nxënësve të gjeneratës, shpenzimet dhe çmimet që ofrohen për një mbrëmje janë shumë shtrenjtë, “20 euro është vetëm hyrja, si dhe shpenzimet e tjera janë tepër shtrenjtë”, - tregoi Fatosi. “Ka edhe të atillë që nuk vijnë për shkak të shpenzimeve, por nuk janë shumë. Mirëpo, më shumë jam i habitur nga ata që shpenzojnë shumë për këtë mbrëmje dhe bëjnë shpenzime të panevojshme dhe thjesht ata quhen idiotë”, - shprehet Fatosi, duke shtuar se ka nxënës që shpenzojnë deri në 600 euro, 500 euro apo edhe 1000 euro, vetëm e vetëm që, siç shprehet Fatosi, të lavdërohen “dhe nuk ia vlen sepse është vetëm një mbrëmje dhe nuk ka ndonjë ‘tepih të kuq’, po ashtu numri i madh i njerëzve, nuk besoj që mundet edhe me të pa dikush”.

Mbrëmja e maturës me emocione të përziera

Nata e veçantë - matura

Astrit VELIQU

Të qenit i veçantë në mbrëmjen e maturës, në këtë kohë, nuk është edhe e lehtë, ngase veçantia edhe pse në shikim të parë duket reale, në disa raste edhe mund të dështojë.

**Arbnor Kangjeli: Matura me
gëzim e pikëllim**

Arbnor Kangjeli

Arbnor Kongjeli, maturant nga shkolla e mesme profesionale Adem Gllavica, në Lipjan, thotë se e pret me padurim mbrëmjen e maturës.

“Edhe pak ditë e kemi mbrëmjen e maturës dhe po e pres me padurim, por edhe me pikëllim këtë natë. Me padurim se do të jetë një mbrëmje e veçantë për mua, kurse me pikëllim se nuk do të jemi më bashkë në bankat shkollore si dikur”, - thotë ai.

Ai shton se nga ajo që ka kuptuar nga profesorët dhe nga ushtrimet e bëra për testet, shpreson se duhet t'i kalojë për t'u regjistruar në fakultet. Në tërësi mendon se testet nuk janë edhe shumë të vështira, por vetëm duhet pak angazhim.

I pyetur se sa do të investojë për mbrëmjen e maturës dhe a ja vlen investimi që do të bëjë, duke pasur parasysh faktin se është vetëm një natë, ai thotë se do të shpenzojë rreth 200 euro, edhe pse

ndoshta janë paksa shumë, por, siç shprehet ai, maturant jemi vetëm një herë.

Arbnori dëshiron të duket bukur, të rregullohet te ndonjë frizer profesional dhe çdo gjë të jetë perfekte.

Ai shpreson shumë që profesorët do të jenë të mirë, do t'i kuptojnë drejt dhe do të festojnë bashkërisht me ta.

Arbnori shpreson që t'i kalojë me sukses të gjitha testet dhe në të ardhmen ta gjejë veten në Fakultetin e Ekonomisë.

Ai i porositi bashkëmoshatarët e tij që t'i përkushtohen sa më shumë testit të maturës, sepse kanë akoma ditë përpara deri në regjistrimin e fakultetit, ngase tashmë veçse ka filluar karriera e jetës së tyre.

**Dylbere Krasniqi: 200 euro për
një natë**

Dylbere Krasniqi

Kurse Dylbere Krasniqi, po ashtu maturante në shkollën e mesme profesionale “Adem Gllavica”, thotë se ka shumë vetëbesim në vete se do t'i kalojë me sukses të gjitha testet që ka para vetes deri në regjistrim të fakultetit.

Ajo gjithashtu ka filluar parapërgatitjet për testet që e presin.

Ndërkaq për mbrëmjen e maturës, ajo thotë se e pret me padurim dhe thotë se do të investojë rreth 200 euro për këtë natë, edhe pse nuk ja vlen barra qiranë

për një natë të vetme.

“Mbrëmjen e maturës po e pres me padurim dhe kam filluar të mendoj për këtë natë që nga përfundimi i gjysmëvjetorit të parë të klasës së 13-të.

Tashmë i kam planifikuar edhe shpenzimet e nevojshme, fustanin, mënyrën se si do t'i rregulloj flokët dhe gjithçka tjetër dhe dua të dukem sa më bukur”, - shprehet Dylberja.

**Arta Gashi: Modeste në natën e
maturës**

Arta Gashi

Edhe Arta Gashi, maturante në shkollën e mesme “Gjin Gazulli” në Prishtinë, ndihet e lumtur që ka arritur të bëhet maturante.

Ajo, sa i përket veshjes në mbrëmjen e maturës, preferon të duket sa më modeste, të ketë një stil të veçantë dhe të mos jetë provokative.

“Deri më tani kam shpenzuar rreth 100 euro, për dukjen e jashtme, ndërsa planifikoj që të shpenzojë edhe 100 të tjera, vetëm që të dukem ashtu siç dua”, - thotë Arta.

Shpreson se do t'i kalojë me sukses të gjitha testet, të cilat duhet t'i nënshtrohet paraprakisht deri në regjistrimin e fakultetit, kurse të ardhmen e saj e shihet në njërin nga këto fakultete: në atë të ekonomisë, arteve, ose në gazetari. ■

Mustafa: Presim rezultate solide nga maturantët

“Presim rezultate solide. Po them kështu sepse e para ne mendojmë të forcojmë administrimin, kështu që rezultatet që dalin të jenë reale. Vetëm duke e ditur gjendjen reale se si e kemi, Ministria e Arsimit duhet të mendojë se çka të bëjë në të ardhmen. Fusha e dobët është arsimi profesional, por reformat e fundit që kanë ndodhur në këtë fushë janë një lajm i mirë”, - ka thënë kryetari i Komisionit Qendror Shtetëror të Maturës (KQSHM), Nehat Mustafa.

Qëndresë MUSTAFA

Tashmë janë bërë pothuajse të gjitha përgatitjet për mbajtjen e Provimit Shtetëror të Maturës. Për dallim nga vitet e kaluara, Provimi i Maturës do të mbahet në salla më të mëdha, e jo në klasa si deri tani dhe do të administrohet nga stafi akademik i Universitetit të Prishtinës. Këtë vit prapë është vendosur që të paguhet një vlerë prej pesë euro për paraqitjen e provimit. Pranimi në fakultet me rezultatet e maturës do të bëhet vetëm në tri njësi akademike të UP-së dhe atë vetëm si projekt pilot. Për ndryshimet që do të ndodhin në vitin e ardhshëm, numrin e maturantëve që do t'i nënshtrohen provimit, pritjet e këtij viti dhe gjithçka

rreth maturës shtetërore, flet kryetari i Komisionit Qendror Shtetëror të Maturës (KQSHM), Nehat Mustafa

PAQJA: Z. Mustafa, së shpejti do të organizohet provimi i maturës për të katërtën herë më radhë. Cilat janë ndryshimet këtë vit?

Mustafa: Si Komisioni i Maturës po synojmë që ta bëjmë provimin në hapësira më të gjera. Hapësirë e gjerë konsiderohet çdo vend që zë më shumë se 40 maturantë. Kjo do të bëhet pasi që në të kaluarën matura është organizuar në dhoma mësimi ku maksimumi i maturantëve ka qenë 20 sosh. Natyrisht do të tentojmë të shfrytëzojmë të gjitha hapësirat e gjera që do të na ofrojë Universiteti i Prishtinës, por kemi edhe

një gatishmëri nga ana e Institucioneve Private të Arsimit të Lartë që të na ofrojnë hapësirat e tyre për organizimin e provimit shtetëror të maturës. Pastaj do të shfrytëzohen korridoret e shkollave të ndryshme dhe sallat e edukatës fizike nëpër shkolla. Ndërsa aty ku nuk kemi hapësira të mjaftueshme do të synojmë t'i shfrytëzojmë edhe hapësirat e restoranteve dhe krejt kjo bëhet me qëllim që të kemi hapësirë të mjaftueshme.

PAQJA: Z. Mustafa, a mendoni se do të bëhet më lehtë vëzhgimi i maturantëve në hapësira më të mëdha?

Mustafa: Po, ne mendojmë që do të jetë më lehtë sepse këtë vit kemi një marrëveshje në parim me UP-në që në administrimin e testit do të participojë edhe stafi i tij. Kjo bëhet me qëllim që të kemi një arritje të besueshmërisë së rezultatit të testit të maturës, sepse nga viti i ardhshëm nuk do të ketë më provim pranues në asnjë njësi të universiteteve publike në Republikën e Kosovës. Ndërsa këtë vit do të startohet ky pilotim, ku pranimi në njësi akademike pa provim pranues do të ndodhë në tri fakultete: atë të Shkencave Matematiko-Natyrore, të Makinerisë dhe të Bujqësisë.

PAQJA: Z. Mustafa, pse keni vendosur që pilotimi i këtij projekti të bëhet pikërisht në këto tri drejtime?

Mustafa: Ka degë të fakulteteve ku ka interesim më të vogël, por ka edhe të tillë që kanë interesim më të madh dhe pilotimet bëhen në këto forma që të vlerësohet se si funksionon edhe aty ku ka interesim më të madh, por dhe më të vogël të studentëve. Pra ne nuk kemi mundur të pilotojmë në fakultetin Ekonomik ose të Mjekësisë ku ka një numër të madh të të interesuarve, por kemi shkuar në këto tri fakultete me të gjitha

Nehat Mustafa

degët që ekzistojnë brenda tyre. Pilotimet bëhen që të shikohen se sa po funksionon dhe ne kemi rast kur do të pilotojmë dy gjëra: regjistrimin për provim pranues të një njësie akademike dhe, në të njëjtën kohë, do të pilotojmë organizimin e maturës në hapësira edhe më të gjera. Kanë qenë edhe studimet e shumta që i kemi bërë me ekspertë të ndryshëm dhe kemi pasur sugjerim nga ta që të kalojmë në ambiente më të gjera sepse mundësia e administrimit të testeve do të jetë më e lehtë. Është më lehtë të shikohet sepse nëse në një sallë do të kemi 10 a 15 administrues, atëherë ata do të kenë kujdes ndaj njëri-tjetrit dhe puna e tyre do të jetë shumë publike, sesa që është publike kur ata janë vetëm në një dhomë mësimi. Pastaj është e pamundur që të shikosh se çka po ndodh në 1 mijë e 600 dhoma, sa i kemi pasur vitin e kaluar ku është mbajtur matura. Edhe mundësia e monitorimit është më e lehtë. Pra, në këtë rast, neve do të na rriten qendrat e besimit dhe do të na zvogëlohet numri i administruesve. Është mirë që do t'i kemi të involvuar universitetet publike në këtë drejtim, sepse ata pastaj janë të detyruar me ligj që të

marrin parasysh për regjistrim në arsimin e lartë vetëm rezultatin e maturës dhe të shkollës së mesme.

PAQJA: Z. Mustafa, vitin e kaluar është thënë se provimi i maturës në vitin 2011 do të jetë edhe provim përfundimtar i shkollës së mesme dhe hyrës për fakultet dhe një gjë e tillë nuk është bërë. A do të arrihet kjo vitin e ardhshëm?

Mustafa: Absolutisht po. Ligji ka paraparë që në vitin 2011-2012 pranimi të bëhet duke u marrë parasysh edhe rezultatet e maturës shtetërore. Mirëpo Komisioni Qendror Shtetëror i Maturës ka menduar që këtë vit të fillojë pilotimi dhe involvimi i stafit akademik të UP-së dhe i universiteteve të tjera do të bëjë që të rritet përgjegjësia dhe besueshmëria e rezultateve të testit. Kjo është jashtëzakonisht e mjaftueshme, sepse mbas afatit të maturës qershor-gusht, Komisioni Qendror Shtetëror i Maturës do të fillojë debatet për ndryshimin e ligjit të maturës dhe do të kërkohet të ketë një amendamentim të disa neneve të ligjit dhe në të ardhmen, nëse propozimet tona që do t'i nënshtrohen një

debati të gjerë do të kalohen, ndoshta do të mendohet të mos të kemi kriter të pritshmërisë, por të arritshmërisë që kanë shumë vende dhe ku provimi i maturës të organizohet dy ditë në një muaj të caktuar, pra të ishte vetëm afati i qershorit dhe gushtit.

Ditën e parë do të ishin pyetjet vetëm nga tri lëndë të përgjithshme: gjuhë shqipe, gjuhë angleze dhe matematikë, ndërsa pas dy javëve do të organizohet dita e dytë e provimit me 100 pyetje ku do të ishin lëndët me zgjedhjet ku maturantët, varësisht nga orientimet e tyre për arsimin e lartë, do të përcaktoheshin për lëndët e caktuara dhe ato lëndë për drejtimet përkatëse do të kishin koeficient më të lartë për llogaritjen për regjistrim akademik.

Në rastet e tilla ne, në bashkëpunim me njësitë akademike, do t'i përcaktonim fushat se në çka do t'i orientonim pyetjet, pra në bashkëpunim me njësitë akademike do të përcaktonim se cilat janë fushat që atyre u intereson që t'i matin më shumë nxënësit. Këtu po flasim për vitin e ardhshëm për maturën e vitit 2012 ku mendojmë që do të kërkojmë edhe një ndryshim të ligjit.

PAQJA: Z. Mustafa, deri ku kanë arritur përgatitjet për këtë vit për provimin e maturës?

Mustafa: Këtë vit përgatitjet kanë filluar shumë me kohë. Matura është proces që zgjat muaj të tërë, por përgatitjet për maturën e vitit 2011 kanë filluar në tetor të vitit të kaluar. Është hartuar plani dinamik, pastaj janë përcaktuar fushat, është bërë përzgjedhja e grupit të ekspertëve për hartimin e pyetjeve, kanë filluar konsultimet me ekspertët, kemi bërë broshurat që i kemi shpërndarë te maturanët, kemi bërë konsultime të shumta me drejtoritë dhe me drejtorët e shkollave, kemi takuar edhe grupe të ndryshme të maturanëve nga të cilët kemi marrë mendimet e tyre për organizimin e provimit të maturës, kemi udhëzuar drejtoritë komunale që të udhëzojnë drejtoritë e shkollave për fillimin e përgatitjeve të maturanëve për provimin e maturës, kemi njoftuar maturanët për programet orientuese që mund t'i gjejnë në ueb faqen e Ministrisë së Arsimit. Tani jemi në fazën e identifikimit të hapësirave ku do të mbahet provimi i maturës dhe gjatë ditëve në

vijim është i paraparë edhe kalendari i ngjarjeve se kur do të jetë provimi i maturës nëpër shkolla, kur do të jetë paraqitja e provimit dhe se kur do të jenë riprovimet. Të gjitha këto në mënyrë që, më 4 qershor 2011, ne të jemi të gatshëm të hyjmë në provimin e maturës. Këtë vit maturanët do të paguajnë 5 euro për provimin pranues dhe kjo është një shumë simbolike.

PAQJA: Z. Mustafa, pse është vendosur që prapë të paguhet paraqitja e provimit?

Mustafa: Është e rëndësishme sepse, në raport me vitin 2009, në vitin 2010 kemi pas shumë ngatërresa me listat e maturanëve. Në vitin 2009 kur ka ekzistuar pagesa për maturë nuk kemi pasur probleme me lista d.m.th kemi pasur shënime të dyanshme të konfirmuara nga drejtoritë komunale, por edhe nga lista e pagesës që është bërë në bankë.

Ndërsa vitin e kaluar kur nuk kemi pasur provim pranues na ka ndodhur që në një shkollë ditën e provimit të paraqiten 60 për qind e maturanëve saqë ka qenë numri i raportuar nga shkolla ose drejtoria komunale. Këtë vit ata që nuk janë në listat e maturanëve që e kanë paraqitur provimin nuk lejohet që të hyjnë në provim të maturës.

PAQJA: Z. Mustafa, sa maturanë do t'i nënshtrohen provimit të maturës gjatë vitit 2011?

Mustafa: Për momentin janë rreth 25 mijë maturanë të rregullt që do t'i nënshtrohen provimit të maturës, 3-5 mijë maturanë të viteve paraprake, të cilët gjithashtu mund t'i nënshtrohen provimit të maturës. Ne do të kemi një njoftim që katër ditë para se të jetë afati i provimit të maturës do ta shfaqim në njërën nga tri televizionet nacionale. Përmes kësaj do të synohet të bëhet sensibilizimi për rëndësinë e provimit të maturës.

PAQJA: Z. Mustafa, a kanë maturanët informacione të mjaftueshme për maturën shtetërore dhe a kanë filluar mësimet plotësuese?

Mustafa: Unë mendoj që po. Edhe nga takimet që kemi pasur maturanët janë njoftuar dhe shumë shkolla veç kanë filluar mësimet plotësuese. Në prioritet, ndoshta handicap i vetëm është se maturanët e shkollave profesionale nuk po vetëdijesohen në mënyrën e duhur nga ana e stafit të shkollave pro-

fesionale. Maturanët duhet të njoftohen se nuk është i obligueshëm provimi i maturës shtetërore për ata të arsimit profesional të cilët nuk mendojnë të shkojnë në arsimin e lartë. Pra, ju shërben certifikata të cilën ata e marrin në shkollat përkatëse, ndërsa hyrja e të gjithë maturanëve të shkollave profesionale në provimin e maturës bën që numri i maturanëve të jetë shumë herë më i vogël se sa është në shkolla gjimnazi, ekonomike, ose të mjekësisë. Ne po shpresojmë që këtë radhë, shkollat do t'i njoftojmë me këtë dhe realisht në maturë të hyjnë ata të cilët mendojnë që kanë një përgatitje të duhur, që kanë përvetësuar njësitet që ata kanë mësuar gjatë shkollimit të mesëm – të lartë. Arsimi i mesëm profesional, në çdo vend të botës, nuk përgatit kandidatë për arsimin e lartë, por përgatit kandidatë për tregun e punës. Ndoshta mungesa e vendeve të punës po bën që të gjithë maturanët e shkollave profesionale t'i drejtohen arsimit të lartë.

PAQJA: Z. Mustafa, çfarë rezultate pritni gjatë këtij viti nga maturanët?

Mustafa: Presim rezultate solide. Po them kështu sepse, e para, ne mendojmë të forcojmë administrimin, kështu që rezultatet që dalin të jenë reale. Vetëm duke e ditur gjendjen reale se si e kemi Ministria e Arsimit duhet të mendojë se çka të bëjë në të ardhmen. Fusha e dobët është arsimi profesional, por reformat e fundit që kanë ndodhur në këtë fushë janë një lajm i mirë.

PAQJA: Z. Mustafa, sa do të jetë kriteri i kalueshmërisë në testin e maturës?

Mustafa: Pragu i arritshmërisë këtë vit është 50 për qind. Këtë e ka përcaktuar ligji. Komisioni Qendror Shtetëror i Maturës shpreson që nuk do të ketë ulje të kriterit nga ana e ministrisë siç ka ndodhur në vitet e kaluara. Ne do të insistojmë deri në fund që të përfillet kriteri i përcaktuar me ligj.

PAQJA: Z. Mustafa, për fund, a keni ndonjë porosi për maturanët?

Mustafa: Jemi afër maturës dhe i porosis maturanët që këtë muaj t'ia kushtojnë vetvetes sepse ata duhet të dinë që nga ky provim shtetëror varen shumë gjëra për arsimin e lartë. Andaj le ta sakrifikojnë kohën e tyre, të mbyllen nëpër shtëpi dhe shkolla dhe t'i kushtojnë më shumë rëndësi mësimi. ■

UNIVERSITETI I PRISHTINËS, MË I PREFERUARI NGA MATURANTËT

Adelina A. AVDULLAHU

Siç ikën vesa e mëngjesit para diellit, ashtu sa çel e mbyll sytë ikin edhe vitet e shkollës së mesme. Në mendje ngelin përjetimet e ëmbla e të hidhura. Aty zhvillohet shiriti filmik i kujtimeve dhe bëhet analogji në mes ditës së parë të shkollës së mesme dhe asaj të fundit.

Mu për këtë shpesh dëgjohet psherëtimë "ah, sikur të mund t'i ktheja ditët e shkollës së mesme".

Por më kot. Koha nuk kthehet prapa. Jeta fillon të marrë kahe tjetër. Testi i maturës, provimi pranues në fakultet, regjistrimi... Fillojnë të vlojnë hallet e dertet e maturantëve.

Për Ardiana Krasniqin, maturante e Gjinnazit "Sami Frashëri" në Prishtinë, testi i maturës nuk është shumë kompleks, meqë ajo e ndien veten të përgatitur. Si favor llogarit mbajtjen e lëndës së matematikës, si lëndë zgjedhore, pasi që ajo është në përfundim të drejtimit të shkencave shoqërore. Por, në rast se do të zbatohet vendimi për mosmbajtjen e provimit pranues në Universitet, Ardiana e vlerëson këtë si negative, meqë ajo ka zgjedhur të studiojë drejtimin e "Bankave dhe Financave" në Universitetin e Prishtinës. "Shembull rasti im që kam vendos me shku në Ekonomik, kam mujt mu orientu

më shumë kah ekonomia...d.m.th. me mësu veç lëndën e ekonomisë sesa me i mësu të tjerat lëndë veç e veç", - u shpreh Ardiana për revistën "Paqja".

Arsyeja kyçe pse ajo e zgjedh Universitetin e Prishtinës, është pikërisht ajo që UP-ja është institucion publik.

"Ndoshta e zgjedhi se ka më shumë përparësi edhe merresh ma shumë parasysh", - theksoi Ardiana. E pyetur, nëse mësimi i duket më kualitativ në universitetin publik apo në ato private, Ardiana u shpreh se kjo varet nëse universitet janë të licencuara.

"Edhe pse në Universitetin e Prishtinës është numri i madh, sidomos në Ekonomik kam ndëgju që nuk ka shanca me ndëgju nëse je larg, po apet ma mirë në Universitetin e Prishtinës masi është shtetëror, ndoshta ka ma shumë përparësi".

Për dallim nga Ardiana, miku i saj Labinot Avdiu, nuk e sheh shumë negativ mosmbajtjen e provimit pranues në Fakultet.

"Në qoftë se nuk ka me pas test pranues, atëherë ka me pas mundësi me u pranu të gjithë aty, edhe ata që nuk janë nxënës të mirë pranohen. Atëherë kur hin një njeri në fakultet jeta e tij ndryshon, nuk d.m.th qe ata që nuk janë nxansa të mirë me u fut aty edhe ndryshon gjithçka dhe ata bahën dikushi. Është pozitive se ka me pas vend për të gjithë", - potencoi Labi-

noti. Institucioni më i përshtatshëm për të studiuar drejtimin juridik për Labinotin është UP-ja, e kjo për shkak të tarifave që ka Universiteti i Prishtinës.

Shumë nxënës ndjekin edhe kurse private, me qëllim që të mos mungojë sukcesi në test të maturës.

Megjithatë, kurset private nuk i bëjnë përshtypje maturantes Adea Rexha. "Mendoj që në kushtet që i kemi sot në shkollë, jam mjaft e përgatitne, por nuk i kam preferuar shumë kurset se kam mendu që nashta nuk muj me u përgatit shumë prej tyre aq sa duhet, edhe kam mësu më shumë vetë", - pohoi Adea, po ashtu nxënëse e Gjinnazit "Sami Frashëri".

Edhe Adea, sikurse Ardiana, do të don-te që të ketë provim pranues në fakultet.

"Më shumë e shoh si negative, sepse na drejtohem për juridik ose diçka tjetër, atëherë normal që është negative, se duhet me mësu për qato lëndë që të duhen në fakultet. Kështu që më shumë konsideroj se duhet me pas testin pranues", - shtoi Adea. Ajo e preferon më shumë Universitetin e Prishtinës, meqë e sheh atë si një Universitet më të ndritur.

"Nuk e di, ndoshta jo që është më lirë a më shtrejt, por ndoshta më shumë që vlerësohen, d.m.th dija jonë në Universitetin e Prishtinës vlen ma shumë sesa në

ato janë vate. Këto në pri-

të shtetit shkon ma ndryshe, edhe pse ka shumë ma shumë nxansë, por prapë së prapë mendoj se nëse unë du me arrit diçka, kam me arrit e nuk më intereson se sa shumë nxansa janë”, - thotë Adea.

E Jeta Mehmeti përgatitjet e testit të maturës i vlerëson të mjaftueshme, për siç tha ajo pasi që ka qenë e vetëdijshme që në fillim të shkollës së mesme rreth testit të maturës.

Sikurse koleget e Jetës, edhe Jeta nuk e vlerëson pozitiv mosmbajtjen e provimit pranues në fakultet.

“E shoh negative. Të flas për vete, se unë e kam dit prej fillimit çka du me studiu edhe ju kam përkushtu atyre landëve që më duhen për atë universitet edhe për mendimin tim mendoj qe duhet me pas provim pranues”, - theksoi Jeta.

Universitet private, Jeta i sheh si zgjedhje të fundit.

“Nuk e di ndoshta është më i përshtatshëm për mua sa i përket financave dhe për t’gjitha tjerat gjana është më i përshtatshëm Universiteti i Prishtinës. E vlerësoj nivelin e arsimit në Universitetin e Prishtinës. Nuk e di për universitet private, mbes veç nëse dështoj. S’po e mendoj që kam me dështu në test të maturës, por nëse nuk kam ku të shkoj, atëherë po. Përndryshe, nuk e preferoj me shku në universitete private, megjithëse shkojnë edhe nxanësa të mirë”, - potencoi Jeta.

Këta maturantë janë të kënaqur me mundësitë që i ofron Universiteti i Prishtinës dhe kështu që nuk pretendojnë të emigrojnë jashtë vendit për studime.

Tregimin tonë do ta përmbyllim më një fjalë të Xhemil Dodës, nga libri i tij “Jeta e një maturanti”, libër që vërtet e zbërthen titullin e tij. “Kumbimi i ziles për t’u mbledhë shpejt e shpejt u mbyl nga një “urra” e dalë nga një mijë e dyqind kraharorë djalosharë, dhe si valët e një deti të shqetësuar u përhap nëpër lagjet e afërta duke u zhdukur në largësi”.

Intervistë me prorektorin për çështje akademike në Universitetin e Prishtinës, Bajram Berishën

UP-ja sivjet rol të shumëfishtë në maturën shtetërore

Intervistoi: Lirije KLAIQI

Universiteti i Prishtinës (UP) këtë vit për herë të parë përfshihet drejtpërdrejt në procesin e maturës shtetërore dhe do të ofrojë kapacitete objektive dhe profesionale më qëlimin e mbarëvajtjes dhe sigurimit të cilësisë. Këtë vit, stafi i UP-së do të jetë i angazhuar si në përpilimin e testeve, ashtu edhe në monitorimin e provimit. Po ashtu, hapësirat e këtij universiteti do të jenë vendet ku do të mbahet ky provim i maturës. Mënyrën e pilotimit të maturës si provim hyrës në arsimin e lartë, pritjet se çfarë mësimesh do të nxirren nga ky pilotim dhe të tjera për rolin e UP-së në këtë provim, flet për revistën “Paqja”, Bajram Berisha, prorektor për çështje akademike në UP, njëherësh anëtar i Komisionit Qendror Shtetëror të Maturës (KQSHM)

nga ky universitet. Ai, në këtë intervistë, i ka porositur maturantët që kohën e mbetur deri në ditën e provimit ta shfrytëzojnë për t’i përsëritur mësimet sepse pikët e maturës do të jenë vendimtare për të ardhmen e tyre dhe ndërtimin e suksesshëm të Republikës së Kosovës.

PAQJA: Prorektor

tor Berisha, këtë vit për herë të parë Universiteti i Prishtinës përfshihet drejtpërdrejt në provimin shtetëror të maturës. Cili është roli i UP-së në këtë organizim?

Berisha: Roli i UP-së në organizimin e provimit shtetëror të maturës do të jetë i shumëfishtë. Stafi akademik i UP-së do të angazhohet në procesin e formulimit të pyetjeve të provimit, si dhe do të ndihmojë drejtpërdrejt në organizimin dhe mbikëqyrjen, respektivisht monitorimin e provimit në ditën e mbajtjes së tij. Në anën tjetër, UP-ja do t’i vendosë në dispozicion të gjitha hapësirat mësimore, në të gjitha njësitë akademike për organizimin e provimit të maturës.

PAQJA: Rezultatet e maturës do të shërbejnë për hyrjen në tri fakultete të UP-së: në FSHMN, Makineri dhe Bujqësi dhe Veterinari. Pse janë zgjedhur pikërisht këto njësi që të pilotohet ky projekt?

Berisha: Sikurse edhe në të gjitha rastet e tjera të pilotimit, ku përzgjidhet vetëm një numër i vogël i njësive për të testuar sistemin, edhe në këtë rast jemi marr vesh që t’i marrim këto tri njësi akademike për të testuar procedurat e parapara për maturën shtetërore. Në këto tri fakultete ofrohet një gamë e gjerë e programeve të ndryshme të studimit për të cilat tregohet interesim i nivelit të ndry-

Bajram Berisha

shëm nga ana e maturantëve. Pra, kemi oferta programesh për të cilat tregohet interesim shumë i lartë, siç janë: shkencat kompjuterike në FSHMN, ose mjekësia veterinarë në Fakultetin e Bujqësisë dhe Veterinës, e deri te programet për të cilat nuk tregohet interesimi i mjaftueshëm, siç janë: shkencat fundamentale bazike në FSHMN ose shkencat klasike aplikative në FBV.

PAQJA: A besoni që do të arrihet që të nxirren mësimet e dëshiruara nga përvoja e pilotimit të këtij projekti në tri njësi?

Berisha: Shpresojmë se nga përvojat e sivjetme të pilotimit në këto tri fakultete do të shihet se sa funksional dhe sa i besueshëm është i tërë procesi i maturës shtetërore në kushtet e Kosovës.

PAQJA: A do të arrihet që vitin e ardhshëm ky provim të shënojë përfundimin e shkollimit të mesëm dhe njëkohësisht rezultatet e tij të shërbejnë për t'u regjistruar në arsimin e lartë?

Berisha: Bazuar në rezultatet e këtij viti në këto tri njësi akademike do të konstatohet se sa është i përshtatshëm Ligji mbi Maturën Shtetërore për kushtet tona dhe se a është e nevojshme që eventualisht të bëhet rishikimi i këtij

ligji, i cili është aprovuar para disa vitesh, por që aplikimi i tij praktik po fillon të testohet për herë të parë.

PAQJA: Cili do të jetë numri i të angazhuarve nga stafi akademik i UP-së në administrimin dhe monitorimin e provimit të maturës?

Berisha: Kjo do të varet nga marrëveshja që do të kemi me MASHT-in. Jemi të gatshëm që një pjesë të stafit nga fakultetet përkatëse ta vëmë në dispozicion të Komisionit Qendror Shtetëror të Maturës, në të gjitha fazat e zhvillimit të këtij procesi.

PAQJA: Çfarë i porosisni maturantët pak javë para mbajtjes së provimit?

Berisha: Maturantët i porosis që në qetësi, por të koncentruar, të bëjnë përsëritjen e fundit të materialeve mësimore të parapara për provimin e maturës. Rezultatet e larta të këtij provimi do t'u sigurojnë atyre një vend studimi në fakultete të ndryshme të universitetit tonë. Universiteti i Prishtinës, si universiteti më i mirë në vend dhe njëri ndër universitetet më të mira të rajonit, i pret i gatshëm studentët e rinj, për t'u ofruar atyre dije të standardeve evropiane, dije këto të domosdoshme për ndërtimin e suksesshëm të shtetit tonë të ri. ■

Pse na du

Derisa Qeveria e Kosovës dhe sektori publik janë punëdhënësit më të mëdhenj, vendi nuk do të ketë përparim. Nëse arsimiti vazhdon të bëhet pa cilësi dhe derisa tregut i ofrojmë kuadro kuantitativë por jo kualitativë, kush do të punojë zdrukthëtar, automekanik e këpucëtar?

Lulzim AHMETI

Mungesa e zhvillimit ekonomik, gjendja e vështirë sociale dhe humbja e shpresës për të gjetur një vend pune për të rinjtë pas kryerjes së shkollës së mesme, bën që shumë nga ta, t'ia mësyjnë dyerve të universiteteve. Krejt kjo për një të ardhme më të mirë për ta dhe familjet e tyre. Por nga i gjithë ky numër i të rinjve, të cilët u "turrën" universiteteve, çka mund të presim? Nëse pas dhjetë viteve ne vazhdojmë vetëm të shkollohemi e shumë pak të punësohemi edhe me fakultete të kryera, nuk di se kush do të punojë punë të tjera, në të cilat nuk kërkohet përgatitje e lartë shkollore. Ky

het kaq shumë universiteti?

fenomen mund të jetë shqetësues për shoqërinë kosovare dhe për shtetin e ri, pasi tregut po i ofrohen kuadro jo të formuara mirë, pa marrë parasysh se në cilin universitet po kryhen studimet. Kjo do të jetë e vështirë pa hartimin e politikave të qëndrueshme strategjike dhe zhvillimore. Po ashtu, pa stimulimin dhe krijimin e kushteve më të mira dhe tërheqëse për sektorin privat, i cili është gjeneratori dhe motori kryesor i zhvillimit ekonomik të vendit. Problem do të jetë të arrihen këto kushte kur dihen procedurat për fillimin dhe regjistrimin e një biznesi, tërheqjen dhe promovimin e investimeve të huaja, moskthimin e miliardave eurove të Kosovës, të cilat mbahen dhe shfrytëzohen nga të gjithë, përveç kosovarëve. Po ashtu, përderisa Qeveria e Kosovës dhe sektori publik të jenë punëdhënësit më të mëdhenj, vendi nuk do të ketë përparim. A thua vallë nëse ne vazhdojmë të shkollohemi dhe të formohemi në mënyrë jo cilësore dhe në treg të ofrojmë kuadro kuantitativë, por jo kualitativë, kush do të punojë zdrukthëtar, automekanik e këpucëtar?

UP-ja rehaton të rinjtë

Universiteti i Prishtinës (UP) është institucion arsimor i lartë, i cili “rehaton” shumicën e të rinjve, të cilët kryejnë shkollimin e mesëm me indekse. Të rinjtë tanë ende nuk zgjedhin se çfarë duan të studiojnë me dëshirën e tyre personale, por siç u rekomandojnë familjarët. Ata kryesisht duan të bëhen politikanë, juristë e pjesa më e madhe prej tyre, ekonomistë dhe të punojnë në këto bankat, të cilat po i rrjepin qytetarët me kamatat e tyre.

Tollovia, e cila bëhet nëpër UP-në, e më theks të veçantë në Fakultetin Ekonomik dhe Juridik është e madhe. Aty ka gjithçka, përveç një mësimi cilësor dhe me standarde evropiane. Përderisa, studentët ngarendin se cili do të ulet sa më afër profesorit, sepse nuk mund ta dëgjojnë për shkak se sallat dhe amfiteatrot nuk kanë zërim dhe kushte të mira për mësim, nuk do të kemi cilësi dhe ne do të qesim në tregun e punës njerëz të kualifikuar, por jo të ditur. Por, pavarësisht të mirave dhe të këqijave, Universiteti i Prishtinës mbetet universiteti

më i preferuar për të gjithë të rinjtë që kanë kushte sadopak për të vazhduar më lart studimet e tyre. Në UP, aktualisht, i ndjekin studimet rreth 35 mijë studentë, prej tyre rreth 18 mijë kanë nisur studimet për herë të parë, e ndoshta ky numër mund të rritet gjatë këtij viti akademik edhe më shumë. Aktualisht, problem do të jetë hapësira, sepse çdo vit e më shumë UP-ja po mbingarkohet me një numër të madh studentësh.

As privatet nuk janë për mashalla

Por pavarësisht se kushtet për studime nuk janë të mira në Universitetin e Prishtinës, kushtet në kolegjet private dallojnë shumë. Ato kanë kushte shumë më të mira mësimi, por këtu cilësia është më e dobët për ata studentë të cilët janë dembelë gjatë studimeve. Edhe pse ka konkurrencë mjaft të madhe në mes universiteteve, studentët, prapëseprapë, nuk mund të jenë konkurrent të denjë dhe jo aq seriozë sa ata të UP-së. Edhe pse në shumicën e rasteve profesorët janë të njëjtë përveçse kriteret e tyre në universitetet private janë më të deformuara e më të zbutura.

Universitetit Publik vitin e kaluar i është shtuar edhe Universiteti i Prizrenit (UPZ), i cili edhe pse u proklamua se to të fillonte shumë fuqishëm, nuk doli siç u proklamua. Madje ai rrezikon edhe të mbyllet në tërësi për shkak të problemeve me të cilat është duke u përballur. UPZ-ja ishte akredituar vetëm për një vit nga Agjencia e Akreditimi të Kosovës. Nëse ky universitet mbyllet është rrezik të dështojnë premtimet e Qeverisë për themelimin edhe të universiteteve të tjera publike në Pejë, Gjakovë Gjilan e Ferizaj, por pavarësisht premtimeve UPZ-ja u ka dhënë një mësim të mirë qeveritarëve se nuk është zor themelimi i universiteteve, por është problem dhe sfidë funksionalizimi dhe qëndrueshmëria e tyre. Në UPZ problem vazhdon të jetë edhe me tej përplasja mes rektorit ndërkombëtar dhe profesorëve për të cilët ai është i papranueshëm, madje ata kanë kërkuar nga ministri i arsimit që kontrata e punës t'i ndërpritet sepse ai është, sipas tyre, pengesë kryesore për zhvillimin e Universitetit të Prizrenit. ■

Mbingarkesë nëpër klasa

Shembull i një klase pa mbingarkesë

Fatos SHALA

39 nxënës në një klasë në shkollat e mesme të kryeqytetit të Kosovës. Kjo është statistika që ka ofruar komuna e Prishtinës në raportin e punës për vitin 2010, që e ka miratuar edhe Kuvendi Komunal. Në pjesën në të cilën flitet për arsimin në këtë komunë, ku përmenden veç suksese e asnjë vështirësi, Drejtoria i Arsimit ka shënuar se në shkollat e mesme, për vitin që shkoi, e kanë ndjekur mësimin mbi 13.434 nxënës në 385 paralele. “Në shkollat e mesme të larta publike e ndoqën mësimin 13.434 nxënës (prej tyre 111 turq dhe 23 boshnjakë) të sistemuar në 385 paralele, ndërsa numri mesatar në paralele ishte 39”, - thuhet në raportin e Komunës së Prishtinës për vitin që lamë pas. Pak më mirë, sipas raportit, qëndrojnë shkollat fillore në këtë qytet. Sipas të dhënave, mesatarja e nxënësve në shkollat fillore në një klasë ishte 27 sosh. Në vitin 2010, sipas të dhënave që ofron ky raport, në Komunën e Prishtinës, në nivelin parauniversitar, edukimi dhe arsimimi u zhvillua në tetë institucione parashkollore publike e pesë private, 40 shkolla fillore dhe të mesme të ulëta publike dhe 23 paralele të ndara fizike, 5 shkolla të mesme të ulëta private, 12 shkolla të mesme të larta publike e 5 private. Në të gjitha këto institucione

arsimore janë përfshirë gjithsej 53.510 nxënës të organizuar në 2152 paralele. Në raportin e punës së Komunës së Prishtinës për vitin 2010, thuhet që janë ballafaquar me problemin e hapësirës së sistemimit të nxënësve. “Edhe këtë vit shkollor institucionet publike të arsimit janë ballafaquar me mungesën e hapësirës së mjaftueshme shkollore, sidomos tek ato të mesme të larta”, - thuhet aty. Komuna arsyetohet me punët në kryerje e sipër. “Objektet të cilat kemi filluar t’i ndërrojmë ende nuk janë vënë në funksion”, - thuhet në arsyetimin e Komunës së Prishtinës. Megjithatë, aty lavdërohen se, pa marrë parasysh që në shkollat e mesme mesatarisht në një klasë janë vendosur 39 nxënës, tash do të ketë mjaft vend. “Gjatë këtij viti janë inauguruar rreth 20.285 metra katrorë hapësirë shkollore”, - thuhet në raportin në fjalë. Aty analizohet, se në krahasim me periudhën e njëjtë të vitit të kaluar, tash ka 40 centimetra hapësirë më shumë për kokë të nxënësit, gjë që sipas të dhënave të komunës ka ndikuar në largimin e ndërrimit të tretë në të gjitha nivelet.

S’ka të dhëna për suksesin e mungesat

Te të dhënat për arsimin, në këtë raport nuk jepet asnjë e dhënë për suksesin e mungesat e nxënësve. Megjithatë, në përfundim të gjysmëvjetorit të parë

Prishtina ka 53.510 nxënës të organizuar në 2152 paralele, por kjo hapësirë nuk i mjafton. Më së keqi janë shkollat e mesme, ku në vitin që lamë pas e ndoqën mësimin 13.434 nxënës të sistemuar në 385 paralele, ndërsa numri mesatar në paralele ishte 39. Në shkollat fillore ky numër ishte 27 për një paralele. Megjithatë, sipas të dhënave që ka ofruar komuna, në vitin 2010 janë inauguruar rreth 20.285 metra katrorë hapësirë shkollore. Në raportin për vitin 2010, komuna nuk jep asnjë të dhënë për suksesin dhe mungesën e nxënësve, që në gjysmëvjetorin e parë ishin alarmante.

ishin dhënë informacione alarmante për këto dy aspekte. Sipas këtij publikimi, shkollat e mesme në Prishtinë janë të mbushura me “ngelca”. Nga 13 mijë e 480 nxënës që ishin regjistruar vjet, në këtë nivel shkolli, 24 % e tyre patën mbetur në riprovime, afro 4 % e humbën krejt vitin. Nga ky numër i madh i nxënësve 2.14 % i zuri fundi i vitit pa u notuar. Këta nxënës, me këtë sukses, detyroheshin që ta zhvillonin procesin arsimor në 12 shkolla dhe atë në vetëm 382 paralele. Për këtë, numri i nxënësve në paralele e tejkalonte dukshëm standardin e përcaktuar në nivel vendi dhe këtë vit shkollor mesatarja e nxënësve nëpër gjimnaze ishin 46 nxënës në paralele, kurse në shkollat profesionale për dhjetë vetë më pak. Megjithatë, Drejtoria e Arsimit e kësaj komune e pati konsideruar vit të suksesshëm.

Veç 184 vizita

Ndonëse Prishtina ka 53.510 nxënës të organizuar në 2152 paralele, zyrtarët e arsimit të kësaj komune ka realizuar vetëm 184 vizita për të parë cilësinë e arsimit. Aty thuhet se janë bërë 101 vizita informuese, 22 të përgjithshme, 31 profesionale, 19 vizita speciale dhe 11 vizita kthyesë.

Klasat me mbingarkesë

Në disa shkolla në Prishtinë, klasat

janë të mbingarkuara me nxënës. Numri i madh i nxënësve, që jo rrallë kap shifrën 50, thuhet se pengon në masë të madhe zhvillimin normal të procesit mësimor.

Azem Jaha, drejtor në Gjimnazin “Xhevdet Doda”, thotë se kjo shkollë ka 1503 nxënës të shpërndarë në 34 paralele, çfarë do të thotë se në një klasë e ndjekin mësimin mbi 40 nxënës.

“...Ky është problemi më i madh, me të cilin ballafaqohemi. Sipas standardeve, me konkursin që shpallet në afatin e qershorit, kërkohen 22 nxënës në paralele. Kur vjen muaji shtator, në mungesë të hapësirave shkollore, ne jemi të detyruar të rrisim numrin e nxënësve”, - thotë Jaha.

Sara Lupçi është nxënëse në klasën e 11-të në Gjimnazin “Sami Frashëri”. Ajo tregon vështirësitë, me të cilat përballen moshatarët e saj:

“Jemi 47 nxënës në një klasë. Mendoj se është një numër shumë i madh, që ndikon shumë në cilësinë e arsimit. Ata nxënës, që janë më të mirë, mund të arrijnë diçka... por, për ata që janë më të dobët, 40 minuta nuk mjaftojnë. Do të thotë, asnjë minutë nuk i takon një nxënësi”.

Ministria e Arsimit

Sipas kriterëve të Ministrisë së Arsimit, numri i nxënësve në një klasë duhet të jetë rreth 25. Ragip Gjoshi, këshilltar politik në këtë ministri, pranon se shifrat tejkalojnë standardet e lejuara, përkundër, siç thotë ai, hapësirave të mjaftueshme shkollore.

“Hapësira për një nxënësit sillet prej 1.8 metrash katrorë, ndërsa me korridore prej 2.2 metrash katrorë. Kjo është një mesatare e kënaqshme. As vendet e rajonit nuk janë në pozitë më të mirë. Ne synojmë që me strategjinë zhvillimore, deri në vitin 2017, ta zgjidhim këtë problem tërësisht”, thotë Gjoshi.

Sipas tij, mbingarkesa e klasave me nxënës mund ta vështirësojë procesin mësimor, por jo të ndikojë në cilësinë e arsimit.

“Nuk është çelës për suksesin numri i nxënësve në një paralele. Në sukses reflektojnë edhe parametra të tjerë, indikacione të tjera”, - thekson ai.

Një situatë më e mirë qëndron në Shkollën Filllore “Faik Konica”, edhe pse

jo brenda limiteve të lejuara. Drejtoresha e kësaj shkolle, Kumrije Kallaba Sahiti, thotë se nuk ka lejuar që numri i nxënësve të kalojë mbi 30, për të mos rrezikuar cilësinë e arsimit dhe disiplinën.

“Në shumë shkolla, sidomos në shkollat e mesme, numri i nxënësve tejkalon 50-shin. Kjo është një gjendje tmerruese edhe për mësimdhënësin, edhe për nxënësin. Është jashtë normale që asnjë gjysmë minute të mos i takojë nxënësit”, - thotë Kallaba Sahiti.

Sido që të jetë, zyrtarë të Ministrisë së Arsimit pohojnë se ky institucion, vetëm në dy vjetët e fundit, ka ndër-tuar 65 objekte të reja shkollore në gjithë Kosovën, me qëllim të përmirësimit të cilësisë së arsimit. ■

MATURANTËT

Iljasa SALIHU

Sa shpejt kaluan katër vite, ishte një kënaqësi e paparë të ishte nxënës i shkollë së mesme, jemi kënaqur e hajt, të kujtohen shakatë joshëse që ia bëjnë profesorit, kënaqësinë e dashurisë që e gjeta gjatë këtyre katër viteve nuk do ta harroj kurrë, të kujtohet kur i shkreti profesor na sugjeronte që të blejmë libra dhe të lexojmë sa më shumë, ha, ha, ha,...” - fjali këto të shqiptuara pothuajse prej çdo maturanti, në vend të kujtimeve për librin dhe kapacitetin e nxënies së diturive. Mbase kjo kundërthënie fatale me thelbin e asaj për të cilën nxënësit regjistrohen nëpër shkollat e mesme, nuk përfundon vetëm me retrospektivën që ngjall nostalgji dobësie, porse ajka përvijuese e gjithë atij rrugëtimi, artikulohe në ditët e përgatitjes për festimin e natës së fundit, thuajse kanë ndonjë arsye për të festuar.

Për çfarë feston njeriu në përgjithësi? Shumë njerëz japin gjithçka vetëm e vetëm që të mund të arrijnë diçka të dobishme për veten dhe shoqërinë. Burbuqet e para të këtij suksesi sikur na bëjnë me dije se djersa e asaj sflitje duhet përvijuar dhe shënuar në një ditë dhe datë të caktuar, që të mund të përkujtohen sfidat e atij shtegtimi të mundimshëm, mundim që së bashku me durimin materializojnë qëllimin e synuar, ku buzëqeshjet me miq dhe shokë do t’ia vendosin kapakun asaj vorbe, brenda së cilës u bë ngjizja dhe zhvillimi i një të arriture të caktuar. Kjo është festë e vërtetë, ku me entuziazëm të madh gjithsecili do t’i gëzohet arsyeshëm kësaj feste, ngase sikur pranë tyre, me ngazëllim qëndron produkti i asaj sflitjeje.

Ç’të thuash për ata që katër vite i kaluan në argëtim dhe pas kësaj zvarritje boshe, prapë në fund të vitit kërkojnë argëtim, mbase tash kërkesën për një veprim të tillë e bëjnë në mënyrë të drejtpërdrejtë? Meqenëse, njëherë nxënësit e kanë rastin ta festojnë mbrëmjen e maturës, pse vallë të mos kënaqen, ngaqë dikur do ta kujtojnë me nostalgji të ëmbël këtë natë? - fjali që shpesh përsëritet prej prindërve dhe disa profesorëve. Ana e mirë e kësaj mendësia është pranimi i faktit dhe realitetit se gjëja e vetme

që këta nxënës do ta kujtojnë dikur me nostalgji të ëmbël qenka festimi i kësaj mbrëmjeje. Ky është edhe objekti i brengosjes së shumë dashamirëve të shkencës dhe moralit, ngase vetë fakti se qysh në fillim prej “kujdestarëve të dijes dhe të moralit” proklamohet se në kujtesën afatgjate do të struket mbresa e mbrëmjes së maturës, dëshmon se mbresat dhe dituritë e mbledhura gjatë katër viteve as që do të vijnë në shprehje të kujtohen dhe përdoren ndonjëherë, ngase ato për një maturant të sotëm dhe një prind a profesor, s’po ekzistuan. Nga kjo shihet se faji i deficitit arsimor dhe moral nuk qenka vetëm te nxënësit!

Të habit fakti se si është e mundur që një profesor ta harrojë aq shpejt mosdisiplinën dhe mosmësimin e atij nxënësi, që katër vite ishte prezent në klasë në karrige a dërrasë të zezë. Moria e problemeve sikur shuhet brenda natës. Me këtë arsyetohet ajo plogështi dhe intrigë e paparë e nxënësit të sotëm, veprime

këto që gjetën shtrat në mendësinë e profesorit të sotëm, i cili brengosjen e katër viteve për kualitet të dobët arsimor, disiplinë të ulët dhe për amoralitet në rritje, i shndërroi sa ora në dëshmi të rrejshme, metamorfozë kjo që do t’i shërbejë për mbrapsht shumë gjeneratave të ardhshme. Me të drejtë thoshte i ndjeri hoxhë Jakup Hasipi, kur iu drejtohej llojit të këtij profesori me vlerësimin: “O ti profesor, për katër vite e dëshmove veten se sa ndikove në arsimimin dhe edukimin e nxënësit, pikërisht kur në mëngjesin e hershëm (pas mbarimit të festës së maturës) ia dërgove djalin e helmuar prej alkoolit prindit në shtëpi”, fjali kjo që dikujt mund t’i duket e tepërt dhe vlerësim i fryrë, por për fatin tonë të keq veprimet e kuptimit të kësaj fjalie, sot kanë shkuar edhe disa hapa më përpara, ngase përpas helmimit me alkool, në prezencë të syve të profesorëve, disa vajza të “shkolluara” dhe të zhveshura në skajshmëri,

në mëngjesin e hershëm po trokasin në derën e shtëpive të tyre pa gjënë më të shtrenjtë të tyre, sepse ndërmjetësimi i alkoolit, njëherësh ky edhe asgjësuesi i tërë turpit, i kishte detyruar që vajzat e njoma të trokasin në dyert e amoralitetit. Kjo vrasje e shpirtrave ishte si rrjedhojë e orientimit enorm në punë të këqija.

Brengosja katërvjeçare për partnerin me të cilin do të defilojë lirshëm në prani të familjes dhe shokëve të tjerë, lakuriqësia në mbrëmjen e maturës, (mos)mësimi, shkuarja në ekskursion dhe shoqërimi në vende të mbyllura me meshkuj, si dhe lëshimi pe i skajshëm i profesorëve dhe i prindërve, janë disa prej faktorëve që vajzat dhe djemtë i detyruan që greminën e turpit ta pranojnë si diçka normale, ku patjetër duhet rënë.

Mua më gëzoi veprimi i disa djemve të rinj të cilët kishin vendosur ta bojkotonin mbrëmjen e maturës për arsye të rezultatit të përgjithshëm arsimor tejet të dobët dhe për shthurjet morale që po zënë vend brenda lokaleve të asaj mbrëmje të maturës. Ky veprim është për t'u përshëndetur, porse disa profesorë këtë veprim kishin filluar ta quajnë si veprim ekstrem, thuajse këta nxënës e kishin harruar se jemi duke jetuar në Evropë dhe të mbërthyer prej petkut (pas) demokrat. Mua më vjen keq që këta profesorë shumë shpejt, jo përmes fjalëve, por përmes veprimeve të dhembshme të fëmijëve të tyre, do ta kuptojnë se veprimet e këtilla degjeneruese janë shumë të dëmshme, janë veprime që po e ndihmojnë venitjen e nocionit mësues, njerëzi dhe libër, mbase edhe veprime që do t'i shtyjnë prindërit të mendojnë rreth harxhimeve (diku 300 euro, një pagë e punëtorit shtetëror dhe dy paga të një hamalli privat) të tepërta që bëhen për kësi lloj ahengje rrënuese të moralit dhe dëshmi se harxhimet financiare të katër viteve për arsimim të fëmijëve, paskan shkuar kot së koti,

sepse fëmijët për katër vite s'paskan aritur të mësojnë se ajka e moralit dhe e diturisë nuk përkon fare me mënyrën e festimit të kësaj nate, porse veprimet e çmenduara para dhe gjata kësaj nate praktikisht ia dëshmuajnë prindërve dhe profesorëve të tyre thënien: "Ç'të mbjellësh do të korrësh!"

MATURA

Të gjithë maturantëve ju urojmë maturën duke ju dëshiruar kalimin e suksesshëm të testit të maturës, sukses në vijimin e mëtejshëm të shkollimit, fat dhe çdo të mirë në jetë!